

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน รวมสองคำร้อง คือ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองและเอกสารประกอบ สรุปได้ ดังนี้

๑. คำร้องที่หนึ่ง พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ผู้ร้องที่หนึ่ง) กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (เลขาธิการ ปปง.) แจ้งว่า ผู้ร้องที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องที่หนึ่ง

มีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทย และยังคงครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลง คณะกรรมการธุรกรรมได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องที่หนึ่งแล้วดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวต่อจากนั้นได้ประชุมพิจารณา รวม ๒ ครั้งและมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ จึงมีมติให้เลขาธิการ ปปง. ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ และด้วยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้จึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องที่หนึ่งกับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งสรุปได้ว่า

๑.๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ การที่พนักงานอัยการอ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้มีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และหนี้ เมื่อการมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ซึ่งมาตรา ๒ บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องที่หนึ่งเกิดขึ้น

ก่อนวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๒ ดังนั้น การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ เป็นการใช้กฎหมายอาญามาตรา ๑๐๖ แก่บุคคลย้อนหลัง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๑.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้ร้องที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้ร้องทั้งแปด เนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

๑.๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นโทษทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง จึงเห็นว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ซึ่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น และให้ศาลอาญามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวง ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๒. คำร้องที่สอง พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง (ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ผู้ร้องที่หนึ่ง) กับพวก รวมห้าคน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินผู้ร้องที่หนึ่ง ซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สินปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องที่หนึ่ง มีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษา เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องที่หนึ่งโดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่า ผู้ร้องที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องที่หนึ่งในกรณีดังกล่าว จึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องที่หนึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปง.) จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องที่หนึ่งไว้ชั่วคราว ต่อมา ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ ปง. รวบรวมแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฏลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการ ปง. ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบและพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ และพิจารณาแล้วข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาให้ยกฟ้องผู้ร้องที่หนึ่ง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่า มิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัย ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้อง

ที่หนึ่งเป็นผู้วิสุทธ์ในคดีดังกล่าว ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องที่หนึ่งเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมพร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องที่หนึ่งกับพวก รวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งสรุปได้ว่า

๒.๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาซ้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องที่หนึ่งกับพวก เห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือ การริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญานั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

การที่พนักงานอัยการอ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้ ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้นมีนิติสัมพันธ์ทางนี้ต่อกันซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนั้นมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ นี้ ดังนั้น การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น และเมื่อการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับจากข้อเท็จจริงผู้ร้องที่หนึ่งถูกเจ้าพนักงานจับกุมและถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกัน

และปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ นอกจากนี้มาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาโดยมิได้คำนึงว่า ขณะที่กระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตามอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้องที่หนึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องที่หนึ่งไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ มาใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน จึงถือได้ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๒.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องที่หนึ่งและคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (คณะกรรมการ ป.ป.ง.) ได้มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องทั้งห้าไว้ชั่วคราวและส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๕ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไปเกิดการถ่วงถ่วงหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่กระทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องทั้งห้า ทั้งๆ ที่ไม่มีความผิดและมีได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติของกฎหมายจนได้รับความเดือดร้อน ถือว่าเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ จึงเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

๒.๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมี

หลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดอาญา คือ ศาลอาญา นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ บัญญัติเพียงว่าการดำเนินการทางศาล ตามหมวด ๖ ที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อ ศาลแพ่ง และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการพิจารณาของศาล ต้องพิจารณาบทบัญญัติมาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ด้วย ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจ พิพิจารณาและพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๓. ผู้ร้องทั้งสองคำร้องยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยประเด็นเดียวกันว่า

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

๔. ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงให้ รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องทั้งสองคำร้องผ่านสำนักงานศาล ยุติธรรมไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

๕. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งตามทางการ เพื่อให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องไว้พิจารณา และมีประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน

๖. เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงิน คือ รองศาสตราจารย์ระพีพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และผู้แทนของสำนักงาน ปปง. คือ พันตำรวจเอก ฝิ่งพันธ์ เปรมภูติ เลขาธิการ ปปง. พันตำรวจเอก ยุทธบูล ดิสสะมาน รองเลขาธิการ ปปง. และคณะ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นเรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเฉพาะการดำเนินการในทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของ แผ่นดิน และการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศแล้ว สรุปได้ดังนี้

๖.๑ รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ ฯ ซึ่งแจ้งว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายอื่น คือ ประการที่หนึ่ง เป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดขึ้นมาทั้งโทษอาญา และมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง สำหรับโทษทางอาญา ความผิดฐานฟอกเงิน ตามมาตรา ๕ ได้แก่ จำคุก ปรับ และริบทรัพย์สินทางอาญา โดยให้ดำเนินคดีต่อศาลอาญาหรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ส่วนตามมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามหมวด ๖ ให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้ดำเนินคดีต่อศาลแพ่งและให้นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ เหตุผลที่นำมาตราการยึดทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้เนื่องจากข้อจำกัดของการริบทรัพย์สินทางอาญาที่จะต้องพิสูจน์ความผิดก่อนจึงจะบังคับโทษได้ ประกอบกับทรัพย์สินที่จะริบทางอาญานั้นหากมีการปกปิด ซ่อนเร้น โอน หรือเปลี่ยนสภาพแล้วจะดำเนินการริบทรัพย์สินได้ยาก เมื่อการดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินทั้งสองเป็นคนละส่วนกัน ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีจึงมีทั้งศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาและศาลแพ่ง ประการที่สอง เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่มุ่งดำเนินการทั้งบุคคลและทรัพย์สินพร้อมๆ กัน จึงมีมาตรการพิเศษ ได้แก่ มาตรการสมคบการรับโทษของการพยายามกระทำความผิดที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ต้องรับโทษเท่ากับความสำเร็จ และมาตรการผลักภาระการพิสูจน์ซึ่งนำมาใช้กับมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง อันเป็นการดำเนินการทางแพ่งต่อตัวทรัพย์สิน (In Rem) และเป็นคนละส่วนกับการดำเนินการทางอาญาต่อบุคคล (In Personam) จึงไม่ต้องอ้างถึงความผิดทางอาญาเพื่อเป็นเงื่อนไขในการยึดทรัพย์สิน เพียงแต่อาศัยเหตุอันควรสงสัย (Probable Cause) ก็เพียงพอที่จะเริ่มกระบวนการยึดทรัพย์สินได้แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย แต่ใช้ “เหตุอันควรสงสัย” คือ พื้นฐานความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลว่ามีความผิดเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะมาจากการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ พยานแวดล้อม คำรับสารภาพของเจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับผิดชอบดูแลทรัพย์สิน หรือคำให้การของผู้ร่วมสมคบ เป็นต้น โดยเจ้าของทรัพย์สินจะต้องมีภาระในการแสดงตัวและพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของตนไม่สมควรจะถูกยึดเพราะเหตุใด โดยใช้หลักผลักภาระการพิสูจน์ให้เจ้าของทรัพย์สิน ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ ทรัพย์สินนั้นจะถูกยึดให้ตกเป็นของแผ่นดินและสามารถสาวไปถึงการโอนที่ทอดต่อกี่ทอดได้

สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องมีคำโต้แย้งนั้น มีความเห็นสรุปได้ดังนี้

๖.๑.๑ การดำเนินการกับทรัพย์สินในส่วนนี้เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง ไม่ใช่โทษทางอาญา จึงสามารถสืบย้อนรอยทรัพย์สินไปได้ตลอดสาย เพราะทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ถือเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายตั้งแต่วันเวลาที่ได้รับมาแล้วแม้เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับก็ตาม หากตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

ยังคงมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้นับ ก็สามารถดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ เพราะเป็นมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่งไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๖.๑.๒ แม้พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลบางมาตรา แต่ก็ไม่ได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญที่ให้กระทำได้ ซึ่งจะปรากฏในคำปรารภของพระราชบัญญัตินี้แล้ว

๖.๑.๓ เนื่องจากมิได้เป็นการดำเนินคดีต่อตัวบุคคลในทางอาญา แต่เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งซึ่งดำเนินการต่อทรัพย์สิน จึงให้ดำเนินคดีต่อศาลแพ่งและใช้วิธีพิจารณาความแพ่งมิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้นับกับแก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะแต่อย่างใด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๖.๒ พันตำรวจเอก พิรพันธุ์ เปรมภูติ เลขาธิการ ปปง. ชี้แจงสรุปได้ดังนี้

๖.๒.๑ วัตถุประสงค์ของกฎหมายฟอกเงินของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศต้นแบบของประเทศไทยเพื่อดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดและผู้กระทำความผิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ และเพื่อจัดการกับตัวทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายโดยไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล อันเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรม โดยกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ เรียกว่า Money Laundering Control Act of 1986 ทั้งนี้ กฎหมายเกี่ยวกับความผิดการฟอกเงินนี้เป็นส่วนหนึ่งของ The Anti - Drug Abuse Act of 1986 โดยมีมาตรการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ (๑) มาตรการดำเนินการกับบุคคลในทางอาญา ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้บัญญัติความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาโดยเฉพาะ และต้องดำเนินการตามกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาปกติ และอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีอาญา (๒) มาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือเป็นมาตรการพิเศษเพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมต่อไปให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจแยกการดำเนินการเป็น ๒ มาตรการ คือ มาตรการให้มีการยึดหรืออายัด หรือยับยั้งการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ชั่วคราว และมาตรการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายแรงจูงใจสำคัญในการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนเป็นจำนวนมาก และถือเป็นทรัพย์สินที่มีค่าหนี ผู้ใดจะมีไว้มิได้ โดยขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง

๖.๒.๒ สำหรับกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศไทยนั้น สืบเนื่องจากปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ อีกทั้งยังเป็น ความผิดสากลหรือความผิดข้ามชาติอันเนื่องมาจากเป็นภัยร้ายแรง จึงมีนโยบายที่จะมีมาตรการทาง กฎหมายเพื่อจัดการกับปัญหาการฟอกเงิน ประกอบกับ พ.ศ. ๒๕๓๑ องค์การสหประชาชาติจัดการประชุม ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและมีการประกาศใช้ อนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการ จัดการกับการค้ายาเสพติด รวมทั้งบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรมและจัดแรงจูงใจในการค้าหากำไรจากการกระทำผิดอีกต่อไป เพื่อที่ จะเป็นประเทศภาคีสมาชิก ประเทศไทยจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๒ โดยให้มีผลบังคับใช้ ใน วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา โดยวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ปรากฏตามหมายเหตุ ท้ายพระราชบัญญัติ คือ เพื่อดำเนินคดีกับตัวบุคคลที่กระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงิน และเพื่อดำเนินคดี กับตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายจึงกำหนดให้ดำเนินการทางแพ่ง เห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ มีเจตนารมณ์ที่จะเข้าดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายไม่ว่าจะได้มา ณ เวลาใด แม้จะทำการ เปลี่ยนสภาพโอนจำหน่ายไปก็ไม่พ้นจากสภาพเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ เนื่องจาก ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนับตั้งแต่เวลาที่มีการกระทำความผิด

๖.๒.๓ สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องมีคำโต้แย้งนั้น มีความเห็นพอสรุปได้ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ แบ่งการดำเนินการ เป็นสองประเภท คือ การดำเนินการกับบุคคลซึ่งมีโทษทางอาญาฐานฟอกเงิน และมาตรการยึดทรัพย์สิน ทางแพ่งตามหมวด ๖ ซึ่งเป็นการดำเนินการกับทรัพย์สิน โดยพิจารณาคำว่า “ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดิน” ตามมาตรา ๔๕ ประกอบกับนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ตามมาตรา ๓ แล้วเห็นได้ว่า เป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับตัวบุคคลแต่อย่างใด จึงมิใช่เป็นเรื่องโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ดังนั้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แม้ได้มาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับใช้ แต่หากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิดนั้นยังคงมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับ ก็ดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะที่มีกฎหมายใช้บังคับได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิดนับแต่วันที่มีการกระทำความผิดแล้ว ประกอบกับมิได้เป็นการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคล จึงมิได้เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังแต่อย่างใด สำหรับกรณีของผู้ร้องที่มีการกระทำความผิดยาเสพติด

ในต่างประเทศและถูกจับกุมที่ต่างประเทศนั้น เมื่อมีการโอนเงินเข้ามาในประเทศไทยจึงเป็นความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติที่กำหนดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดฟอกเงินแม้จะได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรไทยได้ ดังนั้น ทรัพย์สินที่โอนมาจึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานที่ดำเนินการทรัพย์สินดังกล่าวตามหมวด ๖ ได้

(๒) เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่ได้ดำเนินคดีอาญากับตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่มีการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดด้วย จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติบางประการเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่หากพิจารณาจากคำปรารภของกฎหมายที่ระบุไว้ว่า ได้อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องนั้นๆ ได้

(๓) เมื่อการดำเนินการตามหมวด ๖ เป็นมาตรการที่ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการต่อทรัพย์สิน จึงเป็นคดีแพ่งมิใช่คดีอาญา การที่ศาลแพ่งมีอำนาจสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๕ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แล้วตามคำร้องมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๙ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุงข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมด

หรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๘ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ
- (๒) คนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตาม มาตรา ๔๘ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับ ประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรม อันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๘ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๕ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขานุการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๔๘ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ไต่จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดเชยราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๙ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และการลงโทษนั้นจะหนักกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำผิดมิได้ ซึ่งเป็นหลักที่รับรองห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังกับบุคคลในความผิดทางอาญา สำหรับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติที่ประสงค์จัดวางจรรยาบรรณประกอบอาชีพอาชญากรรม และทำลายแรงจูงใจสำคัญในการประกอบอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนที่สูงจึงกำหนดให้มีมาตรการดำเนินการต่อการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ มาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคล และมาตรการที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สิน โดยในทางอาญานั้นพระราชบัญญัตินี้กำหนดความผิดที่จะลงโทษทางอาญาโดยการจำคุกปรับ หรือริบทรัพย์สินทางอาญา ส่วนมาตรการที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สินนั้นจะให้ยึดหรืออายัดไว้ และให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่เป็นคนละส่วนกับการดำเนินการทางอาญาต่อบุคคล โดยมาตรการนี้จะเป็นมาตรการพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะที่รัฐกำหนดให้ใช้การดำเนินการทางแพ่งในการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ โดยมีเหตุผลมาจากหลักของการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมหรือประโยชน์สาธารณะ หลักการติดตามและเรียกคืนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดของรัฐ เป็นต้น ทำให้มาตรการนี้สามารถดำเนินคดีทางแพ่งต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดได้ โดยให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน นอกจากนี้มาตรการนี้ยังใช้การกำหนดภาระในการพิสูจน์ให้เจ้าของทรัพย์สินมาแสดงตัว

และพิสูจน์ว่า ทรัพย์สินของตนมิได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีบทสันนิษฐานเกี่ยวกับการได้ทรัพย์สินจากการกระทำความผิดในระดับ “เหตุอันควรสงสัย” เท่านั้น จึงสามารถดำเนินคดีจากทรัพย์สินที่สงสัยได้ โดยไม่จำเป็นต้องจับตัวคนร้ายเพื่อนำมาฟ้องร้องคดีเสียก่อน ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ย่อมไม่เกี่ยวข้องกับและไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่อย่างใด

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก จำนวน ๘ คน คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เถลิมาณิษฐ์ นายศักดิ์ เตชชาชาญ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ และนายอมร รักษาสัตย์ เห็นว่า หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๗ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระฐาน นายมานิต วิทยาเต็ม นายสุจิต บุญบงการ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ และนายอุระหวังอ้อมกลาง เห็นว่า เฉพาะบางมาตราในหมวด ๖ ที่ศาลแพ่งจะใช้บังคับแก่คดีไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ในประเด็นที่หนึ่งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ในปัญหาที่ว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองและประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่ต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ กำหนดไว้ คือ ต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพกระทำได้เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มิได้ อีกทั้งจะต้องกระทำเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และจะต้องระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย เมื่อพิจารณาคำปรารถนาของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” เห็นได้ว่า

บทบัญญัติตามที่กล่าวไว้ในคำปรารภซึ่งล้วนแต่เป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและเป็นหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ย่อมให้รัฐโดยฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลได้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงตราขึ้นใช้บังคับเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจรัฐในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพแล้ว

สำหรับการพิจารณาขอบเขตแห่งความจำเป็นเกี่ยวกับการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ นั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ซึ่งเป็นหมวดว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินอันเป็นมาตรการที่รัฐใช้บังคับกับทรัพย์สินของบุคคล โดยมีเจตนารมณ์หรือมีความมุ่งหมาย คือ ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ ความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมแล้ว เห็นได้ว่า มาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่รัฐมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่า ทรัพย์สินของกลุ่มบุคคลนั้นเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดเฉพาะบางความผิดซึ่งมีความรุนแรงถึงขนาดที่รัฐต้องมีความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มบุคคลดังกล่าว และเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องสังคมในระดับรัฐหรือแม้แต่ผลกระทบต่อส่วนรวมในระดับกว้าง คือ ผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ เนื่องจากความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้บางประเภทเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่รุนแรงที่มีผลต่อมวลมนุษยชาติ ดังเช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น ดังนั้น การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ นี้ จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นแล้ว

นอกจากนี้ บทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่มีการวางมาตรการตรวจสอบและคานการใช้อำนาจอย่างเป็นระบบ โดยให้ศาลยุติธรรม (ศาลแพ่ง) ซึ่งเป็นองค์กรใช้อำนาจตุลาการที่มีความเป็นกลาง มีความเป็นอิสระเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังมีมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวที่ได้มาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน สามารถจะพิสูจน์การได้มาโดยชอบของทรัพย์สินนั้นต่อศาลทั้งก่อนที่จะมีคำสั่งและภายหลังที่ศาลมีคำสั่งแล้วภายในกำหนดระยะเวลา รวมทั้งมีมาตรการเยียวยาโดยศาลอาจมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หรือการคืนทรัพย์สินก่อนศาลมีคำสั่งหรือภายหลังศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินแล้วแต่กรณี ถือได้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้วางหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ที่บัญญัติให้กฎหมายที่ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยแล้ว เห็นได้ว่า พระราชบัญญัตินี้ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่กลุ่มบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยมิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ดังนั้น ความในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติ ที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕ กล่าวคือ เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตรากฎหมาย จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ โดยการจำกัดสิทธิดังกล่าวไม่เกินกว่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระ สำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้ บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงอีกทั้งได้มีการระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราไว้แล้ว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับปัญหาที่ว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หรือไม่ นั้น

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” แล้วเห็นว่า มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง แต่ขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธินั้น รัฐธรรมนูญยอมให้มีการจำกัดได้โดยต้องเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้รัฐตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดขอบเขต แห่งการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธินั้น โดยมีเงื่อนไขที่จะต้องกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธิ ของบุคคลในทรัพย์สินเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ นั้น สำหรับพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แม้ว่าจะมีบทบัญญัติที่เป็น การจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา ๔๘ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๕ แต่อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิ ของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นขั้นเป็นตอนแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานในการพิจารณาถึงตัวทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งต้องเข้าเกณฑ์ที่ว่า “ต้องมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อ” ซึ่งเป็นพื้นฐานความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลในการเริ่มกระบวนการยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้ โดยมี มาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ได้แก่ การกำหนดขั้นตอนให้มีการดำเนินการตรวจสอบ โดยคณะกรรมการธุรกรรม และควบคุมโดยคณะกรรมการ ปปง. อีกชั้นหนึ่ง ก่อนที่จะส่งให้พนักงาน อัยการพิจารณาร้องขอต่อศาล คือ ศาลแพ่งจะตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานอีกครั้ง

โดยการใช้กระบวนการวิธีพิจารณาความของศาล ได้แก่ การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยพยานหลักฐานแล้ว จึงจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติรองรับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ในการกระทำความผิดและมีการเยียวยาให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับประโยชน์ โดยการคุ้มครองและการคืนทรัพย์สินก่อนหรือหลังที่ศาลมีคำสั่งแล้วแต่กรณีในชั้นบังคับคดีอีกด้วย

เมื่อพิจารณาขอบเขตการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ที่ให้อำนาจแก่รัฐในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้ เมื่อรัฐคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์สาธารณะซึ่งรวมถึงประชาคมโลกอันเป็นผลประโยชน์ระหว่างรัฐร่วมกันแล้ว จึงมีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องจำกัดการใช้สิทธิของบุคคลบางกลุ่มที่ได้ใช้หรือได้ทรัพย์สินอันมาจากการฝ่าฝืนหรือกระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดซึ่งมิใช่เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับพระราชบัญญัตินี้ได้วางมาตรการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างเป็นทางการเป็นการตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรเพื่อมิให้กระทบต่อทรัพย์สินของบุคคลที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และมีมาตรการเปิดโอกาสให้เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับประโยชน์สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของที่มาแห่งทรัพย์สินทุกขั้นตอนของการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มิใช่เป็นการบังคับให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ทันที การจำกัดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเป็นการให้อำนาจรัฐชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินนั้นว่ามิได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยกระบวนการทางศาลเท่านั้น มาตรการที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สินของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” เมื่อพิจารณาคำโต้แย้งของผู้ร้องทั้งสองคำร้องแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องไม่ได้บรรยายไว้อย่างชัดเจนว่า ขัดหรือแย้งต่อสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกอย่างไร ประกอบกับมิได้เกี่ยวข้องกับกรณีข้อเท็จจริงของผู้ร้อง จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๘ บัญญัติให้ศาล ซึ่งประกอบด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการเพื่อพิจารณาพิพากษาอรรถคดี โดยวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามลักษณะของคดีข้อพิพาท การวินิจฉัยข้อพิพาทของศาล นั้น จะต้องใช้กฎหมายในการพิจารณาข้อพิพาทต่าง ๆ แตกต่างกันตามลักษณะของคดีข้อพิพาทนั้น ๆ โดยที่การใช้ อำนาจตุลาการนี้เป็นหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจธิปไตยอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ ที่ต้องการให้มีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และ ฝ่ายตุลาการ ในลักษณะถ่วงดุลกัน เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครอง รัฐธรรมนูญ จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๕ ว่า ศาลทั้งหลายจะต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีที่อยู่ในเขตอำนาจ ของตนเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องอำนาจศาลหรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก้คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ยังได้บัญญัติว่า ศาลจะต้องมีหลักการประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษา เพื่อให้ผู้พิพากษาหรือผู้ทำ หน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือข้อพิพาทมีอิสระในการพิจารณาคดีอันส่งผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของ คำพิพากษาและหลักประกันความเป็นธรรมของประชาชนในการใช้สิทธิทางศาลด้วย จากหลักความเป็น อิสระและความเป็นกลางของศาลซึ่งใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาชี้ขาดคดีหรือข้อพิพาทที่เกิดจาก การใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมาย หรือบังคับใช้กฎหมายก็ตาม ย่อมเป็นหลักประกัน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรศาล การที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวและให้นำวิธีพิจารณา ความแพ่งมาใช้บังคับศาลแพ่งเป็นศาลหนึ่งในระบบศาลยุติธรรมจัดตั้งขึ้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวง และคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจ ของศาลยุติธรรมอื่น และเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรการดำเนินการทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรการที่มีลักษณะพิเศษที่มีใช้มาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดี ต่อบุคคลแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ให้ศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณาเป็นการถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งศาล และไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่อย่างใด

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการที่กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ที่ให้ตกแก่ฝ่ายเจ้าของทรัพย์สิน เนื่องจากดำเนินการทรัพย์สินดังกล่าว ใช้การพิจารณาพยานหลักฐานด้วยเหตุอันควรสงสัย ซึ่งเป็น พื้นฐานความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลว่า เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยบัญญัติข้อสันนิษฐาน

ไว้ว่า เจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำ ความผิดมูลฐานมาก่อน ซึ่งจะแตกต่างจากบทสันนิษฐานทางอาญาที่ต้องสันนิษฐานว่าทุกคนบริสุทธิ์ และในการวินิจฉัยพยานหลักฐานต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยอันมีเหตุผล ภาระการพิสูจน์ของผู้ร้อง (พนักงานอัยการ) จึงพิสูจน์เพียงให้เข้าใจแห่งการรับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัตินี้ก็มีมาตรการอื่นๆ ที่คุ้มครองเจ้าของรวมถึงบุคคลที่สาม มิให้ได้รับการกระทบ กระเทือนเกินความจำเป็นโดยกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบ กลั่นกรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ ศาลแพ่งเป็นองค์กรตรวจสอบวินิจฉัยข้อเท็จจริงของที่มาของทรัพย์สินและมีคำสั่งว่า เป็นทรัพย์สิน เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ต้องให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ ดังนั้น มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ที่กำหนดให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีย่อมชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แล้ว มิได้เป็นการ เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ แต่อย่างใด

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมานิต วิทยาเต็ม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุธี สุทธิสมบูรณ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ชีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นางสาวนีย์ อัสวโรจน์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอมร รักษาสัตย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๔๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๖

เรื่อง คำร้องที่ ๑ ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้คัดค้านทั้งแปด (นายไมเกิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๔๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

คำร้องที่ ๒ ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้คัดค้านทั้งห้า (นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ที่ ๑ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๔๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๔ และวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๕ ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งรับคำร้องที่หนึ่งไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๔ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ สำหรับคำร้องที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับไว้ตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญฯ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พร้อมทั้งให้รวมพิจารณาทั้งสองคำร้องในคราวเดียวกัน เนื่องจากมีประเด็นที่ต้อง วินิจฉัยเป็นประเด็นเดียวกัน

สรุปข้อเท็จจริง จากคำร้องและคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนี้

๑. คำร้องที่ ๑

๑.๑ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิด ของผู้ร้อง (ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ถึงที่ ๘) ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการตุกรกรรมและ พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องแล้วมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่น่าสงสัยหลักฐานเชื่อ ได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามนัยมาตรา ๕๑ วรรคสอง จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าว (จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท) ตกเป็นของแผ่นดิน

๑.๒ ผู้ร้องยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งเพื่อให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔ สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาแล้วย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การที่พนักงานอัยการอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเองมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และหนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร และเมื่อมีคำสั่งให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินเป็นโทษทางอาญาแล้วย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ซึ่งมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องนี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้สิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ดังนั้น จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีดังกล่าวยังไม่มีฟ้องคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ร้องกระทำความผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด

นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ จึงก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น การที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาซึ่งมาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น นอกจากนี้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญา ตามนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๒. คำร้องที่สอง

๒.๑ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องรวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) ไว้เป็นการชั่วคราว ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราว เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

๒.๒ พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้อง ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ คดีดังกล่าว พนักงานอัยการ จังหวัดชลบุรีได้ฟ้องผู้ร้องในคดีอาญาร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้อง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่า ผู้ร้องมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานหลักฐานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง แม้มคดีถึงที่สุดก็ฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้อง เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้ร้องพร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก

อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ ทางการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฯ พนักงานอัยการ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามคำร้องนี้

๒.๓ ผู้ร้อง กับพวก รวม ๕ คน ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง เพื่อให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการ ที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษ ทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า โทษที่ลงแก่ ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ ๕. ริบทรัพย์สิน การขอให้ศาล มีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้น จะกระทำ ได้ต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

การที่อ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตน ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้นต้องมีนิติสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกัน ซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนั้นมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และหนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ภาษีอากร เป็นต้น ดังนั้น การที่ขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐจึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น จึงไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องนี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น ซึ่งเจ้าพนักงานจับกุม และกล่าวหาผู้ร้องว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

นอกจากนี้ ผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๘ เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยมิต้องคำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้องถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดิน ถือได้ว่าเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ และให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการก่อกวนหรือเลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่

เจ้าหน้าที่กระทำการยึดหรืออายัดเงินสด เงินในบัญชีธนาคาร และรถยนต์ของผู้ร้อง ทั้งๆ ที่ไม่มี ความผิดและมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จนได้รับความเดือดร้อน ถือว่าเป็นการบังคับ เอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิ และเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็นและเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิด ทางอาญาได้ กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราช บัญญัติดังกล่าวซึ่งศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยมีหลักในการรับฟังพยานหลักฐาน แตกต่างจากคดีแพ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติเพียงแต่การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ (หมวด ๖) เท่านั้น ที่ให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การ บัญญัติกฎหมายตามหมวดนี้ (หมวด ๖) ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ศาลต้องพิจารณาทบทวนบทบัญญัติ มาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ เช่น การที่มาตรา ๔๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และ คำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ประเด็นที่ต้องพิจารณาและคำวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว คำร้องทั้งสองมีประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ๓ ประการ คือ

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ในเรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่จะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำความผิดมิได้ หลักการนี้เป็นการรับรองว่า รัฐจะใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังเพื่อลงโทษการกระทำผิดของบุคคลไม่ได้

ดังนั้น ในประเด็นนี้มีประเด็นเบื้องต้นที่ต้องพิจารณาว่า การที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลแห่งพิจารณาให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นการกำหนดโทษรับทรัพย์สินตามมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือไม่ ทั้งนี้ หากพิจารณาว่ามาตรการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว เป็นการกำหนดโทษรับทรัพย์สินตามมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตามที่ผู้ร้องอ้าง ก็จะมีผลทำให้บทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติในหมวด ๖ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งจัดการกับทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มิได้มุ่งลงโทษอาญาแก่บุคคลผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด อันเป็นเจตนารมณ์สำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งรองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงินซึ่งเป็นผู้ร่วมร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ยืนยันถึงเจตนารมณ์ดังกล่าวในการมาชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ดังนั้น จึงเห็นว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องในประเด็นที่ว่าบทบัญญัติในหมวด ๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะใช้บังคับย้อนหลังอันเป็นโทษแก่บุคคลในทางอาญา จึงไม่ถูกต้องตามที่กล่าวแล้ว

นอกจากนั้น การใช้สิทธิโต้แย้งของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ นั้น ผู้ร้องจะได้แย้งได้เฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีเท่านั้น และจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตราใดอย่างไร มิใช่อ้างอย่างเลื่อนลอยเช่นนี้ ดังนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าบทบัญญัติในหมวด ๖ จำนวน ๑๒ มาตรา นั้น ส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ คณะกรรมการธุรกรรม พนักงานอัยการเกี่ยวกับทรัพย์สินและวิธีการที่ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอต่อศาลเพื่อเยียวยาความเสียหายที่ได้รับบทบัญญัติดังกล่าว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ส่วนบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแพ่งจะใช้บังคับแก่คดีในกรณีตามคำร้องนี้น่าจะมีเพียง มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ดังนี้

มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณา เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว”

มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๕ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

ดังนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่าการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิดตามหมวด ๒ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ไม่ได้เป็นเรื่องโทษทางอาญาเพราะการริบทรัพย์สินอันเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่งนั้น จะต้องเข้าองค์ประกอบตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๒ ถึงมาตรา ๓๔ คือ ต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้น เป็นของผู้กระทำความผิดหรือมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ รวมทั้งทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด แต่การดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นมาตรการพิเศษเฉพาะ ซึ่งรัฐมีอำนาจ ที่จะกำหนดขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสังคมให้พ้นจากการกระทำผิดของบุคคลบางคน หรือ บางกลุ่มที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสังคม ดังจะเห็นได้จากเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งพระราช บัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ดังนี้

(ก) หลักการตัดตอนมิให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำผิดต่อไปอีก

หลักการนี้เห็นได้จากเหตุผลในการใช้ประกาศพระราชบัญญัตินี้ว่า “เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้น ไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิด กฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงิน หรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควร กำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

(ข) หลักการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ

เมื่อพิจารณาจากที่มาของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ส่วนหนึ่ง มีสาเหตุจากแรงผลักดันต่างประเทศ คือ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้า ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. ๑๙๘๘ (Vienna Convention) ซึ่งได้กำหนด ความผิดอาชญาฐานฟอกเงินเพื่อให้รัฐสมาชิกรับไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายภายใน ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศสมาชิกจึงได้นำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาบัญญัติ เป็นความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายภายใน เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และฮ่องกง เป็นต้น นอกจากนี้ ตาม UN Model Law ใน Section 1 Money Laundering offences Article 20 ได้กำหนด ความผิดการฟอกเงินหรือทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นความผิดที่จะต้องปราบปราม โดยแต่ละประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เพื่อเป็นการสกัดกั้นและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ดังนั้น ประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก จึงต้องให้ความร่วมมือในการคุ้มครองสังคมโลกด้วยเช่นกัน โดยการ กำหนดอาชญากรรมบางประเภทซึ่งให้ผลประโยชน์มหาศาลแก่ผู้กระทำความผิดและมีการเอาทรัพย์สิน ที่ได้จากการกระทำความผิด โอนย้ายถ่ายเทจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง และเป็นความผิดที่ไม่มี ผู้เสียหายในการเริ่มคดีให้เป็นความผิดฐานฟอกเงินไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และเนื่องจากความผิดที่ไม่มี ผู้เสียหาย (Victimless Crimes) นี้ทำให้การเริ่มดำเนินคดี การแสวงหาพยานหลักฐาน และ ความร่วมมือเป็นไปด้วยความยากลำบาก พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้มีการนำมาตรการพิเศษที่เฉพาะ เจาะจงมาใช้ในการดำเนินการทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีเหตุจำเป็นมาจากผลกระทบ ที่มีความรุนแรงของอาชญากรรม โดยเฉพาะมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้ดำเนินการลงโทษ ผู้กระทำความผิดได้แม้จะกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นการขยายเขตอำนาจศาลไทย เนื่อง จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดข้ามชาติหรือความผิดสากล ทั้งนี้เพื่อตัดโอกาส มิให้เกิดการฟอกเงินได้อีก และทำให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่า ไม่อาจนำประโยชน์จากการกระทำความผิด มาใช้ได้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษจัดการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแยกต่างหาก จากความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นความผิดทางอาญา โดยให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐเสียก่อน เนื่องจากไม่มี ผู้ใดเป็นเจ้าของโดยชอบด้วยกฎหมาย และให้เจ้าของทรัพย์สินมีภาระในการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินนั้น แต่ยังคงมีหลักคุ้มครองบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้สุจริตและเสียค่าตอบแทนเป็นช้อยกเว้นไว้ในพระราช บัญญัตินี้ด้วย

(ก) หลักการเรื่องการติดตามกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินคืนแก่สังคม

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเทียบจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ ที่บัญญัติให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินมีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินนั้นคืนจากผู้ที่ไม่ใช่สิทธิจะยึดถือไว้ ซึ่งเป็นสิทธิประเภทหนึ่งของผู้มีกรรมสิทธิ์โดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาล เว้นแต่มีบุคคลอื่นโต้แย้งว่าเขามี สิทธิที่จะยึดทรัพย์สินนี้ไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อเอาคืนซึ่งทรัพย์สินนั้น ทั้งนี้ ในการติดตามเอาทรัพย์สินคืนนี้ไม่มีอายุความและไม่ว่าจะช้านานเพียงใด สิทธิดังกล่าวยังมีอยู่เสมอ เว้นแต่ผู้อื่นจะมีสิทธิที่ดีกว่า ดังนั้น เมื่อนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้กับมาตรการพิเศษโดยเฉพาะ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ย่อมเห็นได้ว่ารัฐซึ่งเป็นตัวแทนของบุคคลที่เป็นเจ้าของเงิน หรือทรัพย์สินที่นำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ไม่ใช่สินค้าหรือบริการที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในกรณีนี้ ก็คือ ทรัพย์สินที่เสียไปจากการซื้อขายยาเสพติดให้โทษนั้น รัฐย่อมมีอำนาจที่จะติดตามเอาเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ค้า ยาเสพติดให้โทษคืนได้ หลักการเรื่องของกรรมสิทธิ์นี้เป็นการรับรองอำนาจรัฐในการติดตามทรัพย์สิน

จากผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์ครอบครองโดยชอบ และไม่มีขอบเขตเรื่องระยะเวลาในการติดตามหรือเรียกทรัพย์สินคืน เพราะผู้ที่ครอบครองเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไม่ได้เป็นเจ้าของโดยชอบ ด้วยกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป จากหลักการทั้งสามข้างต้น เป็นความจำเป็นที่สมเหตุสมผลที่รัฐต้องมี มาตรการพิเศษที่จะดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะเฉพาะและแตกต่าง จากความรับผิดทางอาญาที่ได้ลงโทษกับผู้กระทำผิดฐานฟอกเงินแล้ว โดยให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐ พระราชบัญญัตินี้ได้นำมาตราพิเศษที่มีข้อสันนิษฐานว่า เมื่อมีเหตุสงสัยว่าการครอบครองหรือ เป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นเพื่อค้นหาความจริง โดยให้มีการพิสูจน์บนพื้นฐานแห่งความสงสัยดังกล่าวต่อศาล ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางตุลาการ ที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยดำเนินการผ่านศาลแพ่ง ซึ่งแนวทางเดิมก่อนมีการตราพระราชบัญญัตินี้ ความผิดมูลฐานเป็นความผิดทางอาญา และทรัพย์สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดจะเป็นเรื่องของ การริบทรัพย์สินโดยมีความผิดอาญาเป็นความผิด ประชาน ซึ่งถือว่าเป็นโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ โดยจะริบได้ต่อเมื่อ ความผิดประชานต้องเป็นความผิดเสียก่อน แต่เมื่อรัฐมีเหตุผลและความประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบางประเภทให้มีประสิทธิภาพมากกว่าสมัยที่ยังไม่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ จึงต้องใช้มาตรการที่แตกต่างไปจากที่ใช้อยู่ในขณะก่อนที่จะใช้มาตรการนี้

ดังนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่าการดำเนินการร้องขอต่อศาลแพ่งให้พิจารณาสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินไม่ได้เป็นโทษทางอาญา เพราะการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นมาตรการของรัฐที่บังคับเข้ากับทรัพย์สินของบุคคล และเป็นมาตรการพิเศษที่มีความเฉพาะเจาะจงเฉพาะ ความผิดฐานฟอกเงินเท่านั้น

เมื่อวินิจฉัยแล้วว่า มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการพิเศษโดยเฉพาะที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อรองรับ สภาพปัญหาที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้เกิดความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวม ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ของรัฐ และประชาคมโลก ประกอบกับหลักการทางกฎหมายของพระราช บัญญัตินี้ที่ใช้อยู่เป็นพื้นฐานของการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยเป็น หลักการติดตามทรัพย์สินคืนจากผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์ที่จะยึดถือไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติ ดังกล่าวของศาลแพ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

เนื่องจากบทบัญญัติในหมวดนี้ทั้งหมดตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินจึงต้องวินิจฉัยบทบัญญัติในหมวดนี้ทุกมาตรารว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาในเรื่องของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๕ นั้น ได้วางหลักว่า “แม้ว่ารัฐธรรมนูญคุ้มครองและให้หลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นให้กระทำการจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา ๒๕ คือ ต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น โดยกฎหมายนั้นจะต้องออกโดยเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงและต้องระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราไว้” พิจารณาแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดที่ ๖ เป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา ๒๕ กล่าวคือ เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยการจำกัดสิทธิดังกล่าวไม่เกินกว่าเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายเฉพาะเจาะจง อีกทั้งได้มีการระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตราไว้แล้ว ว่า “พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕... และมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ดังนั้น บทบัญญัติในหมวด ๖ ทั้งหมด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แต่อย่างใด

ส่วนประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปก็คือ บทบัญญัติของหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามคำร้องทั้งสองขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วหลักการของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องของการรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญยอมให้มีการจำกัดขอบเขตการใช้สิทธิดังกล่าวได้ โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายขึ้นมา

กำหนดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธินั้นได้ ซึ่งบทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แต่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นขั้นเป็นตอนในการพิจารณาถึงตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งต้องเข้าเกณฑ์ที่ว่า “ต้องมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อ” โดยกำหนดขั้นตอนให้มีการตรวจสอบซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการธุรกรรมและต้องถูกควบคุมโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ อีกชั้นหนึ่ง จึงส่งให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลเพื่อพิจารณาสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ นอกจากนี้บทบัญญัติในหมวด ๖ นี้ยังได้บัญญัติมาตรการรองรับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ในการกระทำความผิดตามที่ปรากฏในมาตรา ๔๕ วรรคหก มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๗ วรรคสี่ อีกด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาหลักการของหลักนิติรัฐที่ว่า ไม่มีเสรีภาพใดที่ได้รับความคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขต ซึ่งขอบเขตการใช้หรือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นลายลักษณ์อักษร โดยความมุ่งหมายในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอาจแยกออกได้ ๒ ประการ คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือเพื่อประโยชน์ของรัฐหรือผลประโยชน์สาธารณะ ทำให้ชุมชนหรือสังคมมีความปลอดภัยไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ หรือสังคม ก็ตาม ซึ่งในกรณีเรื่องสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เมื่อรัฐคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิของประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมแล้ว จึงเป็นการสมเหตุสมผลที่จะจำกัดการใช้สิทธิของบุคคลบางกลุ่มที่ได้ใช้หรือได้ทรัพย์สินมาจากการฝ่าฝืนหรือกระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ดังนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ซึ่งศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามคำร้องทั้งสองไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ให้มีการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้ ประกอบกับพระราชบัญญัตินี้ได้โดยการวางมาตรการให้การดำเนินการอายัด - ยึดทรัพย์สิน เป็นขั้นตอนมีการตรวจสอบซึ่งกันและกันเพื่อมิให้กระทบกับทรัพย์สินของบุคคลที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และยังมีมาตรการให้เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับประโยชน์สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของที่มาแห่งทรัพย์สินโดยกระบวนการพิจารณาทางศาล อีกทั้งด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์ของรัฐและสาธารณะซึ่งรวมถึงประชาคมโลก อันเป็นผลประโยชน์ของรัฐและระหว่างรัฐร่วมกัน จึงต้องจำกัดสิทธิของบุคคลบางกลุ่มที่ได้ทรัพย์สินมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า บทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มิใช่มาตรการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นมาตรการพิเศษที่รัฐนำมาใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมและโลก จึงเป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผลที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ จะบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามหมวดนี้ และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๕๕ มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่อย่างไร เพราะบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ

อาศัยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทั้งสามประเด็น จึงวินิจฉัยว่า

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ในเรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ โดยเฉพาะมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามคำร้องทั้งสอง เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามคำร้องทั้งสอง เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจิระ บุญพอนสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้าน ในคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และคดีหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

กรณีสืบเนื่องจากพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้มีการสั่งให้ทรัพย์สินตามที่ระบุในบัญชีท้ายคำร้องในคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และท้ายคำร้องในคดีหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ ให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๑

ผู้คัดค้านทั้งสองสำนวนยกข้อต่อสู้ชั้นโต้แย้งหลายประการและยื่นคำร้องขอให้ส่งข้อโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายด้วยว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๓๕ ศาลแพ่งโดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้ส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ปัญหาที่มาสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกได้ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รายละเอียดของคำร้องทั้งสองสำนวน ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว

เนื่องจากคำร้องทั้งสองดังกล่าวมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญ จึงให้พิจารณาวินิจฉัยรวมกันไป

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีดังนี้**รัฐธรรมนูญ**

“มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

“มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

“มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

“มาตรา ๒๓๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒**“หมวด ๖****การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน**

มาตรา ๔๘ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่า เงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอน การยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือสั่งเพิกถอน การยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณา เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุงข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณา อีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่อง จากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการ ปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของ พนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่ยุติ และห้ามมิให้มีการ ดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และ ประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่า

เป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมาขึ้นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน

มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลได้สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีกก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๕ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๙ การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

พิเคราะห์แล้วตามปัญหา (๑) เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคล และโทษอันจะพึงลงแก่บุคคลผู้กระทำความผิดนั้นส่วนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งมุ่งต่อเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

หรือที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนซึ่งเงินและทรัพย์สินดังกล่าว ตลอดทั้งดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นส่วนที่เสริมให้การปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แม้ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดก็สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวได้ ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญาของบุคคลหรือโทษทางอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่อย่างใด ซึ่งเป็นคนละเรื่องกัน จึงไม่มีกรณีขัดหรือแย้งกันแต่อย่างใด

ปัญหา (๒) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งก็มีข้อยกเว้นไว้ว่า “เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น...” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ก็บัญญัติถึงขอบเขตของการคุ้มครองในสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติถึงมาตรการในการให้ทรัพย์สินอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงถือได้ว่าเป็นไปตามข้อยกเว้นที่ระบุในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ดังนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

ปัญหา (๓) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติห้ามมิให้บัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้คดีที่ร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ เป็นคดีส่วนแพ่ง จึงกำหนดให้ยื่นต่อศาลแพ่งและนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งตรงกับเนื้อหาของเรื่องแล้วทั้งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่คดีประเภทดังกล่าวเป็นการทั่วไปทุกคดี บทบัญญัติมาตรา ๕๕ ดังกล่าวจึงหาได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังได้พิจารณามา จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ ส่วนปัญหาว่าจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดย้อนหลังไปก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกาศใช้บังคับได้หรือไม่เพียงใด เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลแพ่งจะพึงวินิจฉัย

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๔๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๔๔ และที่ พ. ๕/๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน รวม ๒ คำร้อง คือ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๔๔ และในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองฉบับและเอกสารประกอบคำร้อง ข้ออ้างและเหตุผลโดยสรุปของทุกฝ่าย ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีจุดประสงค์ที่จะตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบอาชญากรรม ซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาเกี่ยวกับการกระทำความผิด ไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดอื่นต่อไปอีก จึงได้นำรูปแบบมาตรการในการลงโทษมาใช้ ๒ ประเภทคือ

๑. มาตรการในการลงโทษตัวบุคคลทางอาญาไม่ว่าจะเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน และไม่ว่าจะเป็นความผิดสำเร็จหรือเพียงขั้นพยายาม ก็จะได้รับโทษทางอาญาเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด ในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งได้แก่โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘

๒. มาตรการในการลงโทษทางแพ่ง เป็นมาตรการพิเศษที่ใช้หลักการทางแพ่งมาใช้เพื่อป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน โดยให้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการฟอกเงินได้ และไม่จำกัดคำนึงถึงผลของคำพิพากษาในคดีอาญารฐานฟอกเงินแต่อย่างใด ทำให้เงินหรือทรัพย์สินเหล่านี้ จะต้องตกเป็นของแผ่นดิน แม้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินจะไม่มี ความผิดทางอาญาก็ตาม เพราะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบและไม่มีความผิดเป็นเจ้าของ นอกจากนั้น ในอารัมภบทของ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังปรากฏคำอธิบายไว้ด้วยว่า “พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ฯลฯ” มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งประกอบด้วยมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงเป็นมาตรการยึดทรัพย์สินในทางแพ่งโดยเฉพาะ มิได้เกี่ยวกับการดำเนินการใดกับตัวบุคคล หรือมีการกำหนดโทษไว้ในหมวดนี้ ทั้งกรอบของกฎหมายก็เน้นที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมูลฐาน ๘ ประการ ในมาตรา ๓ เท่านั้น จากเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่งจึงต้องถือว่ามาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นมาตรการทางกฎหมายในทางแพ่งที่มุ่งหมายบังคับแก่ตัวทรัพย์สิน มิใช่โทษทางอาญาอย่างใดอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เพราะไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าจะมีผู้กระทำความผิดและถูกศาลพิพากษาลงโทษหรือไม่ตามที่กล่าวมาแล้ว เมื่อเป็นมาตรการลงโทษแก่ทรัพย์สินในทางแพ่ง ดังนั้นบทบัญญัติในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งเป็นกรณีเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดทางอาญาโดยตรง ผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างได้ว่าการขอให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการใช้กฎหมายย้อนหลัง แม้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จะมีผลใช้บังคับหลังจากความผิดมูลฐานในคดีของผู้ร้องได้เกิดขึ้นก่อนแล้ว และมีใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะศาลแพ่งย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงได้อยู่แล้ว และมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ด้วยว่าให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทำให้สอดคล้องกับการบังคับแก่ตัวทรัพย์สินในทางแพ่งโดยเฉพาะ นอกจากนั้นแม้ผู้ร้องจะเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเกินกว่าความจำเป็นก็ตาม แต่ก็เป็นการถูกจำกัดสิทธิตามกฎหมายที่รัฐสภาเป็นผู้ออก จึงอยู่ในข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ที่รัฐสภาสามารถออกกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ได้ และเห็นว่ากรณีที่บทบัญญัติในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้เปิดโอกาสให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดนำพยานหลักฐานมาแสดงเพื่อพิสูจน์ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นมิได้เกี่ยวกับการกระทำความผิดในมูลฐานต่างๆ ตามกฎหมายมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ก่อนศาลมีคำสั่ง การคืนทรัพย์สินและชดเชยค่าเสียหายพร้อมทั้งดอกเบี้ยแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง หากพยานหลักฐานฟังไม่ได้ว่าทรัพย์สินที่ยึด

หรืออายัดนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดมูลฐาน บทบัญญัติในหมวด ๖ จึงเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่มีการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเท่าที่จำเป็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ มิได้ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติดังกล่าวตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

อาศัยเหตุผลต่างๆ ดังที่กล่าวมาจึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในหมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงมวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านทั้งแปด (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก รวมแปดคน) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน (นางทยอย หรือใจ หรือจอย กับพวกรวมห้าคน) หมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งได้ส่งคดีตามคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านกับพวกทั้งสองคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ ดังนี้

๑. คำร้องในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔

ก. ข้อเท็จจริงในคดี

เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด (ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑) ซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติด โดยเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียมตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนทราบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ มีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทย และยังครอบครองโฉนดที่ดินซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลงในประเทศไทยด้วย คณะกรรมการตุลาการ และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวกแล้ว มีความเห็นว่าเป็นกรณีที่น่าสงสัยที่ปรากฏหลักฐานที่เชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้ดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตามนัยมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็น

ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน อันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามนัยมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๑ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินจำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน

ข. คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน

ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก รวม ๘ คน ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติ มาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้” การที่พนักงานอัยการอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเองมีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ฝากมิควรรได้ และหนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร และเมื่อการมีคำสั่งให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งมาตรา ๒ บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (๒๑ เมษายน ๒๕๕๒) พระราชบัญญัตินี้จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ กล่าวคือ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กระทำความผิดที่เป็นความผิดมูลฐาน (มีเฮโรอีนไว้ในครอบครอง) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ นี้ บังคับแก่คดีนี้จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ ดังนั้นพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีดังกล่าวยังไม่มี การฟ้องคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กระทำผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๒ ถึงที่ ๗ โดยอ้างว่าบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ตกเป็นของแผ่นดินด้วย ข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้จึงก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้นการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาทั้งที่มาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งวรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น”

และวรรคสองบัญญัติว่า “ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น รวมทั้งคดีอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา แล้วแต่กรณี”

นอกจากนี้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามคำร้อง ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ตามนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ เห็นว่า ศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕

ผู้ร้องคัดค้านทั้งแปดจึงขอให้ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

๒. คำร้องในคดีแพ่งหมายเลข พ. ๕/๒๕๔๔**ก. ข้อเท็จจริงในคดี**

พนักงานอัยการได้รับแจ้งจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของนางทยอย หรือโจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ซึ่งต้องหาร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้คัดค้านที่ ๑ มีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และได้แจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยผิดกฎหมายนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาแล้วพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ โดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง คดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพิจารณาเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ อาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท ดังกล่าวเป็นการชั่วคราว ต่อมา คณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่าทรัพย์สินทั้ง ๒๓ รายการดังกล่าว ที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราว เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพ โดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฏลสาธาณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการทำความผิดจึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งให้พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ คดีดังกล่าวพนักงานอัยการจังหวัดชลบุรีได้ฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้อง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ มิได้กระทำความผิดตามฟ้องแต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ พร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก

พนักงานอัยการจึงมีคำสั่งให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

ข. คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน

ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวกเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินคือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ ๕. ริบทรัพย์สิน การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๓๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมาย
ที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

การที่อ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน ตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายแพ่ง
ที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีของรัฐ
หรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตน ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้น
ต้องมีนิติสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกันซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนั้นมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด
จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ หนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ภาษีอากร
 เป็นต้น ดังนั้น การที่ขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติ
สัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น
และเมื่อการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ถือเป็นกรณิการรับทรัพย์ซึ่งเป็นโทษทางอาญาแล้ว
ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับโดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้บัญญัติให้มีผลใช้บังคับ
เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (๒๑ เมษายน ๒๕๕๒)
จึงไม่ใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ถูกเจ้าพนักงานจับกุม และถูกกล่าวหาว่าร่วมกัน
มียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมื่อวันที่
๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลใช้บังคับ ๕ เดือนเศษ
ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ เห็นว่า ตามบทบัญญัติมาตรา ๕๘ เป็นการบัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดย
เปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน คือ
การรับทรัพย์ซึ่งเป็นโทษทางอาญา โดยมีต้องคำนึงว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมีบทกฎหมายได้บัญญัติ
ว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐาน
จะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒
ซึ่งคดีที่ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ถูกฟ้องเป็นจำเลย นั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่า
ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำบทกฎหมายมาตรา ๕๘ แห่ง
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเพื่อใช้บังคับลงโทษทางอาญา
โดยการรับทรัพย์หรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน จึงถือได้ว่าเป็นการขัดต่อ
รัฐธรรมนูญ

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ และคดีถึงที่สุด ต่อมาวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ประชุมและพิจารณามติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้คัดค้านทั้งห้าไว้เป็นการชั่วคราว โดยอาศัยมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า เป็นการบัญญัติให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่กระทำการยึดหรืออายัดเงินสด และเงินในบัญชีธนาคารและรถยนต์ของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก ทั้งๆ ที่ไม่มีความผิด และมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนได้รับความเดือดร้อน จึงถือว่าเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐาน ตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ซึ่งศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาคือศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา เห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ ซึ่งบัญญัติเรื่องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญาได้บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาส่วนอาญา” นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังบัญญัติว่า มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติเพียงแต่การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ (หมวด ๖) เท่านั้น ที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การบัญญัติกฎหมาย

ตามหมวดนี้ (หมวด ๖) ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ศาลต้องพิจารณาบทบัญญัติมาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ เช่น การที่มาตรา ๔๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ผู้คัดค้านทั้งห้าขอให้ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องแล้วมีมติให้รับคำร้องทั้งสองเรื่องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า คดีทั้งสองเรื่องมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นเรื่องเดียวกัน จึงมีมติให้รวมการพิจารณาวินิจฉัยคดีทั้งสองเรื่องเข้าด้วยกัน

คดีทั้งสองคำร้องมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

ปัญหาข้อ ๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ หรือไม่

ปัญหาข้อ ๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕

ปัญหาข้อ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ระหว่างการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาศาลรัฐธรรมนูญได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงิน คือ รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัย

และบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้แทนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ เปรมภูติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พันตำรวจเอก ยุทธบูล ดิสสะมาน รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเฉพาะการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน และการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ต่อจากนั้น ผู้ชี้แจงทั้งสองได้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๖ และ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ตามลำดับเพื่อประกอบการชี้แจงดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการทางวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มาชี้แจงด้วยวาจาและแสดงความคิดเห็นเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามคำขอของศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีลักษณะที่แตกต่างจากกฎหมายอื่น ดังนี้

๑. กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานใหม่ขึ้นมาในกฎหมายอาญา นั่นคือ ความผิดฐานฟอกเงิน (มาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒) ซึ่งได้แก่

มาตรา ๕ ผู้ใด

(๑) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(๒) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ มีโทษทางอาญา ซึ่งได้แก่ โทษจำคุก - โทษปรับ - และริบทรัพย์สินทางอาญา

(Criminal Forfeiture) และมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture) สำหรับโทษทางอาญา ต้องดำเนินคดีต่อศาลอาญา หรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ส่วนมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้บัญญัติให้ ยื่นต่อศาลแพ่ง และให้นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗๓๑

๓. เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายที่มุ่งดำเนินการทั้งบุคคลและทรัพย์สิน ดังนั้น มาตรการพิเศษที่ใช้ในกฎหมายฉบับนี้ได้แก่

(๑) มาตรการสมคบ (Conspiracy) เพียงแต่ขึ้นสมคบก็ต้องรับโทษแล้วคือรับโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น มาตรา ๕

(๒) พยายามกระทำความผิด ซึ่งปกติแล้วรับโทษ ๒ ใน ๓ ของความผิดที่พยายาม แต่ มาตรา ๘ กำหนดให้พยายามกระทำผิดต้องรับโทษเท่ากับความผิดสำเร็จ

(๓) มาตรการผลักระการพิสูจน์ให้จำเลย ซึ่งนำมาใช้กับมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

มาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง เป็นการดำเนินการทางแพ่งต่อตัวทรัพย์สิน (In Rem) และเป็นคนละส่วนกับการดำเนินการทางอาญาต่อบุคคล (In Personam) จึงไม่ต้องอ้างถึงความผิดทางอาญาเพื่อเป็นเงื่อนไขในการยึดทรัพย์สิน เพียงแต่อาศัยเหตุอันควรสงสัย (Probable Cause) ก็เพียงพอที่จะเริ่มกระบวนการยึดทรัพย์สินได้แล้วโดยไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย

“เหตุอันควรสงสัย” คือพื้นฐานความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลที่มีความผิดเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะมาจากการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ พยานแวดล้อม คำรับสารภาพของเจ้าของทรัพย์สินนั้น จากผู้รับผิดชอบดูแลทรัพย์สินนั้น หรือคำให้การของผู้ร่วมสมคบ

เมื่อมีการนำเอาเหตุอันควรสงสัยมาแสดงแล้ว เจ้าของทรัพย์สินจะต้องแสดงตัว และพิสูจน์ว่า ทรัพย์สินของตนไม่สมควรจะถูกยึดเพราะเหตุใด โดยใช้หลักผลักระการพิสูจน์ให้เจ้าของทรัพย์สิน ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ทรัพย์สินนั้นจะถูกยึดให้ตกเป็นของแผ่นดิน และสามารถที่จะสาวไปถึงการโอนที่ทอดต่อกี่ทอดได้ด้วย

และการดำเนินการในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ เป็นบทบัญญัติที่ใช้ดำเนินการสำหรับมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture)

ในเรื่องการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เช่น ตามมาตรา ๔๘ ให้คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการมีอำนาจสั่งยึด-อายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวไม่เกิน ๙๐ วัน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า มีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

หรือมาตรา ๕๑ ให้อำนาจศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ หากศาลเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับจริง และคำร้องของเจ้าของฟังไม่ขึ้น

มาตรา ๕๕ ให้อำนาจศาลสั่งยึด-อายัดทรัพย์สินชั่วคราว หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่าย หรือยักย้ายไปเสีย ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้นในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ นี้ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะตราขึ้นโดยอาศัยมาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้กระทำได้

กฎหมายฟอกเงินนี้เป็นกฎหมายที่มีประเทศต่างๆ บัญญัติขึ้นมาใช้แล้วทั้งหมด ๑๐๐ กว่าประเทศ เป็นไปตาม Vienna Convention 1988 เพราะฉะนั้นประเทศไทยเราเพิ่งเข้าไปเป็นภาคีสมาชิกของ Vienna Convention 1988 เมื่อปีที่แล้ว เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงิน เพราะฉะนั้นเมื่อมีกฎหมายภายในแล้วก็เข้าไปเป็นภาคีสมาชิกอย่างเต็มตัว เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นหลักเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นแนวปฏิบัติของสากล ไม่ได้เป็นแนวปฏิบัติที่บัญญัติขึ้นมาเอง และมีกฎหมายของประเทศอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของออสเตรเลีย จึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากกฎหมายธรรมดา ดังที่กล่าวข้างต้น

ประการหนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ นี้ มีบทลงโทษทั้งตัวบุคคลและทรัพย์สินพร้อมๆ กัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการปราบปรามอาชญากรรมยุคใหม่ เพราะฉะนั้นในส่วนของโทษจะเป็นโทษจำคุกก็ดีโทษปรับก็ดี ในส่วนนี้กฎหมายป้องกันและปราบปราม

การฟอกเงินจะบัญญัติให้ขึ้นศาลอาญาธรรมดา หรือศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาแต่
มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งจะไปขึ้นศาลแพ่ง

ประการที่สอง มาตรการพิเศษในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒
ก็คือการพยายามกระทำความผิดมีโทษเท่าความผิดสำเร็จ ซึ่งมีเหตุผลเพราะว่าขั้นตอนการพยายามกับ
ความผิดสำเร็จในความผิดแบบนี้ เป็นการยากที่พนักงานในกระบวนการยุติธรรมจะพิสูจน์ว่าจุดไหน
อยู่แค่พยายาม จุดไหนเป็นความผิดสำเร็จไม่เหมือนกับความผิดอาญาธรรมดา อีกส่วนหนึ่งที่เป็น
มาตรการพิเศษและเริ่มใช้ในกฎหมายหลายฉบับก็คือมาตรการสมคบ โดยนำมาตรการสมคบนั้นมาใช้
ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะว่าเราต้องการ ๒ อย่าง คือ ต้องการที่จะหยุดยั้ง
ความผิดตั้งแต่ขั้นสมคบ ส่วนถ้ากระทำความผิดต่ออีกก็รับโทษตามมาตรานั้นๆ แล้วสมคบก็ยังสามรถ
จะใช้เป็นมาตรการในการสาวไปถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง เพราะว่าถ้าได้ข้อมูลเรื่องการติดต่อกันไม่ว่า
จะเป็นการโทรศัพท์ การติดต่อที่ซ่อนเร้นในรูปแบบอื่น ถ้ามาตรการสมคบแสดงให้เห็นได้ก็สามารถ
จะสืบไปถึงคนนั้นได้ มาตรการพิเศษมาตรการที่ ๓ ที่แตกต่างไปจากกฎหมายอื่นก็คือ มาตรการริบ
ทรัพย์สินทางแพ่งหรือที่เรียกว่า Civil Forfeiture มาตรการนี้เราเอามาจาก Common Law ของ
อังกฤษในเรื่องของ In Rem เพราะปกติแล้วการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้นจะเป็นมาตรการที่ดำเนินการ
กับตัวทรัพย์ที่เราเรียกว่า In Rem ในขณะที่มาตรการที่ดำเนินการกับตัวบุคคลนี้ก็คือ In Personam
ซึ่งเป็นการดำเนินการกับตัวบุคคล มาตรการทั้ง ๒ นี้จะเป็นคนละส่วนกัน เพราะมาตรการริบทรัพย์สิน
ทางแพ่งนั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยการพิสูจน์ให้เห็นชัดเจนว่าจำเลยผิดจริงเหมือนกับมาตรการของกฎหมาย
อาญาธรรมดา เพียงแต่ถ้าเข้าเหตุอันสมควรก็สามารถที่จะดำเนินการได้แล้ว เนื่องจากเรามีข้อจำกัด
ในเรื่องของการพิสูจน์ให้เห็นเด่นชัดว่าผิดจริงเราจึงใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง เพราะฉะนั้นในส่วน
ของเหตุอันควรสงสัยที่เอามาเป็นจุดเริ่มต้นก็อาจจะมาจากข้อเท็จจริง หรืออาจจะมาจากคำรับสารภาพ
บางส่วนของเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือแม้แต่คำให้การก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่ง
ที่สามารถดำเนินการได้เพราะว่า คดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สามารถจะดำเนินการได้
๒ มาตรการพร้อมกัน คือ ทางอาญาก็ดำเนินการไป ทางแพ่งก็ดำเนินการไปและทั้ง ๒ ทางก็จะ
เข้ามาหากองทรัพย์สินของผู้กระทำผิด แต่ในทางปฏิบัติแล้วพบว่าการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้นจะเร็วกว่า
มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา เพราะริบทรัพย์สินทางอาญานั้นต้องพิสูจน์ความผิดจนสิ้นสงสัย
ในกรณีนี้ถ้าเกิดมีเหตุขัดข้องแบบนี้คือ มีกฎหมายสองฉบับบังคับใช้ต่อทรัพย์สินเดียวกัน ซึ่งก็จะมี
มาตรา ๕๘ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติไว้เลยว่า
ไม่ว่าจะใช้กฎหมายโดยก่อนถ้าเกิดใช้กฎหมายฟอกเงินแล้วจะเป็นประโยชน์กับราชการมากกว่าก็อาจใช้

กฎหมายฟอกเงินได้ เพราะปัญหานี้เกิดขึ้นในเรื่องของกฎหมายปราบปรามยาเสพติดซึ่งระยะหลังพบว่า ภายหลังจากที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเข้าดำเนินการสำนักงานป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินก็จะเข้าดำเนินการ เพราะฉะนั้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับยาเสพติดคงเดียวที่จะถูกดำเนินการทั้ง ๒ หน่วยงาน แต่กฎหมายยาเสพติดนั้นเป็นกฎหมายอาญา เพราะเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญาก็มี การประสานงานกันในแง่ที่ว่ากฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามยาเสพติดที่ใช้อยู่ก็คือ พระราชบัญญัติ มาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่ว่าการริบทรัพย์สินตาม พระราชบัญญัตินี้ได้นั้น ต้องพิสูจน์ความผิดก่อน ส่วนกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งระบุนความผิดยาเสพติดไว้ในความผิดมูลฐานที่ ๑ ของมาตรา ๓ นี้ไม่ต้องพิสูจน์ความผิด แต่ให้ เจ้าของผู้ครอบครองทรัพย์สินเป็นผู้พิสูจน์ ถ้าเข้าเหตุอันควรสงสัย และถ้าพิสูจน์ได้สิ้นสงสัยทรัพย์สินนั้น ก็คืนไป แต่ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ก็ไม่มี ความผิด แต่ว่าทรัพย์สินนั้นจะถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดินทั้งหมดแล้ว ก็จะสามารถจะสาวไปถึงทรัพย์สินอื่นที่มีการเกี่ยวข้องได้ด้วยเช่น โอนไปซื้อบ้าน ซื้อรถ หรือเข้าไปในตลาดหุ้น เพราะฉะนั้นถ้ามีกฎหมายเข้ามาใช้พร้อมกันก็มีข้อตกลงระหว่างสำนักงาน ป.ป.ส. และสำนักงาน ปปง. ตกลงว่า ถ้ามีข้อมูลชัดเจนที่จะดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ ได้ให้เอากฎหมายป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดดำเนินการไปก่อน แต่ถ้าคดีไหนยังคลุมเครือผู้กระทำความผิดหลบหนีแต่ทรัพย์สิน ยังมีอยู่ สามารถสืบได้และมีการโอนทรัพย์สินนั้นไปยังบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด ก็จะใช้พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดำเนินการเลย

สำหรับในส่วนของการดำเนินการในหมวดที่ ๖ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ นั้นเป็นการ ดำเนินการในส่วนของการริบทรัพย์สินทางแพ่งทั้งหมด ซึ่งการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้นไม่ใช่เป็นเรื่อง ของการที่ต้องมีนิติกรรมทางแพ่งระหว่างผู้ริบทรัพย์สินกับผู้ถูกริบทรัพย์สิน แต่เป็นเรื่องที่รัฐจะใช้อำนาจ ต่อบุคคล แต่ว่ามาตรการที่ใช้อำนาจดังกล่าวนี้เป็นมาตรการที่ดำเนินการกับทรัพย์สินในลักษณะ ริบทรัพย์สินทางแพ่ง เพราะฉะนั้นการจะต้องมีนิติกรรมเกิดขึ้นก่อนมีหนี้มีความผูกพันนี้มันคงเป็นคนละเรื่อง ส่วนที่บอกว่าในเรื่องของหมวด ๖ นั้นจะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ พบว่าในหมวด ๖ มีข้อจำกัด ที่เข้าไปกระทบต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่นหลายมาตรา เช่น มาตรา ๔๘ ให้คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการมีอำนาจยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวไม่เกิน ๕๐ วัน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด ซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ส่วนมาตรา ๕๑ นั้นให้อำนาจศาล มีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องการกระทำความผิด ถ้าศาลเชื่อว่าเกี่ยวข้องและคำร้องของเจ้าของทรัพย์สิน ที่ได้แย้งนั้นฟังไม่ขึ้น ส่วนมาตรา ๕๕ ให้อำนาจศาลในการสั่งยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวหากมีเหตุ อันควรเชื่อว่าจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้ายไปเสีย ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา

เหล่านี้อาจจะไปกระทบถึงสิทธิของบุคคลด้วย แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดดังกล่าวนี้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพราะได้มีการตราขึ้นโดย พ.ศ. ๒๕๕๒ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพราะได้มีการตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญในส่วนที่ให้อำนาจกระทำได้อยู่แล้ว

ประเด็นอีกประเด็นหนึ่งคือ การนำเอากฎหมายดังกล่าวไปใช้ในส่วนของการริบทรัพย์สินทางแพ่งก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับ เป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังไปลงโทษผู้กระทำผิดเป็นผลร้ายหรือไม่ ก็เห็นว่าโทษเกี่ยวกับการฟอกเงินย้อนหลังไม่ได้เลย เพราะขัดกับหลักของกฎหมายอาญาที่เป็นหลักสากลคือ กฎหมายอาญาจะไม่ย้อนหลังไปเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำผิด แต่ในส่วนของการริบทรัพย์สินทางแพ่งไม่ใช่โทษแต่เป็นมาตรการกฎหมายที่สามารถจะสาวไปถึงการโอนก็ครั้งก็ได้ ถ้าการโอนครั้งแรกๆ เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แนวความเห็นของศาลยุติธรรมที่ผ่านมาก็บอกว่าถ้ามันสาวได้ถึงขนาดนั้น มันไม่ใช่เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลัง เพราะมันเป็นเรื่องของมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ในขณะที่ประเทศอื่นเขามีความผิดมูลฐานที่สามารถจะใช้กฎหมายนี้ได้อย่างมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่ใกล้ชิดกับเรามากที่สุดมีความผิดมูลฐานถึง ๑๘๔ ความผิดมูลฐาน สหรัฐอเมริกามี ๒๓๐ กว่าความผิดมูลฐาน ของประเทศไทยมีแค่ ๗ ความผิดมูลฐาน ซึ่งขณะนี้สำนักงาน ป.ป.ง. ขอเพิ่มเติมเป็นความผิดมูลฐานที่ ๘ ในเรื่องการก่อการร้าย

ในส่วนของหมวด ๖ ที่บอกว่าเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินหรือไม่

ในเรื่องของการไปแก้กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ คือให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาจริง ๆ แล้วในการดำเนินคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเราแยกเป็น ๒ ส่วนอยู่แล้ว ในส่วนของคดีอาญานี้ก็เริ่มต้นที่ตำรวจมาดำเนินการ ส่วนริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้นมาตรการพิเศษก็คือ เลขานุการ ป.ป.ง. จะยื่นให้กับพนักงานอัยการและพนักงานอัยการก็จะยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งให้ศาลแพ่งดำเนินการ เพราะฉะนั้นไม่ใช่เป็นการนำเอาคดีแพ่งไปหรือมาตรการทางอาญาไปใช้ในศาลแพ่งเพราะได้มีการแยกส่วนในการดำเนินคดีกันหมดแล้วทั้ง ๒ ส่วน

ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ เปรมภูติ เลขานุการ ป.ป.ง. ชี้แจงด้วยวาจาสาระสำคัญว่า

มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นมาตรการ

ยึดทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil forfeiture measure) โดยแท้ คือมิได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการใดกับบุคคลแต่ประการใด ทั้งยังไม่มีกำหนดโทษไว้ในหมวด ๖ นี้แต่อย่างใด สำหรับมาตรการในการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินนั้น มีกรอบของกฎหมายที่เน้นที่ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” เท่านั้น หากเป็นทรัพย์สินที่มีได้เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง คือไม่อาจดำเนินการได้ แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้วก็สามารถดำเนินการตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อนุญาตให้ดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ ดังปรากฏตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ทั้งยังมีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจนตามลำดับ ตั้งแต่การตรวจสอบทรัพย์สินในเบื้องต้นโดยการรวบรวมพยานหลักฐาน (มาตรา ๔๘) เมื่อปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดุลพินิจในการสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินคือศาลแพ่ง (มาตรา ๔๙) ซึ่งเป็นศาลสถิตยยุติธรรม จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าบทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มิได้เป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะแต่อย่างใด ดังเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งกล่าวอธิบายขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เมื่อมีการกระทำความผิดมูลฐานใดตามนัยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งปัจจุบันมี ๘ ความผิดมูลฐานได้แก่

(๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป

หรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการยักยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๖) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโง่ตามประมวลกฎหมายอาญา

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

เมื่อพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และ พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้ว สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ประสานในรายละเอียดกับพนักงานสอบสวน เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ

(๓) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒)

ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด”

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะออกคำสั่งเป็นหนังสือมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาในการกระทำความผิด เพื่อทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยมี ๕ ขั้นตอนที่สรุปได้ดังนี้

(๑) การสืบสวน เพื่อพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดมูลฐาน

(๒) การรวบรวมพยานหลักฐาน คือ วัตถุพยาน พยานเอกสาร เช่น หมายจับ บันทึกการจับกุม คำพิพากษา รายงานผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง ฯลฯ

(๓) การสอบสวนพยานบุคคล ได้แก่ ประจักษ์ที่รู้เห็นเหตุการณ์ พยานแวดล้อมกรณี เป็นต้น

(๔) การตรวจสอบทรัพย์สินเบื้องต้น เช่น บ้านพัก ที่ทำงาน ยานพาหนะ กิจการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องพร้อมเอกสารหลักฐานที่แสดงกรรมสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โฉนดที่ดิน ทะเบียนบ้าน คู่มือการจดทะเบียนยานพาหนะ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ฯลฯ

(๕) การประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบพยานหลักฐานที่รวบรวมมา ซึ่งประกอบไปด้วย พนักงานสืบสวนสอบสวนฝ่ายตำรวจ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยจะเชิญให้พนักงานอัยการผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุมตรวจสอบพยานหลักฐาน เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดกระทำความผิดจึงยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอรับความเห็นชอบในการออกหมายจับ (ตามนัยมาตรา ๒๓๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐) และ/หรือหมายค้น เพื่อดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาว่า หากส่งมอบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ดำเนินการตามความในหมวด ๖ คือ ตามนัยมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่าทางพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาตามนัยมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๓ แล้วดำเนินการตามมติคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งมีอำนาจยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราวไม่เกิน ๕๐ วัน

ขั้นตอนที่ ๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ ต้องรวบรวมพยานหลักฐานโดยมิชักช้า ทั้งแจ้งคำสั่งการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้กับเจ้าของ หรือผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้มาพบและแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ขั้นตอนที่ ๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถรวบรวมพยานหลักฐานจนปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็จะเสนอให้คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณา ในกรณีที่คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีที่น่าปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จะมีมติให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาล (แพ่ง) มีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว ตามความในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

ขั้นตอนที่ ๕ เมื่อศาลแพ่งรับคำร้องจากพนักงานอัยการและทำการไต่สวนแล้วศาลแพ่งจะมีคำสั่งให้ยึดและ/หรืออายัดทรัพย์สินนั้นโดยให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินนั้น พร้อมกับนัดวันนั่งพิจารณาคดีโดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม (ดูมาตรา ๔๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒) เมื่อความปรากฏแก่ศาลแพ่งว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินฟังไม่ขึ้น ศาลแพ่งจะออกคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน (ดูมาตรา ๕๑ และ มาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒)

ข้อ ๓ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๓.๑ ประเทศไทย สำหรับประเทศไทยสืบเนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ และได้ตระหนักถึงภัยร้ายแรงจากปัญหาดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับการฟอกเงินและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotics and Psychotropic Substances 1988) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ (Vienna Convention 1988) ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติด ซึ่งรวมทั้งการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย ทั้งนี้ เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรม ขจัดแรงจูงใจในการค้าหากำไรจากการกระทำผิดอีกต่อไป ดังนั้น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณาอนุญาตกรุงเวียนนา ๑๙๘๘ และมีภารกิจในการผลักดันให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาดังกล่าว ได้ข้อสรุปจากการพิจารณาของคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมายของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นด้วยว่า ประเทศไทยในขณะนั้นมีกฎหมายและมาตรการรองรับตามเงื่อนไขของอนุสัญญาเวียนนาได้แล้วแทบทุกข้อ เว้นแต่ในเรื่องการกำหนดการฟอกเงินให้เป็นความผิดอาญาซึ่งมีผู้แทนส่วนราชการและผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ทำการยกร่างโดยได้มีการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยยึดถือตามกฎหมายแม่แบบของสหประชาชาติเกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรมยาเสพติด (Model Law on Money Laundering Confiscation and International Cooperation in Relation to Drugs) และข้อแนะนำ ๔๐ ประการของ FATF เป็นหลัก ซึ่งร่างกฎหมายนี้ คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเสนอเข้าสู่รัฐสภา และได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒ และมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นมา

เมื่อพิจารณาเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติ ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่ระบุไว้ว่า เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งการกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งจากเหตุผลท้ายพระราชบัญญัตินี้จะกระทำการ ๒ ประการใหญ่ๆ คือ

ประการแรก ดำเนินการกับบุคคลผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน และ

ประการที่สอง ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กำหนดว่าเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีค่าหนี บุคคลใดก็ตามไม่สามารถจะถือกรรมสิทธิ์ไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสากล

เมื่อพิจารณาจากคำปรารภหรืออารัมภบท ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กล่าวไว้ว่า พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและ

เสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาแล้วว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดให้กระทำได้ ดังนั้นผู้คัดค้านจึงน่าจะใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งแล้วตามมาตรา ๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติให้ผู้ที่ใช้สิทธิทางศาลในเรื่องนี้ให้ดำเนินการทางศาลแพ่งมิใช่ให้ดำเนินการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ทันสมัย ที่บรรจุมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง คือเป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มิได้เป็นการดำเนินคดีกับบุคคล จึงพ้นข้อสงสัยเรื่องการดำเนินคดีกับบุคคลในทางอาญา จึงนำคำพิพากษาฎีกาลบนี้เทียบเคียงได้กับเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๒ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา ๕๘ ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แม้ได้มาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับ แต่หากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นยังคงมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้บังคับ กรณีจึงเป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะที่มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงใช้บังคับได้ กรณีจึงมิใช่เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังแต่อย่างใด

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและลงมติวินิจฉัยว่า ปัญหาทั้ง ๓ ข้อดังกล่าวข้างต้นไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ มาตรา ๒๕ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ โดยเสียงเอกฉันท์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ลงมติวินิจฉัยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

๑. นายกระมล ทองธรรมชาติ
๒. นายจิระ บุญพจนสุนทร
๓. นายจุมพล ณ สงขลา
๔. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์
๕. นายพันธ์ จันทรปาน
๖. นายมงคล สระภูณ
๗. นายมานิต วิทยาเต็ม
๘. นายศักดิ์ เตชาชาญ
๙. นายสุจิต บุญบงการ
๑๐. นายสุธี สุทธิสมบุรณ์
๑๑. พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช
๑๒. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์
๑๓. นางสาวนีย์ อัสวโรจน์
๑๔. นายอมร รักษาสัตย์
๑๕. นายอุระ หวังอ้อมกลาง

จึงทำคำวินิจฉัยส่วนตนดังต่อไปนี้

ปัญหาข้อ ๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อยืนยันหลักการการใช้กฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ที่บัญญัติว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

บทบัญญัติในมาตรา ๓๒ ดังกล่าว ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เพื่อกคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดอาญา โดย

ได้บัญญัติถึง “การกระทำที่เป็นความผิดอาญา” และ “โทษที่จะลง” แก่ผู้กระทำความผิดอาญาตามนัยที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ดังกล่าว

การกระทำที่เป็นความผิดอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ นั้น ท่านศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายไว้ในกฎหมายอาญา ภาค ๑ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติม ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ บรรณาธิการ มีข้อความดังนี้

เพื่อที่จะทราบว่า การกระทำใดเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เราจะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. จะต้องได้มีการกระทำ ตามความหมายของกฎหมาย
๒. ในกรณีที่กฎหมายกำหนดว่า การกระทำจะเป็นความผิดสำเร็จต้องเกิดผลจากการกระทำนั้น ๆ ก็ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

๓. การกระทำนั้นเท่าที่แสดงออกภายนอก มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด

๔. ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาท

ตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดอาญามี ๒ ประเภท คือ

๑. ความผิดที่ห้ามมิให้บุคคลกระทำ กล่าวคือถ้าบุคคลกระทำการนั้น ๆ อันเป็นการผิดข้อห้ามจะต้องรับโทษ เช่น การฆ่าคนตายข่มมีโทษถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๑๕ ปีถึง ๒๐ ปีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ เป็นต้น โดยปกติจะเห็นได้ว่า ความผิดส่วนมากของประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นความผิดที่ห้ามมิให้บุคคลกระทำ ทั้งนี้เพราะตามรัฐธรรมนูญ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพบริบูรณ์ที่จะกระทำการใด ๆ ได้ทุกอย่างภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย คือเว้นแต่จะมีกฎหมายห้ามมิให้กระทำเช่นนั้น เช่น เราจะพูดอะไรก็ได้ แต่เราจะพูดให้เป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่นไม่ได้ เพราะมาตรา ๓๒๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาห้ามไว้ ถ้าเราขึ้นพูดหมิ่นประมาทก็มี ความผิดตามมาตรา ๓๒๖ ดังกล่าวแล้ว โดยเหตุนี้ถ้าเราจะทราบว่าการกระทำอันใดเป็นการผิดต่อกฎหมายหรือไม่ เราก็เพียงแค่ดูว่ามีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่น ซึ่งบัญญัติถึงความผิดและโทษว่าห้ามมิให้เรากระทำการนั้น ๆ และได้กำหนดโทษไว้หรือไม่ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้เราทำและกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนข้อห้ามนั้นไว้แล้ว ก็เป็นเสรีภาพที่เราจะกระทำได้

ความผิดที่กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้บุคคลกระทำนี้ ความสำคัญอยู่ที่ “การกระทำ” เพราะถ้าไม่มีการกระทำแล้ว ความผิดที่ห้ามมิให้กระทำก็จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ความหมายของคำว่า “กระทำ” นี้ มาตรา ๕๕ วรรคท้ายบัญญัติว่า “การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดย

งดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย” ซึ่งแสดงว่า การกระทำตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามี ๒ อย่างดังจะได้กล่าวเป็นรายละเอียดต่อไปในหมวดที่ ๒

๒. ความผิดประเภท ๒ มีลักษณะเป็นข้อยกเว้น กล่าวคือในกรณียกเว้นบางกรณีแทนที่กฎหมายจะห้ามมิให้เรากระทำ กฎหมายกลับมายังบังคับให้เรากระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเรางดเว้นเสียก็มีโทษ ทั้งนี้หมายความว่า การที่เราไม่กระทำตามที่กฎหมายบังคับให้เรากระทำนั้น กฎหมายได้บัญญัติเป็นความผิดและเอาโทษแก่เรา ซึ่งมีตัวอย่างดังนี้

มาตรา ๓๖๗ ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๓๖๘ ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

และมาตรา ๓๗๔ มาตรา ๓๘๓ เป็นต้น

ความผิดที่ห้ามมิให้บุคคลกระทำ เช่น ห้ามฆ่าคน นี้ บุคคลอาจกระทำได้ ๒ ประการ กล่าวคือ

ก. กระทำโดยตรง

ข. การให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น (ดูมาตรา ๕๕ วรรคสุดท้าย)

๑. เรื่องการกระทำโดยตรง

การกระทำโดยตรงได้แก่การเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น นาย ก จะฆ่า นาย ข นาย ก ก็เอามีดแทง นาย ข ตาย หรือนาย ก จะลักทรัพย์ของนาย ข นาย ก ก็เอาทรัพย์ของนาย ข ไปโดยทุจริต ในทางความรู้สึกของเราจะเห็นว่า การกระทำดังกล่าวแม้จะเป็นการกระทำรวดเร็ว แต่ในทางกฎหมายได้แยกออกเป็น ๓ วาระ คือ

๑. ต้องมีความคิดที่จะกระทำ คือคิดว่าจะกระทำการนั้นๆ หรือไม่

๒. ต้องมีการตกลงใจที่จะกระทำตามที่ได้คิดที่จะกระทำไว้

๓. ต้องได้กระทำไป คือเคลื่อนไหวร่างกายตามที่ตกลงใจนั้น

การที่กฎหมายแยกการกระทำออกเป็น ๓ วาระนี้สำคัญมาก เพราะถ้าปรากฏว่าองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งใน ๓ ข้อ คือ (๑) คิด (๒) ตกใจ และ (๓) กระทำตามที่ตกใจ ขาดไปข้อใดข้อหนึ่ง กฎหมายก็ถือว่าไม่เป็น “การกระทำ” เมื่อไม่เป็นการกระทำในสายตาของกฎหมายแล้ว ก็ผิดกฎหมายอาญาไม่ได้เลย ไม่ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ข้ออื่นอีกต่อไป

การกระทำทางตรงกับการกระทำโดยทางอ้อม ความผิดที่กฎหมายห้ามมิให้กระทำ เช่น ห้ามฆ่าคนนั้น ผู้กระทำอาจกระทำได้ ๒ ประการ คือ

๑. การกระทำความผิดเอง คือผู้กระทำได้กระทำการนั้นโดยตนเอง เช่น ก จะฆ่า ข จึงเอามีดแทง ข ตาย ดังนี้เรียกว่า ก กระทำความผิดโดยตนเอง

๒. การกระทำความผิดโดยทางอ้อม ซึ่งหมายความว่าผู้กระทำความผิดมิได้กระทำการด้วยตนเอง แต่ได้ใช้บุคคลที่ไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญาในฐานะเป็นผู้กระทำโดยเจตนาเป็นเครื่องมือกระทำความผิด (การใช้สัตว์ให้กระทำความผิด เช่น ยุสซุซให้กัดคน ถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยตรง เพราะไม่ใช่เป็นการใช้บุคคล แต่เป็นการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ซึ่งมีสภาพไม่ผิดอะไรกับใช้วัตถุที่ไม่มีชีวิต เช่น ใช้ไม้เท้าเป็นเครื่องมือในการตีศีรษะคน)

คำว่า “ใช้” เป็นเครื่องมือกระทำความผิด ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความผิดต้องบรรลุผลสำเร็จเท่านั้น แต่หมายถึงผู้กระทำ ๆ ไปเพียงขั้นพยายามหรือขั้นเตรียมการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดด้วย

ส่วนในกรณีที่ใช้บุคคลซึ่งไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญาในฐานะผู้กระทำโดยเจตนาให้กระทำความผิด และถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยทางอ้อมนั้นมีตัวอย่างดังนี้

ก. ใช้เด็กอายุไม่เกิน ๗ ปีกระทำความผิด (ดูมาตรา ๗๓) เช่น ใช้เด็กอายุไม่เกิน ๗ ปี แทงคนนอนหลับตาย เป็นต้น

ข. ใช้บุคคลกระทำความผิด ในขณะที่บุคคลนั้นไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง โรครจิต หรือจิตฟั่นเฟือน (ดูมาตรา ๖๕) ให้กระทำความผิดอาญา แต่ถ้าบุคคลนั้นยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ก็ไม่ใช่กรณีกระทำความผิดโดยทางอ้อม แต่เป็นกรณีผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๔

ค. การใช้บุคคลโดยทำให้บุคคลนั้นสำคัญผิดในข้อเท็จจริง และโดยเหตุนี้บุคคลนั้นจึงไม่เจตนากระทำความผิด เช่น นายแพทย์อยากวางยาพิษคนไข้ซึ่งโกรธเคืองกันมาแต่ก่อน จึงเอายาพิษไปให้นางพยาบาล โดยหลอกว่าเป็นยาบำรุงกำลังขอให้นางพยาบาลเอาไปให้คนไข้กิน นางพยาบาลหลงเชื่อจึงนำยาพิษนั้นไปให้กิน คนไข้กินยาพิษดังกล่าวและถึงแก่ความตาย ต้องถือว่านายแพทย์ได้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ซึ่งเป็นการกระทำความผิดโดยทางอ้อม กล่าวคือได้ใช้นางพยาบาลซึ่งสำคัญผิด

ในข้อเท็จจริงและโดยเหตุนี้จึงไม่มีเจตนาจะฆ่าคนตาย เป็นเครื่องมือในการฆ่าคนตาย โดยหลอกให้นางพยาบาลสำคัญผิด

กรณีการกระทำความผิดโดยทางอ้อมยังมีอีกมากกว่านี้ แต่จะไม่ขอกล่าวถึง

๒. เรื่องการให้ผลอันหนึ่งอันใดเกิดขึ้น โดยงดเว้นการที่จกต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น
(ดูมาตรา ๕๕ วรรคท้าย)

ถ้อยคำของประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวแล้วเข้าใจยากสักหน่อย ฉะนั้นเพื่อความเข้าใจจึงขอยกตัวอย่างมาอธิบายเสียก่อน เช่น มารดามีเจตนาจะฆ่าบุตรให้ตาย มารดาารู้ดีว่าถ้ามารดาเอามือบีบคอบุตรให้ตาย มารดาจะต้องมีโทษถึงประหารชีวิตฐานกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย แต่ถ้ามารดาไม่บีบคอบุตรให้ตาย แต่มารดาไม่ให้นมบุตรกินจนบุตรอดนมตาย ดังนี้เป็นปัญหาว่า จะถือว่ามารดาได้ฆ่าบุตรได้หรือไม่ เราจะเห็นว่าต้องถือว่ามารดาได้ฆ่าบุตรตาย ทั้งๆ ที่มารดาไม่ได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างไรเลยมารดาเป็นแต่หนึ่งเฉยๆ คือไม่ให้นมบุตรกินนมเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมารดาให้ผลอันหนึ่งอันใดเกิดขึ้น โดยงดเว้นการที่ตนจกต้องกระทำคือการให้นมบุตรกินนม เพื่อป้องกันผล คือความตายของบุตรนั้น

ปัญหามีว่า เมื่อใดจะถือว่าเป็นการงดเว้นการจกต้องกระทำ เพราะเป็นไปไม่ได้ที่เรางดเว้นการกระทำอันใดอันหนึ่งแล้วเกิดผลขึ้น จะถือว่าเรากระทำให้เกิดผลนั้น เช่น มีคนตกน้ำ เราเห็นแล้วเราสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วย และคนตกน้ำถึงแก่ความตาย จะเอาผิดกับเราฐานฆ่าคนตายก็มากเกินไป เพราะเราไม่มีหน้าที่ที่จะต้องช่วย ถ้าการกระทำของเราจะเป็นความผิดก็เป็นความผิดอย่างมากตามมาตรา ๓๗๔ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้ โดยไม่ควรถกตัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งมีโทษเล็กน้อยเท่านั้น แต่ตรงกันข้าม ถ้าคนที่ตกน้ำเป็นบุตรของเราเอง ซึ่งเรามีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูก็ดี หรือคนที่ตกน้ำเป็นเด็กซึ่งเราเป็นพี่เลี้ยงก็ดี จะเห็นได้ว่าเรามีหน้าที่ป้องกันบุตรของเราหรือเด็กที่เราเลี้ยงให้พ้นภยันตราย ซึ่งหมายความว่าเรามีหน้าที่ป้องกันผล คือ ความตายของเด็กนั่นเอง ฉะนั้นถ้าเราไม่ช่วย เด็กนั้นตาย ต้องถือว่าเราทำให้เด็กตาย

ฉะนั้น ในกรณีที่เรাজกต้องป้องกันผล จึงได้แก่กรณีที่เรามีหน้าที่ แต่เรางดเว้นเสีย

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความผิดอาญาแบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ความผิดที่ผลไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นก็ถือว่าเป็นความผิดที่สำเร็จแล้ว เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๗๗ ซึ่งเมื่อแจ้งความเท็จก็เป็นความผิดแล้ว เจ้าพนักงานจะเชื่อหรือไม่เชื่อถ้อยคำที่แจ้งก็เป็นความผิดสำเร็จ เช่นเดียวกับความผิดฐานเบิกความเท็จต่อศาลตามมาตรา ๑๓๗ ศาลจะเชื่อถ้อยคำที่ผู้กระทำเบิกความหรือไม่ ก็เป็นความผิดที่สำเร็จ ความผิดที่ผลไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเช่นนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล กล่าวคือไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำนั้นๆ หรือไม่ เพราะผลจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็เป็นความผิดสำเร็จเช่นเดียวกัน

๒. ความผิดที่ต้องมีผลเกิดขึ้นจึงจะเป็นความผิดสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา ๒๘๘ ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

มาตรา ๒๕๐ ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๕ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี

ตามมาตรา ๒๘๘ และมาตรา ๒๕๐ ดังกล่าวแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า ต่อเมื่อมีความตายเกิดขึ้นจึงเป็นความผิดสำเร็จตามมาตรา ๒๘๘ หรือมาตรา ๒๕๐ แล้วแต่กรณี

สำหรับความผิดที่ผลไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจึงจะเป็นผลสำเร็จดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นต้องพิจารณาปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล กล่าวคือจะต้องพิจารณาว่าผลนั้นสัมพันธ์กับการกระทำนั้นๆ หรือไม่ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือจะต้องพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ใด

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้เฉพาะกรณีที่เกิดจากการกระทำความผิดได้กระทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น ความผิดตามมาตรา ๒๕๐ ซึ่งผู้กระทำความผิดมีเจตนาจะทำร้ายร่างกาย แต่ผลของการกระทำเป็นเหตุให้บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย เป็นต้น ทั้งนี้โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ ว่า “ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้นได้”

๓. การกระทำนั้นเท่าที่แสดงออกมาภายนอกมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด

การกระทำนั้นเท่าที่แสดงออกมาภายนอกมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด หมายความว่า การกระทำนั้นจะต้องฝ่าฝืนประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดความผิดและโทษอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ และภาค ๓ ได้กำหนดความผิดไว้เป็นมาตราๆ

ตัวอย่างสำหรับความผิดฐานฆ่าคนตาย การกระทำที่แสดงออกมาภายนอกก็คือ “ฆ่า” หรือ “ทำร้าย” และ “ผู้อื่น” หรือกระทำด้วยประการใดๆ เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ส่วนผู้กระทำ จะมีเจตนาให้ตายอันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๘๘ หรือเพียงที่จะทำร้ายแต่ทำหนักมือ ผู้ถูกทำร้าย ถึงแก่ความตาย อันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๐ หรือได้กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย อันเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๑ เป็นปัญหาที่เราจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่จะได้กล่าวต่อไปในส่วน ที่ ๔ ข้างท้ายนี้

ในการที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายหรือไม่ จะต้องพิจารณาถึงปัญหาการใช้กฎหมาย คือต้องพิจารณาในแง่สถานที่ที่กระทำผิด เวลาที่กระทำผิด และบุคคลที่กระทำผิดประกอบกันว่าการกระทำนั้นๆ เป็นความผิดต่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำความผิด และศาลไทยมีอำนาจลงโทษได้หรือไม่

การกระทำความผิดอาญาโดยปกติต้องมีเจตนา มาตรา ๕๕ วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคล จะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ฯลฯ” ทั้งนี้เพราะถ้าบุคคลไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดแล้วจะให้เขาต้องรับผิดในทางอาญาก็ไม่มีความยุติธรรม เช่น เราขับรถยนต์มาดีๆ ด้วยอัตราความเร็วพอสมควร แต่มีคนวิ่งตัดหน้ารถของเราโดยเร็ว เราก็ไม่สามารถหยุดรถได้ทัน จึงทับคนนั้นตาย ดังนั้นต้องถือว่าเป็นอุบัติเหตุและเราไม่มีความผิด

อย่างไรก็ดี การที่ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าบุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อมีเจตนาที่จะกระทำความผิดอาญานั้น ย่อมใช้ไม่ได้เสมอไปเพราะมิฉะนั้นแล้วบุคคลก็จะไม่ระมัดระวังตนและก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นๆ เช่น ขับรถยนต์โดยรวดเร็วจนหยุดไม่ทันและทับคนตาย เป็นต้น โดยเหตุนี้ หลักเกณฑ์ที่ว่า การกระทำความผิดอาญาโดยปกติต้องมีเจตนาจึงถือว่าเป็นความผิดนั้นย่อมต้องมีข้อยกเว้น และข้อยกเว้นสำหรับกรณีที่บุคคลไม่จำเป็นต้องมีเจตนาที่ต้องรับผิดในทางอาญานี้มี ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ได้แก่การกระทำโดยประมาท เฉพาะกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยประมาท เช่น

มาตรา ๒๕๑ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๓๐๐ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑๑ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. ได้แก่กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าต้องรับผิดชอบแต่ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา ข้อยกเว้นนี้หมายถึงพระราชบัญญัติอื่นๆ ซึ่งกำหนดความผิดและโทษไว้ เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๘) พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๑๖ ซึ่งใช้คำว่า “การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ และมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๕ นั้นให้ถือว่าเป็นความผิด โดยมีพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่” เป็นต้น

๓. ได้แก่ความผิดลหุโทษ ซึ่งมาตรา ๑๐๕ บัญญัติว่า “การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น” ทั้งนี้แสดงว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแตกต่างกับความผิดอาญาสามัญ โดยบัญญัติไว้กลับกัน กล่าวคือ ความผิดอาญาสามัญนั้นว่าโดยหลักเกณฑ์แล้วผู้กระทำมีความผิดต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาก็เป็นความผิด ทั้งนี้เว้นแต่บทบัญญัติความผิดลหุโทษนั้นเองจะมีความบัญญัติให้เห็นว่าต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด เช่น ความผิดตามมาตรา ๓๕๑ ซึ่งแสดงว่าต้องมีเจตนากระทำจึงจะเป็นความผิด เป็นต้น

การกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น อยู่ในความหมายของคำว่าได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด..... ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒

ส่วนถ้อยคำในมาตรา ๓๒ ที่บัญญัติว่าและโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้ และในมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติว่า.....และโทษที่จะลงแก่บุคคลผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมีความหมายถึงโทษตามกฎหมายที่ศาลจะลงแก่ผู้กระทำผิด ต้องเป็นโทษตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ดังกล่าว ซึ่งศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดนอกเหนือหรือสถานหนักกว่าโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติถึงการกระทำของบุคคลที่เป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๑๑ โดยบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๕ ผู้ใด

(๑) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(๒) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา ๖ ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(๑) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(๒) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(๓) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗ ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(๑) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

(๒) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๘ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา ๕ ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่งผู้สมคบกันนั้น ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นคงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

มาตรา ๑๐ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการรัฐธรรมนูญ เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๑ กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการรัฐธรรมนูญ เลขานุการ รองเลขานุการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

บทบัญญัติสำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน บัญญัติไว้ในหมวด ๗ ว่าด้วยบทกำหนดโทษ ตามมาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑

ดังนั้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ จึงนำมาใช้เฉพาะการกระทำที่เป็นความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๑๑ และผู้กระทำต้องถูกลงโทษตามมาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ เท่านั้น

ส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ต่างหากจากการกระทำผิดฐานฟอกเงิน บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นเรื่องการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกิดจากความผิดมูลฐานโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับการกระทำผิดฐานฟอกเงินดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้นการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินตามมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงไม่ใช่การพิจารณาดีเกี่ยวกับการกระทำผิดฐานฟอกเงินไม่จำเป็นต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ แต่ประการใด มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ได้บัญญัติถึงการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกิดจากความผิดมูลฐาน โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- (๑) การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘)
- (๒) การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
 - ก. การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๔๙)
 - ข. การอ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (มาตรา ๕๐)
- (๓) การสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๕๑)
- (๔) ข้อสันนิษฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิด (มาตรา ๕๑ วรรคสอง)
- (๕) การคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ (มาตรา ๕๒)
- (๖) การคืนทรัพย์สินภายหลังศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๕๓)
- (๗) กรณีพบทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดเพิ่มขึ้น (มาตรา ๕๔)
- (๘) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินระหว่างดำเนินการทางศาล (มาตรา ๕๕)
- (๙) การดำเนินการตามคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของคณะกรรมการธุรกรรม หรือ
เลขาธิการ (มาตรา ๕๖)
 - (๑๐) การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สิน (มาตรา ๕๗)
 - (๑๑) บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวดนี้และ
ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

จะเห็นว่าวิธีการและการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น ไม่ต้องอาศัยการกระทำผิดของผู้กระทำผิดฐานฟอกเงินแต่ประการใด แต่เป็นเรื่องการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดมูลฐานตามคำจำกัดความของคำว่าความผิดมูลฐานในมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และไม่ถือว่าเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง

ในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากมาตรการตามมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ มิใช่โทษที่ศาลลงแก่ผู้กระทำความผิดเหมือนโทษริบทรัพย์สินตามมาตรา ๑๘ เพราะโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๒ ถึงมาตรา ๓๐ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

๕. ริบทรัพย์สิน

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๕๐

มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคล

ได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๕ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานแต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น
- (๒) ให้ชำระราคาหรือส่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดใช้ราคาจนเต็ม หรือ
- (๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้แต่ไม่ส่ง หรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้ แต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาลเอง หรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่าผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สินหรือชำระราคาได้ ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปก่อนครบกำหนดก็ได้

จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นมาตรการในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดมูลฐานตามคำจำกัดความในมาตรา ๓ ซึ่งผู้กระทำความผิดมูลฐานอาจมีความผิดตามกฎหมายนั้นๆ ได้บัญญัติไว้ และนอกจากนั้นโทษริบทรัพย์สินยังมีกฎหมายให้ศาลลงโทษปรับแก่ผู้ไม่ส่งทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบหรือไม่ชำระเงินตามที่ศาลสั่ง และในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖ ยังบัญญัติวิธีการคืนทรัพย์สินแก่ผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริงที่มีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานเท่านั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่แตกต่างกับมาตรการการคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือผู้ได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะตามมาตรา ๕๐ โดยมาตรา ๕๗ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติให้มีการใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ หรือในกรณีที่ไม้อาจคืนทรัพย์สินได้ก็ให้ใช้ราคาทรัพย์สิน และผู้เป็นเจ้าของยังมีสิทธิได้ดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ได้รับคืนอีกด้วย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามาตรการตามมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ใช่มาตรการในการลงโทษทางอาญาแก่เจ้าของทรัพย์สินแต่เป็นมาตรการทางแพ่งซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้มีการเยียวยาแก่ผู้ถูกโต้แย้งสิทธิโดยให้ใช้ค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน หรือราคาทรัพย์สิน ดังนั้นมาตรการดังกล่าวจึงไม่ใช่บทลงโทษการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคล การใช้กฎหมายมาตราดังกล่าวจึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ห้ามการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังลงโทษการกระทำความผิดอาญาของบุคคลแต่ประการใด

มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ ดังข้ออ้างของผู้โต้แย้ง ข้ออ้างดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้น

ปัญหาข้อ ๒ ตามคำปรารภในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่ง

มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ข้อความดังกล่าวจึงต้องถือว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงมาตรการพิเศษเพื่อปราบปรามการฟอกเงินโดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ว่า เนื่องจากปัจจุบัน ผู้ประกอบการอาชญากรรม ซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิด มาทำการในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นมากระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว จึงเห็นสมควรกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

อนึ่ง ในเรื่องกฎหมายการฟอกเงินนี้สำหรับประเทศไทยได้บัญญัติขึ้นเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามหลักสากลในต่างประเทศกล่าวคือสืบเนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ และได้ตระหนักถึงภัยร้ายแรงจากปัญหาดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับการฟอกเงินและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotics and Psychotropic Substances 1988) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ (Vienna Convention 1988) ซึ่งกำหนดให้ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการจัดการกับการค้ายาเสพติดซึ่งรวมทั้งการบังคับให้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาด้วย ทั้งนี้ เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรม ขจัดแรงจูงใจในการค้าหากำไรจากการกระทำผิดอีกต่อไป ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณาอนุสัญญาดังกล่าว ได้ขอสรุปจากการพิจารณาของคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมายของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เห็นด้วยว่า ประเทศไทยในขณะนั้นมีกฎหมายและมาตรการรองรับตามเงื่อนไขของอนุสัญญาเวียนนาได้แล้วแทบทุกข้อเว้นแต่ในเรื่องการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา จึงมีมติให้แต่งตั้งอนุกรรมการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน มีผู้แทนส่วนราชการและผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคาร

แห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นแกนนำในการยกร่างตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๗ ในการยกร่างได้มีการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยยึดถือตามกฎหมายแม่แบบของสหประชาชาติเกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรมยาเสพติด (Model Law Money Laundering Confiscation and International Cooperation in Relation To Drugs) และข้อแนะนำ ๔๐ ประการของ FATF เป็นหลัก ซึ่งร่างกฎหมายนี้ คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเสนอเข้าสู่รัฐสภา และได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๒ และมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มมาจากการที่ในช่วงประมาณต้นทศวรรษที่ ๑๙๘๐ การลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดข้ามพรมแดนประเทศขยายออกไปทั่วโลก ลำพังประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถป้องกันและปราบปรามอย่างได้ผล ทั้งมีรูปแบบในการปกปิดซ่อนเร้นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทำให้ยากและเกิดปัญหาในการปราบปรามอาชญากรรม คือ “การฟอกเงิน” (Money Laundering)

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกในโลกที่นำมามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ เพื่อ (๑) ดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรม ยาเสพติด และผู้กระทำความผิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ คือ ตัวบุคคล (In Personam) และเพื่อจัดการกับทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย (property in rem) โดยไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมอย่างได้ผล เริ่มตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๕ (ค.ศ. ๑๙๘๖) และถือเป็นต้นแบบของประเทศอื่นๆ โดยทำการต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินทั้งในประเทศ ต่างประเทศอย่างจริงจัง ได้พัฒนาแผนการ มาตรการและยุทธวิธีในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาโดยตลอด เพื่อให้ธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งธุรกิจต่างๆ ตกเป็นเครื่องมือของอาชญากรนักฟอกเงิน มีการดำเนินการอย่างจริงจังเกี่ยวกับคดีฟอกเงินและการละเมิดข้อบังคับในการรายงานธุรกรรมที่กฎหมายกำหนดทั้งในด้านการตรวจสอบ ยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ตลอดจนการร่วมมือระหว่างประเทศกับรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในการสืบสวน การดำเนินคดี การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินที่ริบได้แก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ (Specific Crime) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๖ เรียกว่า Money Laundering Control Act of 1986 ซึ่งในตอนแรกมีวัตถุประสงค์ที่จะต่อต้านปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเท่านั้น

แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าผลการบังคับใช้ได้ผลดีจึงมีการเพิ่มเติมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายตามที่ระบุเป็น “ธุรกรรมผิดกฎหมายเฉพาะ” (Specific Unlawful Activity) หรือความผิดมูลฐาน (Predicate Crimes) ทั้งนี้ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา หรือรู้ (Knowing) ว่าเป็นเงินสกปรก การมีเจตนาหรือรู้ในที่นี้หมายความรวมถึงการจงใจละเลยหรือไม่กระทำการ (ที่เรียกว่า Willful Blindness หรือ Deliberate Ignorance หรือ Conscience Avoidance) ด้วย

ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงร่างขึ้นโดยอนุวัติการตามหลักสากลที่องค์การสหประชาชาติและประเทศมหาอำนาจของโลกถือปฏิบัติและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ ดังคำโต้แย้งของผู้ร้องคำร้องข้อนี้จึงตกไป

ปัญหาข้อ ๓ ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ถูกโต้แย้งสิทธิ ใช้สิทธิฟ้องคดีเพื่อเรียกเอาทรัพย์สินคืน เรียกดอกเบี้ย ค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน หรือให้ใช้ราคาแทนทรัพย์สิน แต่ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ นอกจากมีบทบัญญัติให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้ว ในมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ยังบัญญัติว่า

มาตรา ๕๗ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้น พร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ไต่ถามการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง

ได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

โดยเฉพาะบทบัญญัติในมาตรา ๕๗ วรรคสี่ มีลักษณะที่ทำให้ใช้ดอกเบี้ย ค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทน และราคาทรัพย์สิน จึงเป็นบทบัญญัติในทางคดีแพ่ง ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีจึงต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการพิจารณาพิพากษาคดี

สำหรับบทบัญญัติในส่วนที่ให้อำนาจศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน มิใช่บทบัญญัติลงโทษฐานริบทรัพย์สินบุคคลในทางอาญาดังได้วินิจฉัยไว้แล้วในปัญหาข้อ ๑

บทบัญญัติในมาตรา ๕๗ จึงเป็นบทบัญญัติในทางแพ่งดังได้กล่าวมาข้างต้น

ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงไม่ใช่เรื่องของการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จึงไม่ถือว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๕ แต่ประการใด ข้อโต้แย้งของผู้ร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นเดียวกัน

จึงวินิจฉัยว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องทั้งสองคำร้องฟังไม่ขึ้น

ให้ยกคำร้อง

นายปรีชา เถลิมนิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และที่ พ. ๕/๒๕๕๔
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง

ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กับพวก รวมแปดคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก รวมห้าคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ รวม ๒ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองฉบับและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทยและยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่น จำนวนหลายแปลง คณะกรรมการตุลาการได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าว ต่อจากนั้นได้ประชุมพิจารณารวม ๒ ครั้งและมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ และด้วยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน แสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมาย ว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้ จึงเป็น ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และ ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้ บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิ และเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและ เสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษา ถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตาม พระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับ

การคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่สอง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมห้าคน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งต้องหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สินปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งโดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง อาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไว้ชั่วคราว (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) ต่อมา ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ และพิจารณาแล้วขอเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง แต่ก็มิได้วินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัย ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมพร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวกรวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาซ้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้นผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและพวกเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาล โดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ จากข้อเท็จจริงผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกเจ้าพนักงานจับกุมและถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ นอกจากนี้การที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาโดยมิได้คำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าว

เป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการถ่วงถ่วงหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยทั่วถึง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๕ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุง้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้อายัดหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอถอนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้เห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนที่ศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฤษฎาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้ง ชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงิน ที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถ ดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๕ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ประเด็นการวินิจฉัย

ผู้ร้องคัดค้านทั้งสองคำร้องได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายพิเศษ ทั้งที่มีกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งออกมาใช้อย่างช้านานก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการกระทำความผิดบางประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังปรากฏในเหตุผลในประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีกทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำวินิจฉัยมี ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๑ ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลแพ่งในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการยึดทรัพย์จากการกระทำผิดมูลฐานให้ตกเป็นของแผ่นดินเป็นมาตรการพิเศษเฉพาะ ซึ่งมีหลักการและเหตุผลในกฎหมายฟอกเงินกำหนดขึ้นเพื่อ

๑. เป็นหลักการคุ้มครองประโยชน์สังคม
๒. เป็นหลักการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ
๓. เป็นหลักการเรื่องการติดตามกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินคืนแก่สังคม

การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเฉพาะความผิดฐานฟอกเงินบังคับเอาทรัพย์สินไม่ได้บังคับเอากับบุคคล ถือว่าเป็นมาตรการพิเศษที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อรองรับสภาพปัญหาที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้เกิดความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนประโยชน์ของประชาชนโดยรวมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ของประเทศ และตลอดถึงประชาคมโลก และหลักการทางกฎหมายของพระราชบัญญัตินี้ ใช้กฎหมายแพ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินการ

ฉะนั้นการที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของศาลแพ่งตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ เป็นการใช้บังคับย้อนหลังอันเป็นโทษทางอาญา นั้น เห็นว่า การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวเป็นมาตรการพิเศษที่บังคับเอาเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญาหรือโทษทางอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งหรือไม่

๑. หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ แล้ว กล่าวคือเป็นกรณีรัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยเป็นมาตรการที่ได้กระทำเท่าที่จำเป็น และมีผลใช้บังคับทั่วไปไม่มุ่งหมายเฉพาะเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ทั้งวรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ประการใด

๒. หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องของการรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่รัฐธรรมนูญยอมให้มีการจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ อันหมายความว่า รัฐธรรมนูญยินยอมให้ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายมากำหนดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธินั้นได้ จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แต่บทบัญญัติในหมวด ๖ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้เป็นขั้นตอน กล่าวคือ การพิจารณาถึงตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ต้องเข้าเกณฑ์ที่ว่า “ต้องมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อ” จึงให้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังได้บัญญัติมาตรการรองรับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดไว้ในหลายมาตรา

เมื่อพิจารณาถึงหลักการของหลักนิติรัฐ ที่ว่า "ไม่มีสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขต แต่ขอบเขตการใช้หรือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ โดยรัฐมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ด้านต่างๆ ของสังคมเป็นส่วนรวม ตามมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง จึงเห็นว่าหมวด ๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง แต่ประการใด

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติว่า "การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม" นั้น เมื่อศาลแพ่งเป็นส่วนหนึ่งในศาลยุติธรรม และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ ได้บัญญัติให้ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาจึงต้องใช้ศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณาเป็นการถูกต้องชอบด้วยกฎหมายการจัดตั้งศาลแล้ว มาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่ประการใด

จึงวินิจฉัยว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระฐาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้คัดค้านรวม ๒ ส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๕ และวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕ ว่า ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้คัดค้านรวม ๒ ส่วน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในประเด็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง

๑. คดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๕ ระหว่าง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษ ฝ่ายคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้ร้อง นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก รวมแปดคน คดีนี้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้คัดค้านตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมและพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ซึ่งมีพฤติการณ์ค้ายาเสพติด โดยเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียมตามหมายจับของประเทศอิตาลี ผู้คัดค้านที่ ๑ มีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทย และครอบครองโฉนดที่ดินจำนวนหลายแปลงในประเทศไทย การตรวจสอบปรากฏว่า เป็นกรณีที่น่าสงสัยหลักฐานที่เชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตามมาตรา ๕๕ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ

ผู้กระทำความผิดมูลฐาน อันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าว (จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท) ตกเป็นของแผ่นดิน

๒. ผู้คัดค้านทั้งแปดยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง เพื่อให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปความว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การที่พนักงานอัยการอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเอง มีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรรได้ และหนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร และเมื่อมีคำสั่งให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒) ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้คัดค้านที่ ๑ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีดังกล่าวยังไม่มีฟ้องคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้คัดค้านที่ ๑ กระทำความผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้คัดค้านที่ ๒ ถึงที่ ๗ ตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ จึงก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้นการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งมาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น นอกจากนี้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญา ตามนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

สำนวนที่สอง

๑. คดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๔๔ ระหว่างพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้ร้อง นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน คดีนี้พนักงานอัยการยื่นคำร้องพนักงานอัยการต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้คัดค้านตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้คัดค้านที่ ๑ (๒๓ รายการ) แล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้คัดค้านที่ ๑ รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) เป็นการชั่วคราว ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

๒. พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้คัดค้านที่ ๑ ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ คดีดังกล่าว พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรีได้ฟ้องผู้คัดค้านที่ ๑ ในคดีอาญาร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้อง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่าผู้คัดค้านที่ ๑ มิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานหลักฐานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง แม้คดีถึงที่สุดฟังไม่ได้ว่า ผู้คัดค้านเป็นผู้บริสุทธ์ในคดีดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้คัดค้านที่ ๑ เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าวเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้คัดค้านที่ ๑ พร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก

อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามคำร้องนี้

๓. ผู้คัดค้านที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน ยื่นคำร้องโต้แย้งต่อศาลแพ่ง เพื่อให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปความว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้คัดค้านเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือ การริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ ๕. ริบทรัพย์สิน การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

การที่อ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตน ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้นต้องมีนิติสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกัน ซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนี้มีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และหนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ภาษีอากร เป็นต้น ดังนั้น การที่ขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น จึงไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับกล่าวคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับใช้วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้คัดค้านที่ ๑ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น (เจ้าพนักงานจับกุมและกล่าวหาผู้ร้องว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

นอกจากนี้ ผู้คัดค้านที่ ๑ เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๘ เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยมิต้องคำนึงว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมีบทกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้องถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลจังหวัดชลบุรี ได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำบทกฎหมาย มาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้คัดค้านทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน ถือได้ว่าเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ และให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการถ่วงถ่วงหรือเลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่

กระทำการยึดหรืออายัดเงินสด เงินในบัญชีธนาคาร และรถยนต์ของผู้ร้อง ทั้งๆ ที่ไม่มีความผิดและมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนได้รับความเดือดร้อน ถือว่าเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็นและเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางอาญาได้ กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยมีหลักในการรับฟังพยานหลักฐานแตกต่างจากคดีแพ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติเพียงแต่การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ (หมวด ๖) เท่านั้นที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การบัญญัติกฎหมายตามหมวดนี้ (หมวด ๖) ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ศาลต้องพิจารณาทบทบัญญัติมาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ เช่น การที่มาตรา ๔๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี จึงชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาลแพ่งได้พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้ส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านทั้งสองสำนวนให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในประเด็นดังนี้

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ฟังคำชี้แจงของรองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพันตำรวจเอก พิระพันธ์ เปรมภูติ เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะ

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๓๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย
ว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา ๔๘ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควร
เชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ
การกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนด
ไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว
รายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐาน
ว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่ง
เพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่ง
เพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า
ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณา
เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง
ให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบ
เพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณา
อีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้น
ทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้
คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการ
วินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้
วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่ยุติ และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้นและประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขานุการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายของผู้ยื่นคำร้องเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน

มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ
- (๒) คนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลทำการได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะ ไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๔๘ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๕ การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

ได้พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ผู้คัดค้านมีสิทธิให้ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

เห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องที่ศาลแพ่งส่งความเห็นของคู่ความ ซึ่งโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยจึงเป็นกรณีที่เข้าบทบัญญัติมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้ร้องมีสิทธิร้องและศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ประเด็นหลักตามคำร้องที่ผู้ร้องโต้แย้งรวม ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่ เห็นว่า ผู้ร้องได้โต้แย้งคำสั่งของศาลแพ่งในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ร้องตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในเรื่องการทำทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งมีบางมาตราเท่านั้น ดังนั้นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแพ่งใช้บังคับแก่คดีมีมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีเหตุผลที่มาจากแรงผลักดันต่างประเทศ คือ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. ๑๙๘๘ ซึ่งได้กำหนดความผิดอาชญาฐานฟอกเงินเพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศสมาชิกจึงได้นำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาบัญญัติเป็นความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายภายใน เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และฮ่องกง เป็นต้น นอกจากนี้ตาม UN Model Law ใน Section 1 Money Laundering Offences Article 20 ได้กำหนด

ความผิดฐานฟอกเงินหรือทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นความผิดที่จะต้องปราบปราม โดยแต่ละประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นการสกัดกั้นและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ดังนั้น ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก จึงต้องให้ความร่วมมือในการคุ้มครองสังคมโลกด้วยเช่นกัน ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดอาชญากรรมบางประเภทซึ่งมีผลประโยชน์มหาศาลจากการกระทำความผิดและมีการเอาทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดโอนย้ายถ่ายเทจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง และเป็นความผิดที่ไม่มีผู้เสียหายในการเริ่มคดีให้เป็นความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งความผิดที่ไม่มีผู้เสียหายนี้ทำให้การเริ่มดำเนินคดี การแสวงหาพยานหลักฐาน และความร่วมมือเป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงได้มีการนำมาตรการพิเศษที่เฉพาะเจาะจงมาใช้ในการดำเนินการทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีเหตุจำเป็นมาจากผลกระทบที่มีความรุนแรงของอาชญากรรมและพระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้ดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ แม้จะกระทำผิดนอกราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นการขยายเขตอำนาจศาลไทยเนื่องจากเป็นความผิดข้ามชาติหรือความผิดสากล เพื่อตัดโอกาสมิให้เกิดการฟอกเงินได้อีก และทำให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่า ไม่อาจนำประโยชน์จากการกระทำความผิดมาใช้ได้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษจัดการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแตกต่างหากจากความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นความผิดทางอาญาโดยให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐเสียก่อน เนื่องจากไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วให้เจ้าของทรัพย์สินมีภาระในการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินนั้น แต่ยังคงมีหลักคุ้มครองบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้สุจริตและมีการนำมาตรการพิเศษที่มีข้อสันนิษฐานว่า เมื่อมีเหตุสงสัยว่าการครอบครองหรือเป็นเจ้าของทรัพย์สินใดไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นเพื่อค้นหาความจริงโดยให้มีการพิสูจน์บนพื้นฐานแห่งความสงสัยดังกล่าวต่อศาล ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางตุลาการที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐโดยดำเนินการผ่านศาลแพ่ง ซึ่งแนวทางเดิมก่อนมีการตราพระราชบัญญัตินี้ความผิดมูลฐานเป็นความผิดทางอาญา และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจะเป็นเรื่องของการริบทรัพย์สินโดยมีความผิดอาญาเป็นความผิดประธาน ซึ่งถือว่าเป็นโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ โดยจะริบได้ต่อเมื่อความผิดประธานต้องเป็นความผิดเสียก่อน ดังนั้น เมื่อรัฐมีเหตุผลและความประสงค์ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการก่อนที่จะมีพระราชบัญญัตินี้ใช้ จึงต้องใช้มาตรการที่แตกต่างไปจากที่ใช้อยู่ในขณะก่อนที่จะใช้มาตรการนี้ จึงไม่ได้เป็นเรื่องของโทษทางอาญา ตามมาตรา ๑๘ แต่เป็นมาตรการพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะในความผิดฐานฟอกเงินเท่านั้น เนื่องจากมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการพิเศษโดยเฉพาะที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อรองรับสภาพปัญหาที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ให้เกิดความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนประโยชน์โดยรวม ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ของรัฐ และประชาคมโลก ประกอบกับ หลักการทางกฎหมายของพระราชบัญญัตินี้ที่ใช้กฎหมายแพ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินการทรัพย์สิน เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยเป็นหลักการติดตามทรัพย์สินคืนจากผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชอบด้วยกฎหมาย การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของศาลแพ่งจึงเป็นมาตรการพิเศษของรัฐ และไม่ถือว่าเป็นโทษรับทรัพย์สินทางอาญาที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทางกฎหมายอาญา ที่จะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็น ความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะ กระทำความผิดมิได้ หลักการนี้เป็นการรับรองว่า รัฐจะใช้กฎหมายย้อนหลังเป็นโทษแก่บุคคลไม่ได้ ซึ่งนานาอารยประเทศบัญญัติเป็นความรับผิดทางอาญาของบุคคล ส่วนการให้ทรัพย์สินตกเป็นของ แผ่นดินเป็นมาตรการพิเศษของรัฐที่บังคับเอาเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคล ดังนั้น การดำเนินการให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดินตามบทบัญญัติมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และ มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า การจำกัด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ แต่มีข้อยกเว้นให้กระทำการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพได้โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา ๒๕ คือ ต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น โดยกฎหมายนั้นจะต้องออกโดยเท่าที่จำเป็น และ ไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และต้องระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราไว้ เห็นได้ว่า หมวดที่ ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นบทบัญญัติ ที่เป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา ๒๕ กล่าวคือ เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมาย จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยการจำกัดสิทธิดังกล่าวไม่เกินกว่าเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือน

สาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่มุ่งหมายเฉพาะเจาะจงอีกทั้งได้มีการระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตราไว้แล้ว ดังนั้น จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่ รัฐธรรมนูญยอมให้มีการจำกัดขอบเขตการใช้สิทธิดังกล่าวได้ โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายขึ้นมากำหนดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธินั้นได้ ซึ่งหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ หลายมาตรา อาทิเช่น มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๕ แต่พระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นขั้นเป็นตอนในการพิจารณาถึงตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งต้องเข้าเกณฑ์ที่ว่า “ต้องมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อ” โดยกำหนดขั้นตอนให้มีการตรวจสอบซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการธุรกรรม และต้อง ถูกควบคุมโดยคณะกรรมการ ปปง. อีกชั้นหนึ่ง จึงส่งให้อัยการร้องขอต่อศาลเพื่อพิจารณาสั่งริบทรัพย์สินได้ นอกจากนี้ยังได้บัญญัติมาตรการรองรับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สิน ที่มีได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ในการกระทำความผิด โดยปรากฏในมาตรา ๔๕ วรรคหก มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๗ วรรคสี่ ดังนั้น เมื่อพิจารณาหลักการของหลักนิติรัฐที่ว่า ไม่มีสิทธิและเสรีภาพใดที่ได้รับความคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขต ซึ่งขอบเขตการใช้หรือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นลายลักษณ์อักษรโดยความมุ่งหมายในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอาจแยกออกได้ ๒ ประการ คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือเพื่อประโยชน์ของรัฐหรือผลประโยชน์สาธารณะ ทำให้ชุมชนหรือสังคมมีความปลอดภัยไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ หรือสังคม ก็ตาม ซึ่งในกรณีเรื่องสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เมื่อรัฐคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิของประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมแล้ว จึงเป็นเหตุผลที่สมเหตุสมผลที่จะจำกัดการใช้สิทธิของบุคคล บางกลุ่มที่ได้ใช้หรือได้ทรัพย์สินมาจากการฝ่าฝืนหรือกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด จึงเห็นว่า หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ให้อำนาจจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้ ประกอบกับพระราชบัญญัตินี้ได้มีการวางมาตรการให้การดำเนินการอายัดหรือยึดทรัพย์เป็นขั้นตอนมีการตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อมิให้กระทบกับทรัพย์สินของบุคคลที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และยังมีมาตรการ

ให้เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับประโยชน์สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของที่มาแห่งทรัพย์สินโดยกระบวนการพิจารณาทางศาลอีกด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์ของรัฐและสาธารณะซึ่งรวมถึงประชาคมโลกอันเป็นผลประโยชน์ของรัฐและระหว่างรัฐร่วมกันจึงต้องจำกัดสิทธิของบุคคลบางกลุ่มที่ได้ทรัพย์สินมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามลักษณะของคดีข้อพิพาท โดยการวินิจฉัยข้อพิพาทของศาลนั้น จะต้องใช้กฎหมายในการพิจารณาข้อพิพาทต่างๆ แตกต่างกันตามลักษณะของคดีข้อพิพาทนั้นๆ การใช้อำนาจตุลาการนี้เป็นเรื่องของหลักการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐที่ต้องการให้มีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ในลักษณะถ่วงดุลกันเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครอง เพื่อให้หลักการใช้อำนาจของตุลาการเป็นไปโดยความชอบด้วยกฎหมาย รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๕ โดยให้หลักการที่ว่าศาลทั้งหลายจะต้องพิจารณาพิพากษาอรรถคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของตนให้เป็นไปตามกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องอำนาจศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ วรรคหนึ่ง ยังได้บัญญัติแสดงให้เห็นว่า ระบบศาลนั้นจะต้องมีหลักการประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษา เพื่อให้ผู้พิพากษาหรือผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือข้อพิพาทมีอิสระในการพิจารณาคดี อันส่งผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำพิพากษาและหลักประกันความเป็นธรรมของประชาชนในการใช้สิทธิทางศาล

จากหลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางของศาลซึ่งใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาชี้ขาดคดีหรือข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายก็ตามย่อมเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ขององค์กรศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทดังกล่าว ตลอดจนรักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวซึ่งศาลแพ่งเป็นศาลหนึ่งอยู่ในศาลยุติธรรมและพระราชบัญญัตินี้มีมาตรการอื่นๆ ที่คุ้มครองเจ้าของรวมถึงบุคคลที่สามมิให้ได้รับการกระทบกระเทือนเกินความจำเป็นโดยกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบ กลั่นกรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ศาลแพ่งเข้ามาทำหน้าที่พิสูจน์ความจริงที่มาของทรัพย์สินและพิพากษาว่า เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดที่ต้องให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ ย่อมชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แล้ว มิได้เป็น

การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะแต่อย่างใด ในทางตรงข้ามบทบัญญัติดังกล่าวมีความสอดคล้องกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจศาลแพ่งอีกด้วย ดังนั้น มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมานิต วิทยาเต็ม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก รวมแปดคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก รวมห้าคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ รวม ๒ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ขอให้พิจารณาคำร้องทั้งสองฉบับและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียมเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทยและยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลง คณะกรรมการธุรกรรมได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งแล้วดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าว ต่อจากนั้นได้ประชุมพิจารณารวม ๒ ครั้งและมีความเห็นว่าเป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ และด้วยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่า บุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็นผู้เกี่ยวข้อง

หรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้จึงเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งๆ ที่ยังไม่มีฟ้องความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นโทษทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่ มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่สอง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมห้าคน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูล การตรวจสอบทรัพย์สินผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อ ศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งโดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัย ตามสมควรว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัด ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง อาจเป็นประโยชน์แก่ การปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการ ต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไว้ชั่วคราว (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ และพิจารณาแล้วข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่า มิได้กระทำความผิดตามฟ้องแต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมพร้อมยาเสพติดของกลางซึ่งผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ และสามีครอบครองไว้จำนวนมาก อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก รวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งสรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้

กฎหมายอาญาซ้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและพวกเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดิน ตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราช บัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกเจ้าพนักงานจับกุม และถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ นอกจากนี้การที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้สิทธิแก่ เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของ แผ่นดินซึ่งเป็นโทษอาญาโดยมิได้คำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด หรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษา ยกฟ้องแล้วก็ตามย่อมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ คดีที่ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกฟ้อง เป็นจำเลยนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไม่มีความผิดและไม่ต้อง รับโทษทางอาญา การที่จะนำมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของ แผ่นดิน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึง ที่สุดแล้ว ต่อมาวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มี มติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิ และเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัด สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

สรุปคำร้องได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านทั้งสองคำร้องได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

๓.๑ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องทั้งสองแล้ว มีคำสั่ง

(๑) ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

(๒) ให้รวมการพิจารณาทั้งสองคำร้องเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดียวกัน

ในการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงิน คือ รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้แทนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ เปรมภูติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พันตำรวจเอก ยุทธบูล ดิสสะมาน รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตาม

หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเฉพาะการดำเนินการให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน และการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ และผู้ชี้แจงทั้งสองได้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๖ และ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ตามลำดับเพื่อประกอบการชี้แจงดังกล่าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๒๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๓๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

“มาตรา ๔๘ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว รายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรับดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้นและประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขานุการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุผลสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน

มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

- (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ
- (๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็น

ผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรม อันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๙ แล้วหากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงาน

อัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๕ หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขานุการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๕๖ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๕ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๙ การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ข้อพิจารณาและการวินิจฉัย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายที่ดำเนินการตามประเทศต่าง ๆ กว่า ๑๐๐ ประเทศที่ได้บัญญัติขึ้นใช้บังคับ ตามข้อตกลงในอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. ๑๙๘๘ เนื่องจากความผิดมูลฐานที่มีการฟอกเงินเป็นอาชญากรรมร้ายแรง มีขบวนการกระทำข้ามชาติข้ามประเทศ เพื่อปกปิดและใช้เงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในการสร้างและขยายเครือข่ายอาชญากรรมทำให้ยากแก่การยับยั้งและปราบปรามหากมิได้มีระบบป้องกันและปราบปรามร่วมกันระหว่างประเทศบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีลักษณะที่ตามแนวปฏิบัติสากล ซึ่งประเทศไทยยึดถือแบบของกฎหมายแม่แบบขององค์การสหประชาชาติ (UN MODEL LAW) เป็นหลักประกอบกับกฎหมายของประเทศอื่นที่สามารถใช้บังคับกฎหมายฟอกเงินได้ดี คือ ของประเทศสหรัฐอเมริกาและของประเทศออสเตรเลีย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีลักษณะพิเศษ ๒ ประการคือ มีทั้งบทบัญญัติกำหนดฐานความผิดมีโทษทางอาญาขึ้นใหม่เป็นความผิดฐานฟอกเงินประการหนึ่ง ส่วนอีกประการหนึ่งคือ มีบทบัญญัติกำหนดมาตรการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลมในการพิจารณาของศาล

เมื่อพิจารณาประเด็นที่ผู้ร้องอ้างมาหลายข้อนั้นแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ข้อสำคัญที่สุดซึ่งจะเป็นประโยชน์และจำเป็นในการพิจารณาข้ออื่น ๆ ก็คือ ผู้ร้องตั้งข้อต่อสู้คัดค้านมาตรการยึดทรัพย์สินของผู้ร้องโดยมีฐานการต่อสู้ว่า การยึดทรัพย์สินของผู้ร้องและการร้องขอต่อศาลให้ทรัพย์สินของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งว่าด้วยการกระทำความผิดและการลงโทษบุคคลทางอาญา ตามมาตรานี้ ผู้ร้องจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกระทำการที่กฎหมาย

ในเวลาที่จะทำนั้นบัญญัติว่า เป็นความผิดและโทษที่จะลงแก่ผู้ร้องต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ การยึดและสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งทรัพย์สินของผู้ร้องตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งออกมาใช้บังคับเป็นกฎหมายภายหลังการกระทำที่ผู้ร้องถูกกล่าวหา จึงใช้บังคับแก่ผู้ร้องมิได้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาในประเด็นนี้เป็นเบื้องต้นว่า มาตรการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและการสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นมาตรการทางแพ่งหรือเป็นการริบทรัพย์สินทางอาญา

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายอาญา การริบทรัพย์สินมี ๓ กรณี คือ การริบทรัพย์สินกรณีหนึ่ง ตามมาตรา ๓๒ คือ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ การริบทรัพย์สินกรณีที่สอง คือ การริบทรัพย์สินตามดุลพินิจของศาล คือ ศาลอาจไม่สั่งริบก็ได้ตามมาตรา ๓๓ คือ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิด การริบทรัพย์สินกรณีที่สาม คือ การริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๔ คือ สิบบนหรือรางวัลที่ให้หรือได้รับในการกระทำความผิด ลักษณะสำคัญของการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้ง ๓ กรณี คือ ทรัพย์สินที่ให้ริบเป็นวัตถุแห่งความผิด หรือเป็นพยานวัตถุซึ่งเป็นหลักฐานโดยตรงเพื่อพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดประกอบความผิด ส่วนการยึดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งนำไปสู่การให้ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน นั้นมิใช่การยึดไว้เพื่อเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด แต่มุ่งประสงค์ต่อทรัพย์สินซึ่งผู้ครอบครองได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานเป็นการละเมิดต่อสังคม ทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม อันมีความร้ายแรงไม่อาจคำนวณหรือประมาณได้เป็นตัวเลขและอาจจะระบุตัวผู้เสียหายและมูลค่าความเสียหายไม่ได้ การเยียวยาในอันที่จะฟื้นฟูผลกระทบจากอาชญากรรมที่เป็นความผิดมูลฐานเป็นภาระของรัฐ ในเวลาเดียวกันนั้น ผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่กับฝ่ายผู้กระทำความผิดก็จะได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งนอกจากจะได้บริโภคทรัพย์สินนั้นแล้ว ผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ทรัพย์สินและดอกผลที่เกิดขึ้นเป็นทุนทรัพย์ในการสร้างเครือข่ายพวกพ้องและจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำความผิดครั้งต่อไป และเพื่อต่อสู้ป้องกันการปราบปรามของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ผลประโยชน์เป็นทรัพย์สินและดอกผลดังกล่าวนี้ เกิดจากการกระทำความผิดต่อกฎหมายเป็นการกระทำละเมิดต่อสังคม จึงเป็นผลประโยชน์อันสมควรให้แก่ผู้กระทำ ไม่ว่าจะได้แปรรูปหรือเปลี่ยนมือไปที่ทอดเพื่อปิดบังอำพรางที่มาของทรัพย์สินนั้น โดยพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นการฟอกเงินหรือฟอกทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ การยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน จึงเปรียบได้กับการให้สังคมได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยชัดใช้ จากทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น ลักษณะของการดำเนินการเช่นนี้ มุ่งหมายต่อการเยียวยา ความเสียหายแก่รัฐและสังคมยิ่งกว่าความมุ่งหมายที่จะลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษทางอาญา โดยเฉพาะคือ การจำคุกหรือประหารชีวิต นอกจากนี้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราช บัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินซึ่งได้เปลี่ยนมือรวมทั้งดอกผล งอกเงยของทรัพย์สิน ซึ่งมีโชพยานวัตถุสำหรับพิสูจน์การกระทำความผิด ดังนั้น จึงฟังได้ว่า การยึด ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ และการสั่งให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดินเป็นมาตรการทางแพ่งมิใช่การริบทรัพย์สินทางอาญา เมื่อวินิจฉัยดังกล่าวว่า การยึด ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและการที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เป็นมาตรการ ทางแพ่งแล้ว ย่อมไม่มีกรณีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่อย่างใด

ในส่วนบทมาตราราชของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่กระทบต่อสิทธิ ของบุคคลในทรัพย์สิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ นั้น ก็ได้บัญญัติขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ โดยได้แสดงไว้ในความนำของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฯ ว่า เป็นพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้ว ซึ่งมีความจำเป็น ต้องปราบปรามการกระทำความผิดให้ได้ผลและเพื่อเยียวยาความเสียหายของสังคมดังกล่าวไว้แล้ว มาตรการในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดีต่อผู้ร้องคัดค้านจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แล้ว

สำหรับคำร้องที่ว่า การดำเนินการทางศาลเกี่ยวกับทรัพย์สินในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งมาตรา ๕๕ บัญญัติให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ นั้น เมื่อฟังแล้วว่า กรณีเป็นการดำเนินมาตรการทางแพ่ง การดำเนินคดีในศาลแพ่งย่อมเป็นการชอบแล้ว และไม่มีประเด็นต้องพิจารณา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๕๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายมานิต วิทยาเต็ม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชชาชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕

ศาลแพ่งโดยสำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งซึ่งเป็นคำร้องของผู้ร้องคัดค้านทั้งแปด (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล ที่ ๑ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้า (นางทยอย หรือโจ หรือจอย รัตนกิจ ที่ ๑ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ รวมสองคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

๑. คำร้องที่หนึ่ง คดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล ผู้ร้องคัดค้านซึ่งเป็นผู้ร้องที่ ๑ กับพวก รวม ๘ คน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ โดยเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่าผู้ร้องที่ ๑ มีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับตามหมายจับของประเทศอิตาลี เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ที่ประเทศเบลเยียม จากการสืบสวน ผู้ร้องที่ ๑ มีทรัพย์สินเป็นเงินฝากในบัญชีธนาคารในประเทศไทย และครอบครองโฉนดที่ดินซึ่งซื้อในนามของบุคคลอื่นอีกจำนวนหลายแปลงในประเทศไทยด้วย จึงขอให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว ตามนัยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ต่อไป คณะกรรมการธุรกรรมและพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องที่ ๑ ดังกล่าวแล้ว เชื่อว่าเงินและ

ทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องที่ ๑ จึงยึดและอายัดไว้ หลังจากนั้นได้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดของผู้ร้องที่ ๑ ก็พบว่าผู้ร้องที่ ๑ เป็นสมาชิกองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กรค้ายาเสพติดข้ามชาติ เคยต้องโทษจำคุกในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในต่างประเทศมาแล้ว คณะกรรมการธุรกรรมประชุมพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าเป็นกรณีที่น่าสงสัยที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่าเงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้ข้างต้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทั้งบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน อันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้จึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตตามนัยมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฯ คณะกรรมการธุรกรรม จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินทั้งหมดตกเป็นของแผ่นดิน

ผู้ร้องที่ ๑ กับพวก รวม ๘ คน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งสรุปว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีดังกล่าวยังไม่มีการฟ้องร้องต่อศาล และยังไม่มีการพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ร้องที่ ๑ กระทำความผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้งทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ร้องที่ ๑ เสียหาย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ แห่งรัฐธรรมนูญ มิใช่มาตรการทางแพ่งจึงไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ อันเป็นการใช้กฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลังได้ นอกจากนี้ยังเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาซึ่งมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมมิได้ให้อำนาจไว้ ทั้งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามคำร้อง ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือไม่ ซึ่งหลักในการรับฟังพยานในคดีอาญาแตกต่างจากคดีแพ่ง ซึ่งมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๒. คำร้องที่สอง คดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๔๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านซึ่งเป็นผู้ร้องที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สิน ๒๓ รายการของผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายโดยผิดกฎหมายซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องที่ ๑ นั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษายกฟ้อง เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยพอสมควรว่า ผู้ร้องที่ ๑ กระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง และคดีถึงที่สุดแล้วการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องที่ ๑ ในกรณีดังกล่าว จึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องที่ ๑ อาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงาน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติให้ยึดและอายัดทรัพย์สินของผู้ร้องที่ ๑ เป็นการชั่วคราว และเห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะและเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป พนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องที่ ๑ ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ และผู้ร้องที่ ๑ เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน ข้อเท็จจริงมีหลักฐานน่าเชื่อว่า ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แม้บางรายการจะปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อบุคคลอื่น และถือได้ว่า ผู้ร้องที่ ๑ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานและ

เข้าข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษายกฟ้อง ก็เป็นการยกประโยชน์แห่งความสงสัยพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบ อีกทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ได้ดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พนักงานอัยการ จึงขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตามบัญชีทรัพย์สินท้ายคำร้องนี้ตกเป็นของแผ่นดิน

ผู้ร้องที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งสรุปว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล ผู้ร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ นอกจากนี้มาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ยังเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาโดยไม่คำนึงว่า ขณะที่กระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย หรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกยกฟ้องแล้วก็ตาม ซึ่งคดีที่ผู้ร้องที่ ๑ ถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องที่ ๑ ไม่มี ความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา ไม่อาจนำบทบัญญัติมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาใช้เพื่อให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินของผู้ร้องทั้ง ๕ ตกเป็นของแผ่นดินได้อีกเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ทั้งการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ยึดและอายัดทรัพย์สินและส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๔๘ และ มาตรา ๔๕ นั้น บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้สิทธิคณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป ทำให้สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง เป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าจำเป็น กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕ รับรองไว้ และบทบัญญัติมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ก็ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ ศาลแพ่งพิจารณาคำร้องทั้งสองแล้ว เห็นว่า เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ จึงส่งคำร้องของผู้ร้องทั้งสองมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องทั้งสองไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัย และเห็นว่าคำร้องทั้งสองมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาวินิจฉัยเข้าด้วยกัน

พิจารณาคำร้องทั้งสอง และเอกสารประกอบแล้ว มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พิเคราะห์แล้ว เห็นควรวินิจฉัยรวมกันไป พิจารณาคำร้องประกอบคำชี้แจงของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงินแล้วได้ความโดยสรุปว่า การตรากฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศไทยนั้นสืบเนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ อีกทั้งยังเป็นความผิดสากลหรือความผิดข้ามชาติอันเนื่องมาจากเป็นภัยร้ายแรง จำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับปัญหาการฟอกเงิน เพื่อตัดวงจรประกอบอาชญากรรมและขจัดแรงจูงใจในการค้าหากำไรจากการกระทำผิดอีกต่อไป จึงได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินคดีกับตัวบุคคลที่กระทำความผิดอาชญาฐานฟอกเงิน และเพื่อดำเนินคดีกับตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายด้วยการดำเนินการทางแพ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงแบ่งการดำเนินการเป็นสองประเภท คือ การดำเนินการกับบุคคลซึ่งมีโทษทางอาชญาฐานฟอกเงินและมาตรการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางแพ่งตามหมวด ๖ ด้วย ดังนี้ เห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่ได้ดำเนินคดีอาญากับตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่มีการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามที่ปรากฏในหมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ด้วย เพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้ดำเนินคดีต่อศาลแพ่งและให้นำเอาประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในส่วนนี้ จึงเป็นมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่ง ไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล และไม่ใช้โทษทางอาญา ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ถือเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายตั้งแต่เวลาที่ได้รับมาแล้ว แม้จะเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับก็ตาม หากตัวทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบังคับใช้ก็สามารถดำเนินการได้ เพราะเป็นมาตรการที่ดำเนินคดีต่อทรัพย์สิน มิใช่มาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคล เป็นคนละส่วนกัน การดำเนินการทางทรัพย์สินจะใช้มาตรการกำหนดการระงับการพิสูจน์ให้เจ้าของทรัพย์สินมาแสดงตัวและพิสูจน์ว่า ทรัพย์สินของตนมิได้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้เห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฏศุลกากร

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฏศุลกากร”

มาตรา ๕๑ บัญญัติว่า “เมื่อศาลทำการได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ที่บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม” และ

มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น

เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ แม้จะมีบทบัญญัติบางมาตราในหมวด ๖ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติที่ได้ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญที่ให้กระทำได้ ดังปรากฏจากคำปรารภของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่ว่า “พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” มาตรการการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ เป็นการดำเนินการกับตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับตัวบุคคลแต่อย่างใดตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น ไม่ใช่เป็นเรื่องโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงดำเนินการกับตัวทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะที่มีกฎหมายใช้บังคับได้ มิใช่เป็นการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคล จึงมิได้เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลัง รัฐธรรมนูญยอมให้รัฐโดยฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินก็เป็นมาตรการที่รัฐใช้บังคับกับทรัพย์สินของบุคคล เพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวมที่จะเกิดขึ้น คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งรัฐมีความจำเป็นในการที่จะต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลที่กระทำความผิดในความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ดังเช่นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น แต่ก็ยังมีมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

สามารถจะพิสูจน์การได้มาโดยชอบของทรัพย์สินนั้นต่อศาลได้ ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์หรือการคืนทรัพย์สินก่อนมีคำสั่งหรือหลังมีคำสั่งได้ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม ความในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ดังจะเห็นได้ว่า แม้จะมีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามรัฐธรรมนูญหลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา ๔๘ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๕ แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นขั้นเป็นตอนแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานในการพิจารณาถึงตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก่อนที่จะส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือไม่ มิใช่บังคับให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินทันที

สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ ที่บัญญัติว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้” หรือไม่นั้น ก็เห็นว่า ศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ อันเป็นหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามลักษณะของคดีข้อพิพาท และการวินิจฉัยข้อพิพาทของศาลนั้น จะต้องใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติในการพิจารณาข้อพิพาทต่างๆ แตกต่างกันตามลักษณะของคดีข้อพิพาท รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดไว้เป็นหลักการดังกล่าว เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ได้รับความคุ้มครอง แต่ศาลก็ต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีด้วยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ความเป็นอิสระและความเป็นกลางของศาลซึ่งใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาและชี้ขาดคดีหรือข้อพิพาท ย่อมเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรศาล

มาตรการดำเนินการทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เป็นมาตรการที่มีลักษณะพิเศษที่มีใช้มาตรการทางอาญาที่ดำเนินต่อบุคคลดังที่วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น และศาลแพ่งเป็นศาลหนึ่งในระบบศาลยุติธรรมซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวง และคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาโดยให้นำวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ จึงเป็นการถูกต้องชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากได้เป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะไม่จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข้อเท็จจริง

คำร้องที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแจ้งว่า จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี มีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทย และยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลง คณะกรรมการธุรกรรมได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งแล้วดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวและมีความเห็นว่าเป็นกรณีที่ปรากฏ หลักฐานเชื่อได้ว่าเงินและทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงาน อัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้งลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อ ศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และยอมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือมีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้รื้อคดีค้างที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้รื้อคดีค้างที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้รื้อคดีค้างที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้การขอให้ทรัพย์สินของผู้รื้อคดีค้างที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งที่ยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีของบุคคลนั้นเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นโทษทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่สอง พนักงานอัยการผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรี เพื่อขอให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมายจำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในส่วนของการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมายนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษา เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง โดยวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานมีความสงสัยตามสมควรว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ คดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง ในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า ทรัพย์สินทั้ง ๒๓ รายการ เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาให้ยกฟ้องนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ แต่ก็มิได้วินิจฉัยว่า นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ มิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ นอกจากนั้น ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน ทั้งมิได้ประกอบอาชีพอื่นใด ไม่เคยเสียภาษีใดๆ แก่ทางราชการ จึงไม่อาจมีทรัพย์สินจำนวนมาก ข้อเท็จจริงมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้ร้องจึงขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๓ รายการปัจจุบัน รวมมูลค่า ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือ การริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้นจะกระทำต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นอกจากนั้น การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ ดังกล่าว เป็นมาตรการทางแพ่ง ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากกรณีที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่ง เพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ตนต้องเป็นกรณีรัฐกับบุคคลนั้นมิตินิสัมพันธ์ทางนี้ต่อกัน การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาล โดยที่บุคคลไม่มีนิตินิสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก ยังโต้แย้งต่อไปอีกว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง และคดีถึงที่สุด การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านไว้เป็นการชั่วคราว โดยอาศัยมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นการบัญญัติให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการถ่วงถ่วงหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก ได้โต้แย้งเป็นประเด็นที่ ๓ ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางอาญากล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าว ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญาโดยมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างไปจากคดีแพ่ง การที่มาตรา ๕๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมาย

ของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ข้อวินิจฉัย

เนื่องจากคำร้องทั้งสองข้างต้น มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นประเด็นเดียวกัน เห็นควรรวมพิจารณาวินิจฉัยเป็นเรื่องเดียวกัน

ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยตามคำร้องสามารถกำหนดเป็นประเด็นใหม่ ได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖

มาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๙ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ

และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใด ให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอถอนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐาน แสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อให้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้น เท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ”

มาตรา ๕๑ บัญญัติว่า “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้นให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่า ฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๔๘ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดเชยราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ประเด็นที่หนึ่ง พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในการกระทำความผิดทางอาญา โดยมีให้รับโทษทางอาญา ยกเว้นในกรณีที่การกระทำนั้น กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในเวลากระทำนั้น บัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในเวลานั้นไม่ได้ ดังนั้น ในคดีอาญา รัฐไม่สามารถนำเอากฎหมายมาใช้บังคับย้อนหลังเพื่อลงโทษบุคคลได้ แต่การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพื่อให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มิใช่เป็นการดำเนินคดีอาญาเพื่อลงโทษบุคคลทางอาญา แต่เป็นมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture) เป็นการดำเนินการต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นคนละส่วนกับการดำเนินการทางอาญาต่อบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้ต้องหาที่กระทำความผิดทางอาญา และไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย แต่ใช้เหตุอันควรสงสัยว่ามีความผิดเกิดขึ้นแล้วก็เพียงพอที่ดำเนินการให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินได้ การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นการริบทรัพย์ทางแพ่งนั้นเป็นมาตรการพิเศษเพื่อปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพเพื่อทำลายแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมโดยเฉพาะอาชญากรรมข้ามชาติ และไม่ใช่ว่าเป็นการไต่สวนลงโทษบุคคลทางอาญา นอกจากนั้น การดำเนินการเพื่อให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าวเป็นกรณีของรัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนซึ่งเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลมีนิติสัมพันธ์ทางนี้ต่อกัน แต่ก็เป็นกรณีที่ถือได้ว่าเป็นการยึดทรัพย์ทางแพ่ง เพราะต่างไปจากการริบทรัพย์ทางอาญา สำหรับการริบทรัพย์ทางอาญา ซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ นั้น และเป็นการดำเนินการทางอาญาต่อบุคคลจะต้องดำเนินการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย ดังนั้น มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๕ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่สอง พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นการทั่วไป โดยบัญญัติห้ามการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ยกเว้นเท่าที่จำเป็นและการจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ และกระทบกระเทือนต่อ

สาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นไม่ได้ กฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องใช้เป็นการทั่วไปไม่ใช่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกรณีใดกรณีหนึ่ง และการตรากฎหมายดังกล่าวจะต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายดังกล่าว ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะกระทำได้อีกก็โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยกำหนดการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ตกเป็นของแผ่นดินโดยคำสั่งศาลแพ่ง เพื่อเป็นมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีส่วนเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติหลายประเภท เช่น การค้ายาเสพติดและการค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นการจำกัดที่มีความจำเป็น และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายเฉพาะ มิได้ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับเฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ในการตราพระราชบัญญัตินี้ ก็ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรา คือ เป็นการตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง และไม่เป็น การกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากบทบัญญัติในหมวด ๖ ดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้พิสูจน์ต่อศาลว่า เป็นทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริต และมีค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริต และตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

ประเด็นที่สาม พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เป็นบทบัญญัติที่ห้ามตรากฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลและวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก้คดีใดคดีหนึ่ง และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลแพ่งในการดำเนินการ เพื่อให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน การดำเนินการให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินนั้น ไม่ใช่เป็นการดำเนินคดีต่อบุคคลทางอาญาดังที่ได้ให้เหตุผลไว้แล้วในการพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่ง ข้อโต้แย้งที่ว่ากรณีที่ศาลจะมี

คำสั่งให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า การไต่สวนของศาลต่อคำร้องของอัยการเป็นการไต่สวนว่า ทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ มิใช่เป็นการไต่สวนหรือพิจารณาตัวบุคคลว่ากระทำความผิดหรือไม่ จึงมิใช่เป็นการพิจารณาคดีอาญา ดังนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นการให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางอาญาอันเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้บังคับแก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นมาตรา ๕๕ ดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายสุจิต บุญบงการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ หรือไม่

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คือ

คำร้องในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ สรุปได้ ดังนี้

๑. พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ยื่นฟ้องผู้ร้องคัดค้าน (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กับพวก) ต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้องคัดค้านตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมและเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านแล้วมีความเห็นว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตามนัยมาตรา ๔๕ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอน

ทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน อันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามนัยมาตรา ๕๑ วรรคสอง จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าว (จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท) ตกเป็นของแผ่นดิน

๒. ผู้ร้องคัดค้านยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การที่พนักงานอัยการอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเองมีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรรได้ และหนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร และเมื่อคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒) ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ นี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีดังกล่าวยังไม่มีฟ้องคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กระทำความผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๒ ถึงที่ ๓ ตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้จึงก่อให้เกิดความเสียหาย

ดังนั้นการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่ง มาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น นอกจากนี้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญา ตามนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๔๔ สรุปได้ ดังนี้

๑. พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ยื่นฟ้องผู้ร้องคัดค้าน (นางทยอย หรือโจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก) ต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ แล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) เป็นการชั่วคราว ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

๒. พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ คดีดังกล่าว พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรีได้ฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ ในคดีอาญาฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกคำฟ้อง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่าผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ มิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานหลักฐานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง แม้คดีถึงที่สุดก็ฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าวเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ พร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก

อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามคำร้องนี้

๓. ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง เพื่อให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ ๕. ริบทรัพย์สิน การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้น จะกระทำต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้น บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

การที่อ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีของรัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตน ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้นต้องมีนิติสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกัน ซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนั้นมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรรได้หนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ภาษีอากร เป็นต้น ดังนั้น การที่ขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น จึงไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ กล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ นี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น (เจ้าพนักงานจับกุมและกล่าวหาผู้ร้องว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑)

นอกจากนี้ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๘ เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยมิต้องคำนึงว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมีบทกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้องคัดค้านถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญาการที่จะนำบทกฎหมายมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน ถือได้ว่าเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ และให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการกั้นกั้วหรือ

เลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่กระทำการยึดหรืออายัดเงินสด เงินในบัญชีธนาคารและรถยนต์ของผู้ร้องคัดค้าน ทั้งๆ ที่ไม่มีความผิดและมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จนได้รับความเดือดร้อน ถือว่าเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางอาญาได้ กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งศาลต้องใช้วิธีพิจารณาความอาญา โดยมีหลักในการรับฟังพยานหลักฐานแตกต่างจากคดีแพ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติเพียงแต่การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ (หมวด ๖) เท่านั้น ที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การบัญญัติกฎหมายตามหมวดนี้ (หมวด ๖) ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ศาลต้องพิจารณาบทบัญญัติมาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ เช่น การที่มาตรา ๔๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

เนื่องจากประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นประเด็นเดียวกันทั้ง ๒ คำร้อง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีมติให้รวมคำร้องและคำวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยเดียวกันและเพื่อประโยชน์ในการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจึงได้ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงิน (รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส) จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้แทนของ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อที่ประชุมศาลรัฐธรรมนูญด้วย

ข้อพิจารณาเบื้องต้น การส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านทั้ง ๒ คำร้อง เป็นกรณีต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีได้ ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านทั้ง ๒ คำร้อง ที่ได้แย้งว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๓๕ เพราะมีการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังและมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ รวมทั้งให้อำนาจศาลแพ่งพิจารณาพิพากษาคดีไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น โดยที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

เมื่อพิจารณาข้อโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านทั้ง ๒ คำร้อง แล้วเห็นว่าประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เฉพาะมาตราที่ให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน คือ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ หรือไม่

ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ บัญญัติไว้ดังนี้ มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ ในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้ออกหมายที่ให้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ ในกฎหมายที่ให้อยู่ในเวลาที่ทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่า เงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๙ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุงข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใด ให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่ยุติ และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐาน แสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายของผู้นั้น เท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าการผิดต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๔๘ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดเชยราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๕ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายที่ใช้มาตรการทั้งทางอาญาและทางแพ่ง เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อนยากต่อการปราบปรามหรืออาชญากรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงควรพิจารณาถึงเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ รวมทั้งความหมายและหลักการสำคัญพอเป็นสังเขปก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัยประเด็นตามคำร้องดังกล่าวข้างต้น

สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติว่า “ในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวสมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ในส่วนของความหมายของการฟอกเงินและหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ จากคำชี้แจงของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและคำอธิบายในหนังสือรวมกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและประกาศที่เกี่ยวข้อง จัดทำโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สรุปได้ดังนี้

ความหมายของการฟอกเงิน การฟอกเงิน หมายถึง การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือพิสูจน์ไม่ได้ว่า ได้มาโดยไม่ชอบหรือโดยทุจริตหรือกระบวนกรทำเงิน “เงินสกปรก” ให้เปลี่ยนสภาพเป็น “เงินสะอาด” โดยสรุป การฟอกเงิน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเหมือนว่า ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามความในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่ง ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เมื่อมีการกระทำความผิดมูลฐานใดตามนัยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งมี ๘ ประเภทความผิดมูลฐาน ได้แก่

(๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาพ่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาพ่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณีหรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๖) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(๘) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะรายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ประสานในรายละเอียดกับพนักงานสอบสวน เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ

(๓) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะออกคำสั่งเป็นหนังสือ มอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาในการกระทำความผิด เพื่อทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานโดยมี ๕ ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

(๑) การสืบสวน เพื่อพิสูจน์ทราบว่าการกระทำความผิดมูลฐาน

(๒) การรวบรวมพยานหลักฐาน คือ วัตถุพยาน พยานเอกสาร เช่น หมายจับ บันทึกการจับกุม คำพิพากษา รายงานผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง ฯลฯ

(๓) การสอบสวนพยานบุคคล ได้แก่ ประจักษ์ที่รู้เห็นเหตุการณ์ พยานแวดล้อมกรณี เป็นต้น

(๔) การตรวจสอบทรัพย์สินเบื้องต้น เช่น บ้านพัก ที่ทำงาน ยานพาหนะ กิจการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องพร้อมเอกสารหลักฐานที่แสดงกรรมสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โฉนดที่ดิน ทะเบียนบ้าน คู่มือการจดทะเบียนยานพาหนะ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ฯลฯ

(๕) การประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบพยานหลักฐานที่รวบรวมมาซึ่งประกอบไปด้วย พนักงานสืบสวนสอบสวนฝ่ายตำรวจ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยจะเชิญให้พนักงานอัยการผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุมตรวจสอบพยานหลักฐาน เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดกระทำความผิด จึงยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอรับความเห็นชอบในการออกหมายจับ (ตามนัยมาตรา ๒๓๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐) และ/หรือหมายค้น เพื่อดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ เมื่อพนักงานสอบสวน พิจารณาว่า หากส่งมอบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ดำเนินการตามความในหมวด ๖ คือ ตามนัยมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่า ทางพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรม พิจารณานำมาตามนัยมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๓ แล้วดำเนินการตามมติคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งมีอำนาจยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราวไม่เกิน ๕๐ วัน

ขั้นตอนที่ ๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ ต้องรวบรวมพยานหลักฐานโดยมิชักช้า ทั้งแจ้งคำสั่งการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้กับเจ้าของ หรือผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้มาพบและแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมีใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ขั้นตอนที่ ๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถรวบรวมพยานหลักฐานจนปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็จะเสนอให้คณะกรรมการธุรกรรม พิจารณา ในกรณีที่คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จะมีมติให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาล (แพ่ง) มีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว ตามความในมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ขั้นตอนที่ ๕ เมื่อศาลแพ่งรับคำร้องจากพนักงานอัยการและทำการไต่สวนแล้ว ศาลแพ่งจะมีคำสั่งให้ยึดและ/หรืออายัดทรัพย์สินนั้นโดยให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นผู้ดูแลทรัพย์สินนั้น พร้อมกับนัดวันนั่งพิจารณาคดีโดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้โดยอนุโลม (มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒) เมื่อความปรากฏแก่ศาลแพ่งว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ

การกระทำความผิดและคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินฟังไม่ขึ้น ศาลแพ่งจะออกคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒)

การพิจารณาวินิจฉัยประเด็นตามคำโต้แย้งของผู้คัดค้านทั้ง ๒ ราย เมื่อได้พิจารณาเหตุผลของคำโต้แย้ง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) และคำชี้แจงของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พร้อมเอกสารประกอบคำชี้แจงที่ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน เฉพาะบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ มีหลักการสำคัญที่คุ้มครองการใช้กฎหมายอาญาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังไม่ได้ แต่การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง เป็นขั้นตอนการยื่นคำร้องขอของพนักงานอัยการให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง ศาลแพ่งได้สวนคำร้องของพนักงานอัยการ และศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน มาตรา ๕๔ ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพิ่ม และมาตรา ๕๕ ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นมาตรการที่มุ่งประสงค์ต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ต้องหาที่สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินได้ หากเป็นทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้วสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินอาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยแสดงให้เห็นว่า (๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ (๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ หรือแม้กระทำภายหลังที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้นได้ยื่นคำร้องต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่มีคำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ถึงที่สุด ถ้าศาลได้สวนแล้วเห็นว่า ผู้ร้องเป็นเจ้าของที่แท้จริง หรือผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สิน โดยสุจริต ศาลต้องตั้งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี จึงเห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าวเป็นกฎหมายพิเศษที่ใช้มาตรการทางแพ่งดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีมาตรการให้การคุ้มครอง เจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินมากกว่ามาตรการวิธีที่เป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา การสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน รวมทั้งการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว จึงมิใช่โทษทางอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ไม่มีประเด็นต้องพิจารณาว่าเป็นการใช้กฎหมายอาญาลงโทษแก่บุคคลอื่นหลัง หรือไม่ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องตราเป็นกฎหมายเท่าที่จำเป็น และมาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดให้กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องใช้บังคับทั่วไปและระบอบบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายด้วย ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านทั้ง ๒ ราย เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ประเด็นนี้เห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีบทบัญญัติระบุไว้ในคำปรารภว่า “พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเฉพาะบทบัญญัติหมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

หรือศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งกับการกระทำที่มีลักษณะเป็นการฟอกเงิน ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจต้องอาศัยมาตรการพิเศษคือยึดทรัพย์ทางแพ่งที่เป็นมาตรการสากลใช้ดำเนินการกับอาชญากรรมชนิดนี้มาตรการดังกล่าวแม้จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคล แต่ไม่เกินกว่าเท่าที่จำเป็นเพราะมีมาตรการให้การคุ้มครองแก่เจ้าของผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สิน เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง สามารถตรากฎหมายกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ทั้งนี้ การตรากฎหมายฟอกเงินและกำหนดมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ โดยให้ศาลแพ่งพิจารณาพิพากษาให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน จึงเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและมีได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อคัดค้านที่ว่า มาตรา ๕๕ ดังกล่าวให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาไม่เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ ซึ่งมีให้บัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ประเด็นนี้เห็นว่า การยึดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินเป็นมาตรการพิเศษ โดยเฉพาะหมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามมาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นมาตรการที่เกี่ยวกับทรัพย์สินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินการกับบุคคลแต่ประการใด หากเป็นทรัพย์สินที่มีได้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดแล้ว สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ไม่อาจดำเนินการได้ ด้วยเหตุนี้บทบัญญัติมาตรา ๕๕ ที่กำหนดให้การดำเนินการทางศาลในหมวด ๖ นี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม จึงมิใช่การตรากฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ แต่บทบัญญัติมาตรา ๕๕ ใช้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มิใช่ใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลตำรวจเอก สุรธรรม สุวรรณเวช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และที่ พ. ๕/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง

สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕ ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องที่หนึ่งไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ สำหรับคำร้องที่สอง ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ พร้อมทั้งให้รวมพิจารณาทั้งสองคำร้องในคราวเดียวกัน เนื่องจากมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเป็นประเด็นเดียวกัน

ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้อง คือ

ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก รวมแปดคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก รวมห้าคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ รวม ๒ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองฉบับและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่ ๑

๑. พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียมเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทย และยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลง คณะกรรมการธุรกรรมได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งแล้วดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าว ต่อจากนั้นได้ประชุมพิจารณา รวม ๒ ครั้งและมีความเห็นว่าเป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ และด้วยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้ จึงเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน

๒. ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด

หนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้รื้อคดีค้ำที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้รื้อคดีค้ำที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้รื้อคดีค้ำที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้การขอให้ทรัพย์สินของผู้รื้อคดีค้ำที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นโทษทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่ ๒

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้รื้อคดีค้ำที่หนึ่ง กับพวก รวมห้าคน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินผู้รื้อคดีค้ำที่หนึ่งซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษ ประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สินปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าจะเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรี เพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งโดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้อง คัดค้านที่หนึ่งอาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไว้ชั่วคราว (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ และพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓

แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งแต่ก็มีได้วินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัย ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง เคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมพร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ได้มีการ ดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้น ต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการ ใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้น ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและพวกเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดิน ตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนึ่งกับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐ ลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ จากข้อเท็จจริงผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกเจ้าพนักงาน จับกุมและถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดย ผิดกฎหมายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ นอกจากนี้การที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้ สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อให้ ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาโดยมิได้คำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่า เป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐาน จะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตามอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้อง คัดค้านที่หนึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง

ไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราว โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไปเกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติ ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ผู้ร้องคัดค้าน (ผู้ร้อง) ทั้งสองคำร้องได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ข้อวินิจฉัย

พิจารณารายละเอียดคำร้องโต้แย้งของผู้ร้องดังกล่าว ซึ่งศาลแพ่งส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการวินิจฉัยมี ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นแรก พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

โดยผู้ร้องโต้แย้งว่า การดำเนินการตามประเด็นดังกล่าวเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคลเนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่ทำให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้นคือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกเมื่อกฎหมายขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐจึงเป็นการลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้นย่อมไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะการกระทำผิดเกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีผลบังคับใช้ พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ แบ่งเป็นสองส่วนคือ การดำเนินคดีกับบุคคลซึ่งมีโทษทางอาญาดำเนินการตามมาตรการยึดทรัพย์สินทางแพ่งตามหมวด ๖ ซึ่งเป็นมาตรการดำเนินการกับตัวทรัพย์สิน จะเห็นได้ว่าโดยมาตรา ๔๕ วรรคแรก ตามพระราชบัญญัติฯ ได้ใช้คำว่าให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จึงมิใช่โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ หากพิจารณาจากเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ แล้วมาตรการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรการพิเศษโดยเฉพาะมีหลักการและเหตุผลพิเศษในการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมที่รัฐจะต้องคุ้มครองบุคคลที่ประกอบอาชีพโดยสุจริตซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมจากผู้กระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อสุจริตชน ตลอดจนหลักการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ หลักการเรื่องการติดตามกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินคืนแก่สังคม เช่น กำหนดความผิดการฟอกเงินหรือการดำเนินการทางทรัพย์สินที่จะต้องปราบปรามเพื่อสกัดกั้นและปราบปรามการกระทำความผิดโดยเฉพาะความผิด

เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จึงต้องมีมาตรการพิเศษจัดการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดแยกต่างหาก จากความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นความผิดอาญาโดยให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐเสียก่อน เนื่องจากไม่มีผู้ใด สามารถเป็นเจ้าของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดว่าเป็นทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมายและ ให้ภาระในการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินนั้นเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคุ้มครอง บุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้สุจริต การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดจึงสามารถสืบย้อนรอย ทรัพย์สินไปได้ตลอดสายเพราะทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดนั้นถือเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายตั้งแต่ วันเวลาที่รับมาแล้ว แม้เกิดขึ้นก่อนการใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ตาม หากตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดนั้นยังคงมีอยู่ในวันที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับใช้ก็สามารถดำเนินการกับตัวทรัพย์สินนั้นได้ไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล กรณีนี้ จึงไม่ได้เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังแต่ประการใด ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฯ หมวด ๖ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้ร้องโต้แย้งว่าศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีมติยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องไว้ชั่วคราว โดยอาศัยอำนาจ ตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าว ให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติได้ทำให้สิทธิของบุคคล ไม่ได้ได้รับการคุ้มครอง เห็นว่าเป็นการตรากฎหมายจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าแม้พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิ ในทรัพย์สินของบุคคล เช่น มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๕ ว่าด้วยการใช้อำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ไว้ชั่วคราว หรือมาตรา ๕๑ ว่าด้วยการสั่งริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ก็ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ เพราะตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นให้กระทำได้ อีกทั้งผู้ร้อง ก็มีสิทธิโต้แย้งทางศาลแพ่งในการพิสูจน์ความชอบด้วยกฎหมายของทรัพย์สินตามข้อพิสูจน์ที่กำหนดไว้ ในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้

ประเด็นที่สาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่ เพราะเป็นการให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา อันเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้บังคับ แก่คดีหนึ่งคดีใดโดยเฉพาะ พิจารณาแล้วในประเด็นนี้ เป็นการดำเนินการต่อตัวทรัพย์ มิได้เป็นการ ดำเนินคดีต่อตัวบุคคลทางอาญา เป็นมาตรการกระทำต่อทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิด โดยให้ศาลแพ่ง เข้ามาทำหน้าที่พิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินและพิพากษาว่าเป็นทรัพย์สินที่จะต้องตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ ย่อมชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แล้ว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่ประการใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ และพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ศาลแพ่งส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ รวม ๒ คำร้อง คำร้องที่ ๑ ศาลแพ่งส่งคำร้องของผู้คัดค้านทั้งแปด (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก ผู้ร้อง) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และคำร้องที่ ๒ ศาลแพ่งส่งคำร้องของผู้คัดค้านทั้งห้า (นางทยอย หรือโจ หรือจอย รัตนกิจ ที่ ๑ ผู้ร้องกับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔

คำร้องที่ ๑ ผู้ร้อง (ผู้คัดค้านทั้งแปด) ยื่นคำร้องว่า

๑. พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้อง ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมและพนักงาน เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของผู้ร้องแล้วมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานที่เชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึด และอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตาม มาตรา ๕๕ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็น เจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด มูลฐาน อันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน

๒. ผู้ร้องยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญา ประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การที่พนักงานอัยการอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเอง มีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และหนี้ตามที่กฎหมาย บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร และเมื่อคำสั่งให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินเป็นโทษ ทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ซึ่ง มาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่ วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒) ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่ พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๑) นี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญา มาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ดังนั้น จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิ และเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจาก คดีดังกล่าวยังไม่มี การฟ้องคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๑) กระทำ ความผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๒ ถึงที่ ๗) ตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ จึงก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้นการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่า เท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญา ซึ่งมาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น นอกจากนี้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญา ตามนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่ ๒ ผู้ร้อง (ผู้คัดค้านทั้งห้า) ยื่นคำร้องว่า

๑. พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๑) แล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้อง รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) เป็นการชั่วคราว ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้วเห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราว เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฏศสาชระณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

๒. พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ คดีดังกล่าวพนักงานอัยการ

จังหวัดชลบุรีได้ฟ้องผู้ร้อง ในคดีอาญาร่วมกันมีयाเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาให้ยกฟ้อง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่าผู้ร้องมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานหลักฐานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง แม้อคดีถึงที่สุดก็ฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้ร้อง พร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก

อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามคำร้องนี้

๓. ผู้ร้องยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้นผู้ร้องเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่าโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ ๕. ริบทรัพย์สิน การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

การที่อ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ เป็นมาตรการทางกฎหมายแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตน ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้นต้องมีนิติสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกันซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนั้นมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรรได้

นี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ภาษีอากร เป็นต้น ดังนั้น การที่ขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น จึงไม่สามารถใช้กับการกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับกล่าวคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงาน อัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้รื้อนี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราช บัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น (เจ้าพนักงานจับกุม และกล่าวหาผู้รื้อว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษ ประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

นอกจากนี้ ผู้รื้อ (ผู้คัดค้านที่ ๑) เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๘ เป็นการให้สิทธิ แก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็น ของแผ่นดิน โดยมีต้องคำนึงว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมิบทกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษา ยกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้รื้อถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำบทกฎหมายมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับ ลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้รื้อตกเป็นของแผ่นดิน ถือได้ว่าเป็นการขัด ต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบ กระเทือนสิทธิและเสรีภาพ และให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไปเกิดการก่อกวนแก่งหรือ เลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่ เจ้าหน้าที่กระทำการยึดหรืออายัดเงินสด เงินในบัญชีธนาคาร และรถยนต์ของผู้รื้อทั้งๆ ที่ไม่มีความผิด และมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จนได้รับความเดือดร้อน ถือได้ว่าเป็นการบังคับ เอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมาย ออกมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็นและเป็นการกระทบกระเทือน สาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาตีความผิดทางอาญาได้ กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยมีหลักในการรับฟังพยานหลักฐานแตกต่างจากคดีแพ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติเพียงแต่การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ (หมวด ๖) เท่านั้น ที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การบัญญัติกฎหมายตามหมวดนี้ (หมวด ๖) ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ศาลต้องพิจารณาทบทวนบทบัญญัติมาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ เช่น การที่มาตรา ๔๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำร้องทั้งสองคำร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมคำร้องทั้งสองเข้าด้วยกัน และพิจารณาวินิจฉัยไปพร้อมกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ การจำกัดสิทธิเช่นนี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยรัฐธรรมนูญหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ คู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่ง ความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับ การวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีที่ฟัง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของ ศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนด ไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว รายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๕ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุงข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลาและได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอถอนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และ

ถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) คนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฤษฎาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลได้สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๙ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

พิเคราะห์แล้วมีปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยในเบื้องต้น ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ให้ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ หรือไม่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับย้อนหลังหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นที่หนึ่ง การสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น มิได้มีอยู่ เฉพาะประมวลกฎหมายอาญา เท่านั้น แต่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ในเรื่องมรดก มาตรา ๑๖๕๕ บัญญัติว่า “ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรมเกี่ยวกับ ทรัพย์สินรายใดเป็นอันไร้ผลด้วยประการใดๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือให้แก่ แผ่นดินแล้วแต่กรณี” แสดงให้เห็นว่ารัฐสภาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติสามารถออกกฎหมายใดๆ ว่ากรณีใดบ้างที่ทรัพย์สินควรจะตกเป็นของแผ่นดินได้

การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ นั้นเป็นโทษทางอาญา ดังนั้นการที่จะริบทรัพย์สินตามมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น เช่น เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือ ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิด ดังนั้น ถ้าไม่ใช่การริบทรัพย์สินตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เช่น การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งไม่ใช่การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ดังนั้น การให้ ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงไม่ใช่คดีอาญา แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมาย ที่ใช้อยู่ในเวลากะทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ใช้เฉพาะคดีอาญาเท่านั้น ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงไม่ขัดหรือ แย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ส่วนประเด็นที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งมาตรา ๒๖๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่าบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้น ไม่มีหน้าที่พิจารณาว่า สมควรใช้กฎหมายใดบังคับแก่คดีใดหรือควรจะใช้กฎหมายใดตั้งแต่เมื่อใดและกฎหมายใดมีผลใช้บังคับ ย้อนหลังได้หรือไม่ ส่วนศาลยุติธรรมหรือศาลอื่นที่พิจารณาคดีมีหน้าที่นำกฎหมายนั้นไปใช้บังคับและ มีหน้าที่วินิจฉัยว่าจะใช้อย่างไร และจะใช้บังคับย้อนหลังได้หรือไม่

ดังนั้นการที่ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับกับผู้ร้องได้นั้นเป็นเรื่องของ ศาลยุติธรรมซึ่งพิจารณาคดีของผู้ร้องจะเป็นผู้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินฯ ใช้บังคับกับคดีของผู้ร้องได้หรือไม่ แค่นั้น อย่างไร และมีผลบังคับย้อนหลังได้หรือไม่ ไม่ใช่หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้กำหนดการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ ๑ การลงโทษความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งจะลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ผู้สมคบโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕ กำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญา ซึ่งกฎหมายอาญามีหลักว่าการกระทำที่จะเป็นความผิดอาญาได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายที่บัญญัติในขณะกระทำว่าเป็นความผิด และห้ามลงโทษย้อนหลังคือไม่มีผลย้อนหลัง ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ซึ่งต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายด้วย ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ที่ว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้ออกกฎหมายที่ใช้ในเวลาก่อนที่กระทำความผิดนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะใช้กฎหมายนั้นบังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงแล้วก่อนวันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับไม่ได้ซึ่งหมายความว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ในส่วนของความผิดฐานฟอกเงินย่อมไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับได้

ลักษณะที่ ๒ การให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน คือ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ

ได้วินิจฉัยแล้วว่าการให้ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดินนั้น ไม่ใช่การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ มาตราการดำเนินการ

เกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ดังกล่าวจึงมิได้เป็นโทษทางอาญา ดังนั้น เมื่อการสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้ จึงไม่ตกอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ กล่าวคือ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

นอกจากนั้น รัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายได้ตระหนักว่าพระราชบัญญัตินี้มีสาระที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จึงได้บัญญัติไว้ในคำปรารภของพระราชบัญญัติว่า

“พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามที่กล่าวไว้ในคำปรารภล้วนแต่เป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ยอมให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรได้เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น เพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น ดังนั้น พระราชบัญญัตินี้เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ และได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้วดังปรากฏในคำปรารภดังกล่าว

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แต่อย่างใด

ส่วนปัญหาที่ว่า พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

การที่ผู้ร้องอ้างว่า การริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ เป็นเรื่องการลงโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ประเภทหนึ่ง จึงต้องให้ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา และใช้วิธีพิจารณาความอาญา แต่ในหมวด ๖ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับใช้ในการพิจารณาพิพากษา ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เนื่องจากเป็นคดีอาญา แต่ให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ทำให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องเขตอำนาจศาลเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่าจะกระทำมิได้นั้น

ได้วินิจฉัยแล้วว่า การดำเนินการทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ คือการให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้นเป็นการดำเนินการทางแพ่ง และมาตรา ๕๕ เป็นมาตราหนึ่งในหมวด ๖ ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับจึงถูกต้องแล้ว

การที่ศาลแพ่งเข้ามาทำหน้าที่พิสูจน์ความจริงของทรัพย์สินและพิพากษาว่า เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ต้องให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ โดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับใช้ในการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาย่อมชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แล้ว มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และที่ พ. ๕/๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ด้วยศาลแพ่งได้ส่งคำโต้แย้งของ นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก รวมแปดคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก รวมห้าคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ รวม ๒ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๑. พิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว สรุปได้ ดังนี้

๑.๑ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการในศาลแพ่งตามคำร้องที่หนึ่ง

คำร้องที่หนึ่ง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้รับหนังสือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี และจากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งในประเทศไทย คือ เงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารและที่ดินจำนวนหลายแปลงซึ่งอยู่ในนามของบุคคลอื่น ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้มีหลักฐานจากการสอบข้อมูลของคณะกรรมการธุรกรรมที่กระทำโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ อันเชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ คณะกรรมการธุรกรรมจึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๕ (ซึ่งก็คือ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน)

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งวางหลักเกณฑ์ว่าบุคคลจะได้รับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อตนกระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ แต่ในขณะที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานนั้นยังไม่มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เนื่องจากมาตรา ๒ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้ใช้บังคับกฎหมายนี้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป และในขณะที่ผู้ร้องคัดค้านถูกจับอันเป็นการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งตกเป็นของแผ่นดินนั้นเป็นการจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะใช้บังคับ ดังนั้น การใช้บทบัญญัติหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ซึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น เนื่องจากไม่ต้องฟ้องคดีบุคคลที่ถูกร้องว่ากระทำความผิดมูลฐานใด จึงยังไม่มีคำพิพากษาที่ถึงที่สุดของศาลใดแต่สามารถดำเนินการให้ทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินได้ และการที่ขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินย่อมก่อความเสียหายอันไม่มีเหตุผลสมควร เนื่องจากเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลโดยยังไม่ได้พิสูจน์ว่าบุคคลนั้นมีความผิด จึงเป็นการขัด

ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ซึ่งวางหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะและต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้นอกจากนั้นยังขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งมีความผิดทางอาญา เนื่องจากการที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญานั้น ศาลก็ต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ก่อน ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญากับคดีแพ่งมีหลักที่แตกต่างกัน การที่มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีดังกล่าวนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ ซึ่งวางหลักไว้ว่า การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะจะทำได้

๑.๒ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการในศาลแพ่งตามคำร้องที่สอง

คำร้องที่สอง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของนางทยอย หรือโจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวก รวมห้าคน ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง ซึ่งต้องหาว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย และพบว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ที่น่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินเหล่านั้น และแจ้งให้พนักงานอัยการ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการยึดทรัพย์สิน ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรี เพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่ในส่วนที่การดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีให้ยกฟ้อง เนื่องจากพยานหลักฐานโจทก์มีข้อสงสัยว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่และคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ แต่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้ส่งข้อมูลให้เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไว้ชั่วคราว และต่อมาในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ คณะกรรมการธุรกรรมฯ ได้มีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป เนื่องจากหลังจากพิจารณาพยานหลักฐานที่พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมมาให้แล้วพบว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นจำนวนที่เกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือไม่ใช่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางการกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

หลังจากพนักงานอัยการตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ แล้ว เห็นว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีจะยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง แต่ก็ยังเป็นเพราะมีเหตุอันควรสงสัย ไม่ใช่ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ นอกจากนั้นผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งก็ได้เคยจำหน่ายยาเสพติดมาก่อนและเคยถูกจับกุมหลายครั้ง นอกจากนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ก็มีบทบัญญัติในมาตรา ๕๘ ระบุว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวกรวมห้าคน จึงยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง ซึ่งสรุปความได้ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษ

ทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งวางหลักเกณฑ์ว่าบุคคลจะได้รับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อตนกระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ซึ่งไม่สามารถใช้บังคับกับบุคคลที่กระทำการที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับ ซึ่งจากข้อเท็จจริงผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกจับกุมและถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป นอกจากนั้นการที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานให้ดำเนินการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาได้โดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือศาลได้ยกฟ้องการกระทำของบุคคลตามความผิดมูลฐานไปแล้วย่อมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเนื่องจากศาลได้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึงที่สุดแล้ว แต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังคงสามารถมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราว โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งเป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป และทำให้ไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน นอกจากนั้นยังขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๕ ซึ่งวางหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะและต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งมีความผิดทางอาญา เนื่องจากกรณีที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญานั้นศาลก็ต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ก่อน ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญากับคดีแพ่งมีหลักที่แตกต่างกัน การที่

มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีดังกล่าวนี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ ซึ่งวางหลักไว้ว่า การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะทำได้

๑.๓ ประเด็นที่ผู้ร้องคัดค้านกล่าวอ้างในทั้งสองคำร้อง

ผู้ร้องคัดค้านทั้งสองคำร้องได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง ให้เสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยประเด็นเดียวกัน ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

๒. การดำเนินการของศาลแพ่ง

ศาลแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงให้การพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและให้ส่งความเห็นของผู้ร้องคัดค้านทั้งสองคำร้องผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมไปตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

๓. การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องไว้พิจารณา และเนื่องจากคำร้องทั้งสองมีประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน

๔. สรุปความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการพิจารณาวินิจฉัยประเด็นต่างๆ นั้นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาคำร้องและข้ออ้างต่างๆ ตลอดจนข้อต่อสู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายฟอกเงิน คือ รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้แทนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ เปรมภูติ

เลขาธิการ ปปง. พันตำรวจเอก ยุทธบูล ดิสสะมาน รองเลขาธิการ ปปง. และคณะมาชี้แจงและแสดงความคิดเห็นในเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเฉพาะการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานให้ตกเป็นของแผ่นดินและการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ

รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ ฯ ชี้แจงว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายพิเศษแตกต่างจากกฎหมายอื่น คือ กำหนดความผิดทั้งทางอาญาคือ มีโทษจำคุก ปรับ และริบทรัพย์สินทางอาญา โดยให้ดำเนินคดีต่อศาลอาญา และมีมาตรการการยึดทรัพย์สินทางแพ่งคือ การดำเนินการให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินโดยให้ดำเนินคดีในศาลแพ่งและให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม นอกจากนี้ยังผลักภาระการพิสูจน์ให้กับบุคคลที่อ้างว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกดำเนินการให้ตกเป็นของแผ่นดินเนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพราะเป็นกรณีดำเนินการกับทรัพย์สินอันเป็นเรื่องทางแพ่งไม่ใช่การดำเนินการทางอาญาต่อบุคคลจึงไม่ต้องอ้างถึงความผิดทางอาญาเพียงแต่อาศัยเหตุอันควรสงสัยก็เพียงพอไม่ต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย ดังนั้น เจ้าของทรัพย์สินต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินของตนและไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

นอกจากนี้รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ ฯ ได้ให้ความเห็นต่อไปเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งของผู้ร้องว่าแม้พระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีบทบัญญัติบางมาตราที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล แต่ก็ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เนื่องจากตรารับโดยอาศัยอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๐ วรรคสอง ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่สามารถทำได้ตามที่ปรากฏในคำปรารภของพระราชบัญญัตินี้ และการดำเนินการให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องตกเป็นของแผ่นดินที่ดำเนินคดีต่อศาลแพ่งตลอดจนให้ใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้บังคับแก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะแต่อย่างใดจึงเห็นได้ว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

พันตำรวจเอก พีรพันธุ์ ฯ ชี้แจงว่า กฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยได้รับแบบอย่างจากกฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาและร่างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญากรุงเวียนนา ๑๙๘๘ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามการค้ายาเสพติดและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมีนโยบายที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับปัญหาการฟอกเงิน โดยตั้งวงจรรวบรวมอาชญากรรมและการจัด

แรงจูงใจในการค้าหากำไรจากการกระทำผิด ทั้งนี้เพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่กระทำความผิดอาญาฐานฟอกเงิน และเพื่อดำเนินคดีกับตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายจึงกำหนดให้ดำเนินการทางแพ่งกับทรัพย์สินดังกล่าว ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเปลี่ยนสภาพหรือจำหน่ายโอนไปก็ยังคงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอยู่

นอกจากนั้น พันตำรวจเอก พิรพันธุ์ ฯ ได้ให้ความเห็นต่อไปเกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งของผู้ร้องว่าการดำเนินการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับตัวบุคคล และไม่ใช่วิถีทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นแม้ทรัพย์สินนั้นจะได้มาก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้อย่างไร ก็สามารถดำเนินการกับตัวทรัพย์สินดังกล่าวได้ ไม่เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังแต่อย่างใด และสำหรับกรณีของผู้ร้องที่กระทำความผิดอาญาเสพติดในต่างประเทศและถูกจับกุมในต่างประเทศ แต่เมื่อมีการโอนเงินเข้ามาในประเทศไทยก็เป็นความผิดฐานฟอกเงิน ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดให้หลังโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดนอกประเทศไทยได้ ทรัพย์สินที่โอนมาจึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานที่ดำเนินการดังกล่าวตามหมวด ๖ ได้ และการที่กฎหมายนี้เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษที่ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินด้วย จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติบางประการซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ก็เป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ซึ่งปรากฏในคำปรารภของกฎหมายแล้ว การดำเนินการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๕๕ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๕. ปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย

พิเคราะห์แล้ว ตามคำร้องมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่งว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ คู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่ง ความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาล อันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนด ไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขานุการจะส่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกส่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี ส่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๕ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุงข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สิ้นสุดและห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้นและประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศ

ไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐาน แสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้น เท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิด มูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการ ตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้เห็นว่า

- (๑) คนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ
- (๒) คนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทาง ศีลธรรมอันดีหรือในทางกฏลสาธาณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็น ผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรม อันดี หรือในทางกฏลสาธาณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาล เชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็น เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้นให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สิน นั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับ โอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการ ได้ส่วนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาล มีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลได้สอบสวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๙ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

๖. ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยและคำวินิจฉัย

พิจารณาจากคำร้องของผู้ร้องคัดค้านแล้วมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาที่จะลงโทษแก่บุคคลและโทษที่จะลง โดยการคุ้มครองบุคคลว่าจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้ อยู่ในขณะกระทำความผิดมิได้ ซึ่งหลักการนี้มีผลเป็นการรับรองเช่นเดียวกับหลักของนานาอารยประเทศว่า รัฐจะใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังเป็นโทษแก่บุคคลไม่ได้ ดังนั้นการที่บทบัญญัติในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งในบางส่วนมีบทบัญญัติให้ทรัพย์สินซึ่งอาจเป็นเงินหรือ ทรัพย์สินอื่นที่ได้รับมาจากการกระทำผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในความผิดบางมูลฐานให้ตกเป็น ของแผ่นดินนั้นต้องพิจารณาว่าเป็นเรื่องการกำหนดโทษทางอาญาหรือไม่ หากเป็นเรื่องโทษทางอาญา ก็ต้องไม่มีหลักการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่ถ้าไม่เป็นการลงโทษทางอาญาก็ไม่ต้องอยู่ในบังคับ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และย่อมไม่ขัดต่อบทบัญญัติดังกล่าว

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า การดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในหมวด ๖ ที่เป็นปัญหานี้ คือ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวของคณะกรรมการธุรกรรมหรือ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน ตามมาตรา ๔๘ การมีคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของเลขาธิการ ปปง. และพนักงาน อัยการและการรับคำร้องของศาลแพ่ง ตามมาตรา ๔๙ การยกข้อต่อสู้เกี่ยวกับการอ้างกรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สินของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ตามมาตรา ๕๐ การมีคำสั่งของศาลแพ่งให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง การคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๒ การคืนทรัพย์สินของศาลแพ่งภายหลังมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๓ การให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินเพิ่มเติม และศาลแพ่งมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๔ กรณีที่ศาลแพ่งมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ตามมาตรา ๕๕ การดำเนินการ ในลักษณะการบังคับคดีภายหลังศาลแพ่งมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ ขอบเขตการใช้บังคับ ของหมวด ๖ กับกฎหมายฉบับอื่น ตามมาตรา ๕๘ และเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีว่าด้วยการ ดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามมาตรา ๕๙ ซึ่งบทบัญญัติทั้งหลายในหมวด ๖ นี้ แม้แต่ในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๙ ก็ไม่เป็นเรื่อง ของโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่ใช่โทษทางอาญา เพราะจะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินการ

เกี่ยวกับทรัพย์สิน มิใช่การดำเนินการกับตัวบุคคลซึ่งเป็นคนละเรื่องกัน และในกฎหมายอื่นๆ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ทรัพย์สินที่มีลักษณะบางประการตกเป็นของแผ่นดินได้เช่นกัน นอกจากนี้ กรณีที่มีปัญหานี้ก็ไม่ใช่เรื่องทางแพ่งแต่เป็นมาตรการพิเศษที่มีขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งมีหลักการและเหตุผลจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ ดังนี้

หลักการคุ้มครองประโยชน์ของสังคม

รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองสุจริตชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมจากการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้การกระทำต่างๆ ดังกล่าวยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองของรัฐด้วย เพราะรัฐมีหน้าที่ต้องดูแลความสงบสุขและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ

หลักป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ

รัฐต่างๆ มีหน้าที่ป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากรัฐใดรัฐหนึ่งเพียงรัฐเดียวอาจไม่สามารถจัดการองค์การอาชญากรรมที่มักดำเนินการในหลายประเทศหรือเป็นขบวนการตามลำพังได้จึงมักมีความร่วมมือกันในระดับนานาชาติซึ่งอาจอยู่ในรูปของสนธิสัญญาพหุภาคี อันจะเห็นได้จากการมีอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. ๑๙๘๘ ซึ่งได้กำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินเพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา โดยการบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวหรือการมีกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการฟอกเงิน โดยเฉพาะในมาตรา ๒๐ ซึ่งกำหนดให้ความผิดฐานฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษเป็นความผิดที่ต้องปราบปราม โดยประเทศต่างๆ จะกำหนดเป็นความผิดมูลฐานต่างๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จากหลักการสองประการดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความจำเป็นและมีเหตุผลที่รัฐต้องมีมาตรการพิเศษที่จะดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อสังคมและสาธารณชนทั้งในระดับภายในประเทศตลอดจนในระดับระหว่างประเทศ โดยให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ที่ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมและสามารถบัญญัติได้โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่ ซึ่งสามารถแบ่งพิจารณาได้เป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

(๑) บทบัญญัติในหมวด ๖ คือ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ แต่ก็ได้ให้ข้อยกเว้นไว้ว่าสามารถกระทำการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา ๒๕ คือ ต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น และกฎหมายนั้นจะต้องออกเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ นอกจากนั้นต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ใช่ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และจะต้องระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราไว้ด้วย และบทบัญญัตินี้ดังกล่าวในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ก็เป็นไปตามหลักดังกล่าว กล่าวคือ เมื่อพิจารณาคำปรารภของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ที่ระบุว่า “พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” แล้วย่อมเห็นได้ว่า บทบัญญัติในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ คือ เป็นกรณีที่มีการออกกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้และไม่ได้จำกัดสิทธิเกินกว่าที่จำเป็นตลอดจนไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เนื่องจากเป็นกรณียกเว้นที่จำเป็นเพื่อใช้ในกรณีการปราบปรามการฟอกเงินที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดบางอย่างเท่านั้น ซึ่งก็เป็นมาตรการที่รัฐบังคับกับทรัพย์สิน อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม คือ คุ้มครองประโยชน์ของสังคมจากการกระทำอาชญากรรมของกลุ่มบุคคลที่มีผลกระทบต่อมนุษยชาติ เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นความจำเป็นที่รัฐต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ดำเนินการดังกล่าวอันมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศและระหว่างประเทศ และไม่ได้มุ่งหมายเฉพาะเจาะจงที่จะใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ใช้เป็นการทั่วไปกับกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะจำหน่าย ยักย้าย ปกปิด ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดบางมูลฐานโดยมิได้มุ่งหมายจะใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง อีกทั้งได้มีการระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้แล้ว

ดังนั้น บทบัญญัติในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่อย่างไร

(๒) บทบัญญัติในหมวด ๖ คือ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องการรับรองสิทธิของบุคคล ในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญยอมให้มีการจำกัดขอบเขตการใช้สิทธิดังกล่าวได้ โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติ ซึ่งหมายความว่ารัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถออกกฎหมายกำหนดขอบเขต ในการใช้สิทธิและจำกัดสิทธิได้ ซึ่งแม้ในหมวด ๖ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จะมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินหลายมาตรา เช่น มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๕ แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่อยู่ ภายใต้งบับที่อาจถูกดำเนินการต่างๆ เช่น ให้ตกเป็นของแผ่นดินด้วย เช่น ต้องมีเหตุอันควรสงสัย หรือควรเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานและได้กำหนดขั้นตอนให้มีการตรวจสอบ โดยคณะกรรมการธุรกรรมและควบคุมโดยคณะกรรมการ ปปง. หลังจากนั้นก็มีกรร้องขอโดยพนักงาน อัยการ ซึ่งต้องร้องขอต่อศาลเพื่อพิจารณาสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งศาลก็ต้องตรวจสอบ อีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีมาตรการให้ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินที่มีได้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิดด้วย ในมาตราต่างๆ เช่น มาตรา ๔๕ วรรคหก มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ และ มาตรา ๕๗ วรรคสี่ ดังนั้น เมื่อการจำกัดสิทธิของบุคคลนั้นทำเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือรัฐ และเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และมีมาตรการตรวจสอบเป็นขั้นตอน ตลอดจนมีมาตรการให้ ความคุ้มครองแก่เจ้าของทรัพย์สินที่มีได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยผ่านกระบวนการพิจารณา ทางศาล จึงเห็นได้ว่า การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่างๆ เช่น ให้ตกเป็น ของแผ่นดินเป็นมาตรการที่มีลักษณะพิเศษที่มีการตรวจสอบและกานการใช้อำนาจอย่างเป็นระบบ โดยให้ ศาลแพ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการซึ่งมีความเป็นกลางและเป็นอิสระเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจ ของฝ่ายบริหารและเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์การได้มาซึ่งทรัพย์สินของตนทั้งก่อนศาลมีคำสั่งหรือ ภายหลังศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิของเจ้าของ ทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างไร และสำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคสอง

ที่บัญญัติเรื่องการรับรองการสืบมรดกว่าได้รับความคุ้มครองและสิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น ผู้ร้องไม่ได้ระบุว่ากรณีของผู้ร้องขัดหรือแย้งต่อสิทธิในการรับมรดกของผู้ร้องแต่อย่างใดและบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีความเกี่ยวข้องกับกรณีของผู้ร้องจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น บทบัญญัติในหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติวางหลักการว่าศาลทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และแม้ศาลยุติธรรมซึ่งมีหลายศาล เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา เป็นต้น ศาลทั้งหลายก็ต้องพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลตามกฎหมาย เนื่องจากศาลต้องใช้กฎหมายในการพิจารณาพิพากษาคดีที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของคดีซึ่งพิพาทกันนั้น การเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องอำนาจศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง จะกระทำมิได้ เพราะศาลแต่ละศาลมีความเชี่ยวชาญและการใช้กฎหมายที่อาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของศาลและข้อพิพาทที่จะพิจารณาในศาลนั้น ๆ การที่กำหนดให้ศาลแพ่งมีอำนาจในการพิจารณาดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ นั้นไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องอำนาจศาลหรือวิธีพิจารณาคดีเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เพราะไม่เคยมีการบัญญัติในเรื่องดังกล่าวมาก่อน และมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการเฉพาะ ไม่เคยอยู่ในอำนาจของศาลใดมาก่อน แต่เนื่องจากการดำเนินการต่างๆ กับทรัพย์สิน เช่น การให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐนั้นยังไม่มีศาลพิเศษที่จะดำเนินการดังกล่าวและศาลที่มีอยู่ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวซึ่งเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินก็คือศาลแพ่ง จึงเป็นการเหมาะสมที่กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นศาลที่ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งมี ๓ มูลฐาน เช่น การค้ายาเสพติด และการที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่งบัญญัติให้ศาลต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดจากการใช้อำนาจของรัฐนั้น การกำหนดให้ศาลแพ่งเข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้และก็ต้องใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับนั้นก็เห็นได้ว่าศาลแพ่งเป็นศาลยุติธรรมที่มีความเป็นกลางมีอิสระและมีความเหมาะสมและมีการใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความที่เหมาะสมแล้ว

นอกจากนั้น การบัญญัติกฎหมายในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งกำหนดให้มีมาตรการพิเศษให้ดำเนินการบางประการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานที่ศาลแพ่งก็เป็นมาตรการที่ใช้เป็นการทั่วไปกับทรัพย์สินของบุคคลทุกคนที่เกี่ยวกับกระทำความผิดและกับทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำในความผิดที่บัญญัติไว้ ไม่ได้ใช้กับบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือคดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ

ถึงแม้การที่กฎหมายกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายเจ้าของทรัพย์สินที่จะถูกดำเนินการหากมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยบัญญัติข้อสันนิษฐานไว้ว่า เจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมาก่อน แต่เป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานโดยมิได้มุ่งต่อตัวบุคคลแต่อย่างใด และก็มีมาตรการอื่นๆ ที่คุ้มครองเจ้าของทรัพย์สินและบุคคลที่สามมิให้ได้รับความกระทบกระเทือนเกินความจำเป็นโดยกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบ การกลั่นกรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้อำนาจศาลแพ่งทำการไต่สวนก่อนที่จะดำเนินการ เช่น ก่อนมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว

ดังนั้น บทบัญญัติในหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะมิได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สรุปข้อโต้แย้ง

๑. ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านทั้งแปด (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำฟอกเงินที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕) มีความเป็นมาสรุปได้ ดังนี้

ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือเลขที่ ศย ๐๑๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๔ ส่งสำเนาคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน สำเนาคำร้องขอเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของคดีหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ เพื่อขอให้พิจารณา มีข้อเท็จจริง โดยสรุป ดังนี้

๑.๑) วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่านายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด (ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑) มีพฤติการณ์ด้านค้ายาเสพติด เพราะเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้ถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม จากการสืบสวนทราบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ มีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในธนาคารในประเทศไทย และยังครอบครองโฉนดที่ดิน ซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลงในประเทศไทย ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวกแล้ว มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้ดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่ได้มา หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตามนัยมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ อีกทั้งโดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐาน (ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) อันเป็นความผิดฐานฟอกเงินอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้รับมาโดยไม่สุจริต ตามนัยมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๑ จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน

๑.๒) ผู้ร้องคัดค้านทั้งแปดยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง สรุปได้ว่า

๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะ

(๑) เป็นการใช้กฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ กล่าวคือ ผู้ร้องคัดค้านทั้งแปดเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำผิด มีดังนี้ . . . (๕) ริบทรัพย์สิน” เมื่อการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือการริบทรัพย์สินเป็นโทษอาญาแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

(๒) การอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตาม หมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นั้น ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะการที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเองนั้นต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลมีความสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกัน ซึ่งตามกฎหมายแล้วบ่อเกิดแห่งหนี้มีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ (๑) สัญญา (๒) ละเมิด (๓) จัดการงานนอกสั่ง (๔) ตาถมิกวรรได้ (๕) หนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า คำร้องอ้างถึงการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อยึดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งแปด ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่ใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็น

ของแผ่นดินนี้ล้วนแต่เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ทั้งสิ้น กล่าวคือ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กระทำความผิดที่เป็นความผิดมูลฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และครั้งสุดท้าย ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติหมวด ๖ ทั้งหมดมาใช้บังคับแก่คดีนี้จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาตรา ๓๒๖

๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ทั้งหมด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพนั้น การที่พนักงานอัยการอ้างว่านายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กระทำความผิดมูลฐานโดยถูกจับตามหมายจับที่ประเทศเบลเยียมนั้น ปรากฏว่าคดีดังกล่าวยังไม่มี การฟ้องคดีต่อศาลจึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด การยึดทรัพย์สินและการขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริง และอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้จึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ร้องคัดค้านที่ ๓ และที่ ๔

ดังนั้น การที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะ

(๑) เป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาซึ่งขัดต่อมาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งบัญญัติว่า

“ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวง และคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น รวมทั้งคดีอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณา แล้วแต่กรณี”

(๒) การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามคำร้อง ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ตามนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” และ “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หรือไม่เสียก่อน

(๓) ศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีอาญามีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง การให้ศาลแพ่งพิจารณาดังกล่าว จึงทำให้ผู้ร้องคัดค้านเสียเปรียบ

ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๒. ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน (นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำฟอกเงินที่ ฟ. ๕/๒๕๔๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ มีความเป็นมาสรุปได้ ดังนี้

๒.๑) พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งคดีหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก ตกเป็นของแผ่นดิน โดยมีความเป็นมา ดังนี้

พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรีได้ยื่นฟ้องนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก เป็นจำเลย ความผิดฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ศาลจังหวัดชลบุรีมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ให้ยกฟ้อง นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ จำเลยที่ ๑ เพราะพยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ และคดีถึงที่สุดแล้ว สำหรับนายไกลรุ่ง ราชกิจ จำเลยที่ ๒ มีคำพิพากษาจำคุก ๒๐ ปี

คณะกรรมการธุรกรรมของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) เป็นการชั่วคราว

ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเห็นว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

๒.๒) นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ ขอให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย มีสาระสรุปได้ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ทั้งหมด (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล โดยมีเหตุผลดังนี้

(๑) คำร้องของพนักงานที่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้า เป็นการลงโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ก่อนแล้วว่าเป็นความผิด แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒ โดยมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือมีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ จึงไม่สามารถใช้กฎหมายย้อนหลังให้เป็นโทษแก่บุคคลอื่นได้

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๘ ได้ให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีข้อกำหนดว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมีบทกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม

ดังนั้น การที่ขอให้ริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลจึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒

๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ทั้งหมด (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕

(๑) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้า โดยอาศัยมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า . . .” ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความผิด และมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดได้รับความเดือดร้อนต้องหยุดทำงานไม่มีรายได้ ลูกๆ ต้องหยุดเรียนกลางคัน จึงถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

(๒) เป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนั้นจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ เฉพาะมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาตีความผิดทางอาญา จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งกระทำมิได้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาก็คือศาลอาญา ซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ บัญญัติเรื่องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญาได้ว่า ในการพิจารณาตีแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาส่วนอาญา

ดังนั้นมาตรา ๕๕ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๕

๓. โดยที่คำร้องทั้งสองที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ เหมือนกัน จึงเห็นควรรวมพิจารณาเข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินโดยระบุวิธีและขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๑) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวของคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ ปปง. กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ตามมาตรา ๔๘

๒) การมีคำร้องขอให้ทรัพย์สินที่ร้องว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน มีบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) กระบวนการก่อนมีคำขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของเลขาธิการ ปปง. และพนักงานอัยการ และการรับคำร้องของศาลแพ่งตามมาตรา ๔๕

(๒) การยกข้อต่อสู้เกี่ยวกับการอ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ตามมาตรา ๕๐

(๓) การมีคำสั่งของศาลแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง

(๔) การคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๒

(๕) การคืนทรัพย์สินของศาลแพ่งภายหลังมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๓

(๖) กรณีให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินเพิ่มเติมและศาลแพ่งมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๔

(๗) ศาลแพ่งมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ตามมาตรา ๕๕

(๘) การดำเนินการในลักษณะการบังคับคดีภายหลังศาลแพ่งมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗

(๙) ขอบเขตการใช้บังคับของหมวด ๖ กับกฎหมายฉบับอื่น ตามมาตรา ๕๘

(๑๐) เขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีว่าด้วยการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามมาตรา ๕๙

ข้อพิจารณา

การป้องกันและปราบปรามอภิมหาอาชญากรรม

ความจริงแ่งคิดของเรื่องอาญาสามัญและอภิมหาอาญานี้มีมานานแล้ว เพราะมีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากขึ้น แต่ยังมีได้มีการศึกษากันโดยละเอียดถึงขนาดจะแยกลักษณะความผิดเป็นพิเศษ แต่ใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการตรากฎหมายเฉพาะลักษณะความผิดออกมาโดยไม่ไปรวมอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา บัดนี้เกิดคดีที่น่าสนใจ คือ มีคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก และนางทยอย รัตนกิจ กับพวก ที่ถูกจับกุมเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และทางคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการยึดทรัพย์สินเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยผู้ร้องโต้แย้งว่าไม่ควรจะยึดทรัพย์สินของพวกเขาตนเพราะเป็นการลงโทษ

ทางอาญาให้ทรัพย์สินย้อนหลังในเมื่อขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายระบุว่า การค้ายาเสพติดเป็นความผิดที่มีโทษ ทรัพย์สิน และการส่งยึดทรัพย์สินเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น ทั้งการให้ ศาลแพ่งพิจารณาสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นความผิดทางอาญาเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ ตามลำดับ

เรื่องนี้ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะเลือกพิจารณาได้หลายแนวทาง เช่น พิจารณาแบบตัดประเด็น คือ พิจารณาว่า ผู้ร้องใช้สิทธิทางศาลโดยบริสุทธิ์ใจหรือไม่ เพราะอาจร้องต่อศาลขอทรัพย์สินส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การกระทำผิดคืนก็ได้ ทำไมต้องมาฟ้องว่าขัดรัฐธรรมนูญ หรือพิจารณาอย่างแคบตามประเด็นที่ร้องมา หรือพิจารณาอย่างกว้างโดยพิจารณาแนวความคิดทางกฎหมายและรัฐศาสตร์เสียก่อน

เห็นว่า เพื่อประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Paradigm) ทางนิติศาสตร์ และ รัฐศาสตร์ น่าจะพิจารณาอย่างกว้างไปก่อน

กรอบความคิดทางกฎหมายโบราณของไทยและของต่างประเทศ

กรอบความคิดทางกฎหมายโบราณของไทย

กฎหมายโบราณของไทย ได้รับแนวความคิดมาจากอินเดียโบราณที่ถือว่ากฎหมาย คือ สิ่งที่พระพรหมผู้สร้างมนุษยชาติ และปกครองโลก (พระมนู) มอบธรรมะที่จะใช้ปกครองมนุษย์มาให้ เรียกว่า พระมนูธรรมศาสตร์ จึงมีความศักดิ์สิทธิ์ที่คนทั้งปวงรวมทั้งพระมหากษัตริย์ต้องปฏิบัติตาม ทำนองเดียวกับบทบัญญัติสัจปรการที่พระเจ้ามอบให้โมเสส ต่อมาเกิดแนวความคิดว่า พระมหากษัตริย์ ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด จึงทรงตราพระราชกำหนดบทพระอัยการให้มีผลเป็นกฎหมายได้เรียกว่า “ราชศาสตร์” ของแต่ละองค์ แต่เพื่อไม่ให้ละเมิดพระธรรมศาสตร์ จึงนิยมบัญญัติไว้ต่อกันเรื่อยมา โดยไม่เพิกถอนของเดิม

กฎหมายที่ใช้ปกครองบ้านเมืองไทยฉบับแรกน่าจะได้แก่ “มังรายศาสตร์” คือ กฎหมาย ของพระเจ้ามังรายมหาราช ณ เชียงใหม่ ซึ่งหัวเมืองฝ่ายเหนือรับมาใช้กัน ต่อมาในสมัยอยุธยาที่มีช่วง ปรับปรุงพระธรรมศาสตร์หลายสมัยด้วยกัน เช่น สมัยพระบรมไตรโลกนาถ พระไชยราชา พระเอกาทศรถ พระเจ้าปราสาททอง จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีพระราชดำริว่า กฎหมาย สมัยอยุธยากระจัดกระจายครั้งกรุงแตก จึงโปรดให้มีการรวบรวมแก้ไขและจัดหมวดหมู่ใหม่ให้ชัดเจนขึ้น เรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” ทั้งนี้ น่าสังเกตว่ากฎหมายแต่ครั้งมังรายศาสตร์ถึงกฎหมายตราสามดวง มิได้แยกออกเป็นกฎหมายอาญา-กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายเอกชน-กฎหมายมหาชน แต่แบ่งเป็น ลักษณะๆ เช่น ลักษณะทหาร ลักษณะศักดินา ลักษณะทำเนียบศักดินาหัวเมือง ลักษณะโจร ลักษณะพยาน เพิ่งมาแบ่งและจัดระเบียบกฎหมายกันใหม่เป็นแบบยุโรปในสมัยรัชกาลที่ ๕ นี้เอง

กรอบความคิดทางกฎหมายของชาวยุโรปโบราณ

ส่วนในอารยธรรมตะวันตก ยอมรับกันว่ามีระบบกฎหมาย ๒ ระบบ คือ ระบบกฎหมายโรมันที่ใช้กันในภาคพื้นยุโรป และกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ใช้ในอังกฤษ ไม่ได้แบ่งเป็นกฎหมายอาญาและแพ่งเรื่องกฎหมายเอกชนและมหาชน โดยชาวโรมันจะแบ่งกฎหมายเป็นประเภทต่างๆ เช่น กฎหมายธรรมชาติ (Jus Naturale) กฎหมายบ้านเมือง (Jus Civile) และกฎหมายระหว่างประเทศ (Jus Gentium) แต่ที่เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลาย คือ ประมวลกฎหมายของจักรพรรดิจัสติเนียน ๑๒ เล่ม ประกาศใช้เมื่อปี ๕๒๙ ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นกฎหมายรวมทุกประเภทคดีที่ใช้บังคับกับชาวโรมัน ต่อมาได้มีการปรับปรุงมาใช้ในฝรั่งเศส สมัยจักรพรรดิโนโปเลียนเรียกว่าประมวลกฎหมาย (แพ่ง) ของโนโปเลียน เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๐๔ ส่วนประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้รวบรวมขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๐ ส่วนคอมมอนลอว์ของอังกฤษเป็นกฎหมายที่ทยอยประกาศใช้ทีละเรื่องทีละฉบับ โดยถือหลักการยอมรับร่วมกันของเขตแคว้นต่างๆ ซึ่งเดิมมีกฎหมายที่แต่ละท้องถิ่นตราขึ้นใช้ต่างๆ กัน กษัตริย์และขุนนางจึงพยายามจัดทำขึ้นเพื่อให้ใช้ได้ร่วมกันทั้งราชอาณาจักร

อาจกล่าวโดยสรุปว่า การแบ่งกฎหมายออกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญาเป็นความคิดที่เกิดขึ้นในสมัยหลังการล่มสลายของจักรวรรดิโรมันซึ่งทำตัวเป็นตำรวจโลกอยู่ระยะหนึ่งแล้วโลกก็เข้าสู่ยุคมีดยุคแวนแคว้นในระบบศักดินา แต่ละแวนแคว้นก็มีกฎหมายของตนเอง จึงเป็นไปได้ว่าเพิ่งแบ่งแยกกฎหมายแพ่งและอาญากันชัดเจนในสมัยจักรพรรดิโนโปเลียนที่ ๑ ใน ค.ศ. ๑๘๐๔ - ๑๘๑๐ เมื่อฝรั่งเศสประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง ซึ่งก็จะคล้ายกับของไทยที่มีกฎหมายหลายลักษณะรวมกัน เพิ่งมาแบ่งเป็นประมวลกฎหมายอาญาเมื่อ ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๒) และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งประกาศใช้บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ก่อนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ แล้ว จึงทยอยออกบรรพอื่นตามมา

การที่ประเทศต่างๆ นิยมแบ่งกฎหมายออกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญาขึ้นหลังยุคมีดยุคเพราะในยุคหรือพื้น ยุคสำรวจ และแผ่ออาณานิคม แวนแคว้นต่างๆ เริ่มรวมกันขึ้นเป็นประเทศ และประชาชนเริ่มติดต่อค้าขายกันภายในประเทศ เมื่อยุคศักดินาล่มสลายลงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่ดินและไพร่ ผู้อาศัยที่ดิน ซึ่งเป็นแบบเจ้ากับไพร่ นายกับบ่าว นายกับทาส กลายเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลเสรีชนที่มีฐานะทางสังคมและกฎหมายเท่าเทียมกันยิ่งขึ้น กฎเกณฑ์จารีตประเพณีของชุมชนเล็กๆ ก็เปลี่ยนมาใช้กฎหมายของประเทศ รัฐจึงต้องออกกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับกับคนทั้งประเทศ จึงเกิดแนวคิดว่าการออกกฎหมายทีละเรื่องยากที่จะจดจำและนำไปใช้บังคับได้ จึงเกิดความคิดว่าจะนำมารวมกัน

เป็นประมวลกฎหมาย แต่ถ้านำกฎหมายทุกประเภทมาไว้ด้วยกันก็จะมีปริมาณมาก และเรียงหมวดหมู่เรื่องลำบาก จึงเกิดแนวคิดแยกกฎหมายออกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญา และกฎหมายประเภทสารบัญญัติกับบัญญัติ ในที่สุดก็เกิดกฎหมายสำคัญ ๔ ประเภท คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยแยกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้เป็นกฎหมายแพ่ง และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นกฎหมายอาญา และยังขยายแนวคิดแยกออกเป็นกฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน และกฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย แม้จะมีแนวคิดมาแต่สมัยโรมันบ้างแล้ว

กรอบความคิดแบ่งกฎหมายออกเป็นอาญาและแพ่ง

ความคิดของผู้ปกครองประเทศและนักนิติศาสตร์ที่แบ่งกฎหมายเป็น ๒ กลุ่มใหญ่น่าจะมาจากการที่ผู้ปกครองเห็นว่าการกระทำของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินต่อกันและกัน มีสองประเภท คือ เรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัวอย่างหนึ่ง และเรื่องที่ทำผิดต่อผู้ปกครองประเทศและความผิดที่กระทบกระเทือนขวัญและความสงบสุขของสังคมเป็นส่วนรวมอีกอย่างหนึ่ง จึงมีการออกกฎหมายมาใช้บังคับแก่การกระทำผิดเป็น ๒ พวก ซึ่งขณะนี้เรียกว่าการละเมิดซึ่งจะแก้ไขได้ด้วยการชดใช้ค่าเสียหายต่อกัน ส่วนความผิดอาญาเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อผู้ปกครองประเทศ และต่อความสงบสุขของประชาชน ฉะนั้นจึงวางระดับโทษไว้รุนแรงกว่าการชดใช้ค่าเสียหาย

ในด้านระดับโทษ ถ้าเป็นความผิดต่อผู้ปกครองประเทศ เช่น ลอบปลงพระชนม์ หรือประทุษร้ายกษัตริย์และราชวงศ์ การก่อการกบฏ การช่องสมผู้คน จะมีการลงโทษรุนแรงแก่ผู้กระทำ ความผิดและผู้สมคบผู้รู้เห็นอย่างกว้างขวาง เช่น มีการประหารชีวิตและริบทรัพย์ถึงห้าชั่วโคตร แต่ถ้าเป็นความผิดระหว่างราษฎรด้วยกันก็ลงโทษรุนแรงน้อยลงตามโทษานุโทษ เช่น ปล้นแล้วฆ่าเจ้าทรัพย์ตายก็ผิดมากกว่าลักทรัพย์ โทษที่จะลงทางอาญา จึงมีตั้งแต่จำคุก คุมขัง ปรับ ใช้แรงงาน จำคุก ประหารชีวิต ซึ่งเป็นโทษต่อส่วนรวม การริบทรัพย์สิ้นและปรับก็ให้เป็นของหลวง แต่ความผิดทางอาญาบางอย่าง เป็นความผิดต่อส่วนตัวแม้จะกระทบกระเทือนต่อสังคมบ้างก็อาจจะลงโทษในลักษณะให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย พร้อมกับปรับเป็นค่าเสียหายแก่รัฐ เช่น คดีหมิ่นประมาท กล่าวอีกนัยหนึ่งโทษทางอาญามีวงกว้างกว่าโทษทางแพ่ง เพราะเป็นโทษที่ต้องชดใช้แก่ผู้เสียหายและแก่รัฐ ในประเด็นนี้ทำให้นักกฎหมายหลายคนยังเถียงกันว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเอกชน

ความชัดเจนของการจำแนกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญา

ความคิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกจะเห็นได้ชัดเจนถ้าพิจารณาจากสภาพสังคมตะวันตก ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ถึงต้นศตวรรษที่ ๒๐ เมื่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับเริ่มขยายตัว

ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งมีการติดต่อค้าขายกันมากขึ้น ข้อพิพาทในทางแพ่งก็เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเราดูจากความสัมพันธ์ลักษณะต่างๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยุคแรก ส่วนความผิดทางอาญายังไม่ค่อยพิสดารมากนัก

ความผิดทางอาญาธรรมดา

ความผิดทางอาญาทั่วไป นอกจากส่วนที่เกี่ยวกับผู้ปกครองประเทศคงมีแต่ความผิดต่อบุคคล และทรัพย์สิน กระทำอนาจารและข่มขืน ต่อชีวิตและร่างกาย ต่อเสรีภาพและชื่อเสียง (โปรดดูลักษณะความผิดทางอาญาในกฎหมายอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ภาคสอง ซึ่งแบ่งลักษณะความผิดเป็น ๑๐ ส่วน) กล่าวอีกนัยหนึ่งความผิดทางอาญาก็เป็นความผิดที่เกี่ยวกับบุคคล ๒ คน เป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่จะมีผู้ทำความผิดเกิน ๑๐ คน กระทำต่อผู้คนเกิน ๑๐ คน จะไม่ค่อยปรากฏ เช่น โจรเกิน ๑๐ คน ปล้นคนเกิน ๑๐ คน ในคราวเดียวกัน หรือการข่มขืนอนาจารหมู่ ก็ไม่เกิน ๔ - ๕ คน เรียกได้ว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นในวงแคบ

ดังนั้นความคิดในทางกฎหมายตั้งแต่โบราณกาลกว่า ๔,๐๐๐ ปี มาแล้ว จึงถือหลักการแก้แค้นแทนเจ้าทุกข์มิให้เจ้าทุกข์แก้แค้นเองอันจะนำไปสู่การบานปลายจนกระทบกระเทือนความสงบสุขของบ้านเมือง ดังที่เรียกว่าหลักการแก้แค้นแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน อันปรากฏมาตั้งแต่สมัยท้าวอัมมาราภิ แห่งบาบิโลน (ประมาณปี ๑๗๕๒ - ๑๗๕๐ ก่อนคริสตกาล) ต่อมา ได้ลดความรุนแรงของโทษลงเป็นลำดับโดยใช้หลักทำให้เจ็ดหลาบและมีให้ผู้ใดเอาเยี่ยงอย่าง หลักการฟื้นฟูผู้กระทำผิด และหลักการฟื้นฟูให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หรือหลักความสมานฉันท์ในสังคม

อาจสรุปได้ว่า ความผิดทางอาญา หรืออาชญากรรมในสมัยก่อนเป็นคดีอาญาธรรมดา รัฐสามารถควบคุมได้โดยใช้กฎหมายอาญาธรรมดา และมาตรการจับกุมควบคุมตัว ใต้สวน สืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง วินิจฉัยและบังคับลงโทษได้ด้วยวิธีธรรมดา เช่น ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ให้กำหนดโทษไว้เพียง ๕ อย่าง คือ ๑) ประหารชีวิต, ๒) จำคุก, ๓) กักขัง, ๔) ปรับ และ ๕) ริบทรัพย์สิน

ความผิดทางอาชญาขนาดใหญ่ หรืออภิมหาอาชญากรรมจะถูกพิจารณาลงโทษเป็นพิเศษ

สังเกตได้ว่าหลังมหาสงครามโลกครั้งที่สอง ลักษณะความผิดทางอาญาได้เพิ่มพูนขึ้น ในทางสากลได้เกิดแนวคิดด้านอาชญากรรมสงคราม และใช้หลักการนี้ลงโทษอาชญากรรมสงครามเยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น (แต่ศาลไทยไม่ยอมลงโทษผู้นำประเทศเข้าสู่สงคราม โดยถือว่าจะใช้กฎหมายย้อนหลังไปลงโทษการกระทำที่กฎหมายเดิมมิได้ระบุไว้ว่าเป็นความผิดไม่ได้) ในช่วง ค.ศ. ๑๙๕๐ ก็มีความคิดจะ

ลงโทษผู้บริหารประเทศที่สั่งจับกุมและฆ่าประชาชนต่างเผ่าพันธุ์ว่าเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (ซึ่งพิจารณาโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ) ต่อมาก็มีอาชญากรรมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (โดยตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของยุโรปขึ้นที่กรุงสตาสบูร์ก) เพื่อพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามชาติ

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงว่าบุคคลมิได้เป็นพลเมืองที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายของประเทศตนเท่านั้น ยังเป็นพลโลกที่อาจถูกศาลระดับโลกพิจารณาได้ ส่วนพลเมืองของประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรปก็เป็นพลเมืองยุโรป ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายและศาลต่างๆ ของยุโรปด้วย

ในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีความเจริญทางเทคโนโลยีสื่อสาร โทรคมนาคมและคมนาคม ทำให้อาชญากรหลายสัญชาติสามารถร่วมมือกันวางเครือข่ายที่จะทำผิดได้อย่างกว้างขวางรุนแรง ถ้าเพียงรัฐบาลประเทศเดียวจะใช้มาตรการป้องกันปราบปรามลงโทษอาชญากรรมไม่ได้ผล จึงมีแนวคิดทางกฎหมายให้หาทางควบคุมความผิดขนาดใหญ่ขึ้นอีกหลายประเภท เช่น

- ๑) อาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบส่งสินค้าเข้าออกระหว่างประเทศ
- ๒) อาชญากรรมเกี่ยวกับการค้าอาวุธสงครามและอาวุธร้ายแรง
- ๓) อาชญากรรมเกี่ยวกับเพศ การค้าประเวณี การค้ามนุษย์ การค้าแรงงาน
- ๔) อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๕) อาชญากรรมเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนจำนวนมาก
- ๖) อาชญากรรมเกี่ยวกับการธนาคาร การลงทุน ตลาดหลักทรัพย์
- ๗) อาชญากรรมเกี่ยวกับการกรรโชกทรัพย์ ริดทรัพย์โดยขบวนการอั้งยี่, ช่องโจร และมาเฟีย
- ๘) อาชญากรรมเกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในลักษณะขบวนการ
- ๙) อาชญากรรมเกี่ยวกับการก่อการร้าย
- ๑๐) อาชญากรรมเกี่ยวกับบ่อนการพนัน
- ๑๑) อาชญากรรมเกี่ยวกับการหลบหนีภาษีขนาดใหญ่

(ตัวอย่างอาชญากรรมข้างต้นไม่ได้เรียงลำดับตามที่ปรากฏในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไทย มาตรา ๓ ซึ่งระบุอาชญากรรมไว้เพียง ๘ ประเภท)

จะเห็นได้ว่าอาชญากรรมเหล่านี้ มีลักษณะพิเศษต่างจากอาชญากรรมธรรมดา ดังนี้

- ๑) การทำกรโดยบุคคลจำนวนมาก อาจมีผู้เกี่ยวข้องนับหมื่น แสน หรือล้าน เช่น อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในสงครามเชื้อชาติ ศาสนา หรือลัทธิการเมือง หรือกระบวนการยาเสพติด จะมีผู้ผลิตสารเบื้องต้น ผู้นำสารต่างๆ มาประกอบเป็นสารเสพติด กระบวนการขนย้าย กระบวนการจัดจำหน่ายหลายทอด และผู้เสพ ซึ่งรวมกันจะมีผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศนับเป็นล้านคน

บุคคลผู้มีส่วนกระทำผิดมักจัดเป็นองค์การที่มีเครือข่ายแพร่กระจายไปหลายประเทศ และมีการเอารัดเอาเปรียบกัน หักหลังกันถึงขั้นฆ่ากันเองอยู่เนือง ๆ

๒) มีผลกระทบกระเทือนบุคคลจำนวนมาก ทั้งที่มีส่วนรู้เห็น และไม่รู้เห็น เช่น กระบวนการยาเสพติด การพนัน ทำให้คนนับล้านคนเสียสุขภาพ เสียทรัพย์สิน หรือการก่อการร้าย ซึ่งมุ่งหวังข่มขู่รัฐบาลประเทศต่างๆ ทำให้บุคคลจำนวนมากที่ไม่เกี่ยวข้องต้องเสียชีวิตบาดเจ็บ เสียทรัพย์สิน เสียขวัญ

๓) เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายสัญชาติ เพราะทำกันเป็นขบวนการลับข้ามชาติ

๔) เกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมากทั้งในแง่ทรัพย์สินมาเป็นทุนดำเนินการ หรือได้กำไรจากการประกอบการ การนำเงินมาฟอก การนำไปลงทุนในแหล่งต่างๆ ทำให้เกิดอิทธิพลทางเศรษฐกิจและทางการเมือง และเป็นการชักจูงใจให้บุคคลอยากเข้าร่วมงาน เพราะเห็นว่าเป็นทางได้เงินมากๆ โดยง่าย ทำให้วงจรชั่วร้ายหมุนและขยายตัวไปได้ไม่สิ้นสุด

อนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องระดับสูงมักสะสมทรัพย์สินไว้เป็นระยะเวลายาวนาน ๔๐ - ๕๐ ปี โดยใช้ลูกน้องชั้นต่ำๆ ไปหาเงินมาส่ง หากหักหลังกันก็จะมีการทำร้ายฆ่ากันเป็นทอดๆ บางทีมีการฆ่าตัดตอน เพื่อมิให้กฎหมายเอื้อมมาถึง

๕) เป็นอาชญากรรมที่ก่อขึ้นได้โดยรวดเร็ว หาหลักฐานยาก เปลี่ยนแปลงรูปแบบง่าย เช่น การถ่ายเทเงินข้ามประเทศ การลงทุนปั่นหุ้น ปลอ่ยก๊วนอกระบบฯ

๖) กระทบกระเทือนต่อสังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ และการเมืองรวดเร็วและรุนแรง

อาชญากรรมทุกประเภทข้างต้นส่งผลกระทบต่อประชาชนของประเทศต่างๆ ทุกด้าน เช่น ทำลายร่างกายและสมองผู้ติดยาเสพติด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติสามารถทำลายเศรษฐกิจของชาติต่างๆ ให้ล่มสลายได้ ด้วยการทุ่มเงินเข้าและถอนเงินออกในปริมาณสูง หรือหลอกลวงให้คนจำนวนมากมาลงทุนแล้วเชิดเงินไป

โดยสรุปอาชญากรรมในรูปแบบนี้ทำให้ประเทศต่างๆ ถือว่าเป็นอาชญากรรมพิเศษ ซึ่งอาจออกกฎหมายพิเศษที่ละประเภทความผิด หรือออกมาฉบับเดียว แต่ระบุหลายสิบหลายร้อยรายการ โดยเฉพาะประเทศที่ไม่ใช่ประมวลกฎหมายอาญา (เช่น สหรัฐอเมริกามีกฎหมายฟอกเงินระบุความผิดที่เกี่ยวข้องไว้กว่า ๒๐๐ รายการ)

จะเห็นได้ว่าความผิดประเภทอกิมหาอาชญากรรมเหล่านี้ ถ้าจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญาธรรมดาและมีวิธีลงโทษธรรมดาอย่างที่บัญญัติไว้กฎหมายอาญาไทยเพียง ๕ ประการนั้นจะไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสังคมอย่างแน่นอน ฉะนั้นจะต้องถือว่าอาชญากรรมขนานใหญ่ เป็นอาชญากรรมคนละระดับ

กับอาชญากรรมธรรมดา จึงต้องมีกฎหมายออกมาบังคับใช้เป็นพิเศษ และกำหนดโทษให้มีหลายรูปแบบ เพื่อมิให้เป็นเหตุจูงใจให้อยากเสี่ยงกระทำผิดเหล่านี้ โดยใช้แนวความคิดทางกฎหมายมหาชนเป็นหลัก เมื่อมีการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อมหาชนอย่างรุนแรงเกินกว่าที่จะใช้หลักกฎหมายเอกชน ซึ่งรวมทั้งกฎหมายอาญาในความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนต่อเอกชน)

โทษและกระบวนการลงโทษสำหรับคดีอาชญากรรม

๑. โทษต่อผู้กระทำความผิด ที่จริงประเทศต่างๆ ก็ไม่มีทางจะเพิ่มโทษให้อาชญากรในคดีอาชญากรรมได้หวาดกลัวมากนัก เพราะคำพิพากษาอาชญากรรมระหว่างบุคคลก็มีโทษถึงประหารชีวิตอยู่แล้ว ส่วนโทษจำคุกแม้จะเพิ่มโทษให้จำคุกนานขึ้นก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์อะไรแก่สังคม ซึ่งต้องจ่ายค่าเลี้ยงดู ในอีกแห่งหนึ่งโลกก็มีความเจริญทางจิตใจสูงขึ้นก็พยายามจะลดความรุนแรงของโทษลง เช่น การประหารชีวิต ซึ่งเดิมใช้วิธีรุนแรงน่าหวาดเสียวก็ลดลงเป็นการรมแก๊ส หรือฉีดยา ส่วนโทษจำคุกก็พยายามลดความลำเค็ญ และลดหย่อนผ่อนโทษกันมากขึ้น

๒. โทษต่อทรัพย์สินประเทศต่างๆ เห็นว่าอาชญากรรมรุนแรงเหล่านั้นส่วนมากมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเงิน และเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองและศาสนา ซึ่งในประการหลังนี้คงป้องกันและปราบปรามโดยวิธีการลงโทษต่อตัวบุคคลและต่อทรัพย์สินไม่ได้ แต่เพื่อลดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเงิน และเพื่อตัดโอกาสสะสมทุนไว้ก่ออาชญากรรมต่อเนื่อง จึงนิยมใช้วิธีสืบสวนล้วงลึกไปถึงแหล่งทุน แหล่งผลประโยชน์ แล้วยึดทรัพย์สินเหล่านั้นเสีย

๓. การปรับปรุงมาตรการเกี่ยวกับการสืบสวนตรวจค้น จับกุม คุมขัง การสอบสวน และลงโทษ ให้ทวีความเข้มงวดและรุนแรงยิ่งขึ้น

๔. การเปลี่ยนแปลงกำหนดอายุความ และวิธีดำเนินการในศาล เช่น การลงโทษตัวบุคคลให้ศาลอาญาพิจารณาส่วนความผิดทางอาญาตามกระบวนการวิธีความอาญา แต่แยกการลงโทษต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องโดยให้ศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณาตามกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอาจยึดทรัพย์สินย้อนหลัง และการยึดทรัพย์สินของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องแม้จะเป็นเสมือนผู้บริสุทธิ์ โดยปล่อยให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นฝ่ายพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินว่าได้มาโดยสุจริต และให้ถือว่าการพิจารณาของศาลอาญาไม่มีผลผูกพันต่อการพิจารณาของศาลแพ่ง เป็นต้น

๕. การติดตามทรัพย์สินและตัวบุคคลที่ซุกซ่อน หรือหลบหนีในต่างประเทศก็ได้วางมาตรฐานการร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น เพื่อไม่ให้มีทางหลบหนีซุกซ่อนต่อไป เพราะความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของฝ่ายป้องกันและปราบปรามก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เหมือนกัน แม้จะเป็นฝ่ายตามหลังอาชญากรอยู่ก็ตาม

๖. วิธีสืบหาผู้กระทำผิด และวิธีลงโทษผู้กระทำผิดด้วยวิธีอื่นๆ เพิ่มขึ้นอีกหากอาชญากรรมรุนแรงเหล่านี้มิได้ลดลง อย่างไรก็ตามก็หวังว่าทั้งฝ่ายอาชญากรและฝ่ายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะไม่หันไปใช้วิธีการที่ปราศจากจริยธรรมและวิธีการลงโทษถึงห้า หรือเจ็ดชั่วโคตรอย่างที่ทำกันในสังคมอารยธรรมโบราณ

สรุปได้ว่า เมื่ออาชญากรและผู้ประสงค์ร้ายก่ออาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น สังคมชาติและสังคมนานาชาติ ก็ต้องหาหนทางป้องกันและปราบปราม เพื่อสันติสุขของส่วนรวม อย่างไรก็ตาม เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าการจะใช้มาตรการทางอาญาธรรมมาป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมย่อมไม่สัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง) พิสูจน์ความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย ฉะนั้นสังคมชาติและสังคมโลกจำเป็นต้องเปลี่ยนกรอบความคิด (Paradigm) ในเรื่องนี้อย่างไม่มีทางเลี่ยง

ปัญหามีแต่เพียงว่าประเทศไทยและประชาคมนานาชาติจะกำหนดกรอบความคิดสำหรับจะจัดการกับอาชญากรรมอย่างไร เช่น จะวางกรอบใหม่ทั้งหมด หรือจะเติมไปในกรอบเดิมดังที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของไทยตามแนวคิดของหลักกฎหมายมหาชน

๑. ก่อนมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รัฐบาลไทยได้ใช้วิธีจัดการกับอาชญากรรมร้ายแรงด้วยการทยอยออกเป็นกฎหมายพิเศษที่ถือได้ว่าเป็นความผิดทางอาญาโดยตรงและโดยอนุโลมหรือไม่อาจถือได้ว่าเป็นกฎหมายอาญา เพราะใช้มาตรการต่างๆ เกินกว่าที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น

๑.๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๑.๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายว่าด้วยมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

๑.๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

๑.๔) ความผิดเกี่ยวกับการชักยอกหรือน้อยโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สำหรับความผิดอื่นเกี่ยวกับการฟอกเงินโปรดดูรายละเอียดในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓

หลักสำคัญในเรื่องนี้ คือ ความผิดซึ่งจะกลายมาเป็นมูลฐานของกฎหมายฟอกเงินนี้เป็นความผิดตามกฎหมายพิเศษเพื่อประโยชน์ของมหาชนนอกเหนือจากกฎหมายอาญา และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยทั่วไป

ความผิดเหล่านี้ บางกรณีกฎหมายก็กำหนดให้ไปฟ้องในศาลอาญาบ้าง ศาลแพ่งบ้าง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศบ้าง หากได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา หรือทางแพ่งทางใดทางหนึ่งเท่านั้น

๒. หลังจากมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒.๑) เหตุผลของการตรากฎหมายนี้ ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินี้แสดงว่า

(๑) ผู้กระทำความผิดกฎหมายบางประเภทนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาทำการฟอกเงิน เพื่อนำไปใช้ในการกระทำความผิดต่อไปอีก

(๒) ยากแก่การปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเหล่านั้น

(๓) กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงิน หรือดำเนินการเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินได้เท่าที่ควร

(๔) จำเป็นต้องออกมาตรการใหม่ๆ เพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้รวบรวมอาชญากรรมร้ายแรงเหล่านี้มาไว้รวมกัน ๗ - ๘ ประเภท ตามที่บัญญัติในมาตรา ๓ โดยถือว่าเป็นความผิดมูลฐาน เพราะเป็นความผิดร้ายแรงที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๓ เช่นกัน

จากความผิดมูลฐานนี้รัฐได้พยายามหาทางป้องกันและปราบปรามผ่านกระบวนการฟอกเงินเสียก่อน โดยสันนิษฐานว่าถ้าไม่ได้ผลอีกก็จะต้องป้องกันปราบปรามด้วยวิธีอื่น ๆ ต่อไป

๒.๒) กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ใช้มาตรการ ๒ ทาง แยกกัน คือ พยายามจับกุมลงโทษผู้กระทำความผิด และพยายามจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

(๑) ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน มีการระบุความผิดไว้ ๒ กลุ่ม ตามที่บัญญัติในมาตรา ๕ (รับโอนเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน และปกปิดอำพรางทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด) และมาตรการอื่นๆ ในบททั่วไป หากมีการสืบสวนจนได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะได้ดำเนินคดีในศาลต่อไปตามลักษณะของความผิดและตามที่กฎหมายนั้นๆ บัญญัติไว้

(๒) การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จะเห็นได้ชัดว่าเป็นการจัดการเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ตามนิยามในมาตรา ๓ วรรคสี่ ไม่ได้เกี่ยวกับตัวบุคคล เพราะอาจจะยังสืบสวนเพื่อจับกุมดำเนินคดีไม่ได้ หรือเพราะผู้กระทำผิดมีมากมายบางคนอยู่ต่างประเทศยากจะหาหลักฐานมาดำเนินคดีได้ และตัวเงินและทรัพย์สินมีการถ่ายโอนหลายรูปแบบ จึงจำเป็นต้องดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่ “มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่ายยกย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิด” ตามมาตรา ๔๘ ก็ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่เกินกว่าสิบวัน เมื่อตรวจสอบแล้ว “ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิด” ก็ให้ส่งเรื่องให้อัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕

เห็นได้ว่า เรื่องนี้รัฐสามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินได้ “เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้” โดยให้ฟ้องร้องต่อศาล ขอยึดและอายัดทรัพย์สินนั้นได้แล้ว ต่อไปเมื่อ “ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้” เลขาธิการ ปปง. ก็สามารถดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลได้แล้ว อันเป็นมาตรการที่ยกเว้นเรื่องวิธีพิจารณาความอาญา และวิธีพิจารณาความแพ่งโดยสิ้นเชิง

ในทำนองเดียวกัน กฎหมายนี้ก็ให้อำนาจพนักงานอัยการและศาลดำเนินการฟ้องร้องและสั่งยึดทรัพย์สินได้ เมื่อ “มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า” และ “เชื่อว่า” ตามมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๑

ส่วนการที่ศาลสั่งให้ยึดทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินก็เป็นแนวคิดพิเศษเป็นหลักการใหม่ที่ไม่ถือว่าเป็นริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ หรือเป็นการยึดทรัพย์สินเพื่อคืนเจ้าหนี้ตามกฎหมายแพ่ง แต่เป็นการยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สุจริตให้ตกเป็นของแผ่นดิน แม้จะไม่เรียกว่าเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายของรัฐที่ต้องใช้ไปในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงเหล่านี้ก็ตาม

คำวินิจฉัย

เมื่อพิจารณาแล้วว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายมหาชน ซึ่งบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดร้ายแรงตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความผิดรุนแรงมากกว่าความผิดทางอาญาธรรมดา เพราะมีการเตรียมการซับซ้อนต่อเนื่องมานานและกระทำต่อประชาชนจำนวนมากโดยไม่เลือกหน้า และเมื่อได้รับผลประโยชน์

จากการกระทำผิดแล้วก็กระจายผลประโยชน์ออกไปอย่างกว้างขวางซับซ้อน รัฐบาลหลายประเทศต้องวางมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้มีส่วนกระทำผิด และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำผิดเป็นพิเศษ ดังนั้น กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมิใช่กฎหมายอาญาธรรมดา และกระบวนการติดตามหาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเพื่อยึดทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินก็มิใช่กฎหมายแพ่งธรรมดา

ดังนั้น จึงวินิจฉัยตามประเด็นที่ตั้งไว้ ดังนี้

๑. การดำเนินการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไม่เป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง เพราะมิใช่โทษริบทรัพย์สิน อันเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษย้อนหลังตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒

การระบุมตรา ๔๕ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๕ ขึ้นต่อสู้ว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นั้น เห็นว่ามาตราดังกล่าวล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาว่าไม่เป็นการดำเนินการย้อนหลังทางอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แล้วก็เป็นการขัดแย้งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) หากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินก็เป็นทรัพย์สินที่ไม่บริสุทธิ์ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เพราะจะถูกกฎหมายจำกัดสิทธินี้ได้ตามหลักบุคคลย่อมขอความยุติธรรมจากศาลได้ เมื่อมาศาลด้วยมือบริสุทธิ์ และเพราะหากผู้ครอบครองทรัพย์สินมีสิทธิโต้แย้งในศาลได้ว่าทรัพย์สินได้มาโดยชอบถือว่าได้รับความคุ้มครองเพียงพอแล้ว

นอกจากนี้เห็นว่า หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เพราะกฎหมายนี้ได้ตราขึ้นโดยรัฐสภาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ได้ยกเว้นไว้ และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องการติดตามเอาทรัพย์สินมาเป็นของรัฐก็เป็นข้อจำกัดที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของมหาชนเท่านั้น โดยบุคคลก็มีโอกาสต่อสู้ว่าทรัพย์สินได้มาโดยสุจริตดังกล่าวแล้ว

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีว่าด้วยการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดไม่ขัด

หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก้คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ดังจะเห็นได้ว่า กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ใช้บังคับแก่ความผิดมูลฐานถึง ๘ ความผิด มีผู้กระทำความผิดนับไม่ถ้วน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ